

Bilfagopplæring – et samarbeid mellom skole og bedrift

Hvordan kan bilfagopplæringen utvikles gjennom et samarbeid mellom skole og bedrift?

Av Tom T. Skogsberg

Høgskolen i Akershus

2009

Masteroppgave i yrkespedagogikk

SAMMENDRAG - SUMMARY

Innledning

I dette sammendraget har jeg trukket fram et utdrag av de viktigste erfaringene, og trukket noen konklusjoner med utgangspunkt i problemstillingen.

Oppgavens problemstilling er:

”Hvordan kan bilfagopplæringen utvikles gjennom et samarbeid mellom skole og bedrift”

En vesentlig del av oppgaven dreier seg om utplassering av en klasse med bilfagelever i Vg2. Det er foretatt undersøkelser fra to forskjellige typer av utplasseringer. Bakgrunn for dette var å se om de kunne ha noen positiv effekt på elevenes yrkesvalg. Oppgaven er derfor bygget opp med hovedfokus på utplassering og samarbeid mellom skole og bedrift. Bedriftenes erfaringer med å inngå partnerskapsavtaler er også tatt med her.

Utfordringer i bilbransjen

Bilbransjen står overfor store utfordringer i årene som kommer i likhet med andre bransjer, når reformen om Kunnskapsløftet ble innført i den videregående skolen høsten 2006.

Gjennom innføringen av Kunnskapsløftet ligger det føringer for at skolen skal ha et nært samarbeid med bedrifter. Det konstanteres at utviklingstrekkene i arbeidslivet vil få flere konsekvenser for fag og yrkesopplæringen. Undersøkelser viser at det vil bli behov for mer arbeidskraft i årene som kommer. Jeg har gjennom prosjektet hatt fokus på at det må bli en større andel av ungdom som må komme igjennom videregående skole med en kompetanse som gjør dem attraktive for bransjen og i stand til å delta i et arbeidslivet med store krav til innsats og omstillingsevne.

Tallene på frafall i videregående opplæring, og særlig innenfor yrkesfagene, må derfor reduseres. Dette er årsaken til at jeg gjennom prosjektet har hatt interesse av å forske i utplassering av elever i bedrift. Dette kan brukes som et pedagogisk verktøy og en alternativ opplæringsarena i tillegg til skolen.

Noen elever slutter i løpet av de første måneder etter skolestart, fordi deres yrkesvalg ikke var i henhold til deres forventninger. Jeg har derfor valgt å rette fokus mot utplasseringer og hvordan dette kan virke inn på elevenes motivasjon og deres bevissthet på valg av yrke.

Det er derfor vesentlig å ta i bruk forskjellige metoder for å vekke motivasjon hos elevene, men også bestrebe seg på at flest mulig blir i skolen og fullfører en videregående opplæring. Den biltekniske utviklingen de siste 20- årene har godt meget raskt. Tidligere var bilene enkle i konstruksjon og virkemåte, men vedlikeholdet var mindre krevende. Vedlikehold og reparasjoner ble ofte utført av bileieren selv, og da med enkle midler. I dag er bilen blitt en komplisert rullende "datamaskin" med svært avansert tekniske innretninger, med lang driftstid mellom hver service. Dersom bilfagopplæringen i skolen skal henge med i den tekniske utvikling som skjer innen bransjen, kreves det et tettere samarbeid mellom skole og bedrift. Jeg ønsker gjennom oppgaven å belyse to typer av utplasseringer i bedrift gjennom planlegging, gjennomføring, evaluering og analyse av viktige momenter som kan bidra til å styrke bilfagopplæringen i skolen.

Framgangsmåte

Denne oppgaven er en Masteroppgave i Yrkespedagogikk ved Høgskolen i Akershus, utarbeidet gjennom et fireårs deltidsstudie fra 2005 – våren 2009. Oppgavens siktemål var å ha fokus på "Bilfagopplæring – gjennom samarbeid mellom skole og bedrift", med utplassering av 12 elever ved en Vg2 klasse for lette kjøretøy. Jeg var interessert i å fange opp elevenes meninger med hensyn til egen innsats og hvordan de ble ivaretatt når de var utplassert i bedrift. Forskningen i oppgaven vil derfor være tilknyttet praksisopplæringen og utvikling av samarbeidet mellom skole og bedrift. Oppgaven er bygget opp gjennom forskning som i hovedsak tar utgangspunkt i partnerskapsbedrifter som skolen har samarbeid med i regionen Asker og Bærum. Valg av metode ble en kvalitativ tilnærming med bruk av spørreskjema. Informantene fikk på forhånd en skriftlig orientering om prosjektet, formålet med undersøkelsen, og hvilken metode som skulle brukes.

Elevene fikk informasjon om at når data og analyser fra undersøkelsen var ferdig behandlet, så skulle de få en orientering om resultatet.

Det ble benyttet logger for å få inn data fra elevene. Jeg ønsker å presisere at spørreundersøkelser i utgangspunktet ikke er så vanlig i *en liten gruppe*, men valgte allikevel dette som den beste metoden i dette prosjektet. Spørreundersøkelsene ble laget elektronisk og alle informanter svarte på undersøkelsene gjennom et elektronisk program (Quest Back). Det ble opprettet en elektronisk link til skjemaet som informantene kunne bruke.

Spørreundersøkelsene var anonym. I tillegg til spørreundersøkelsen har jeg benyttet meg av refleksjonssamtaler og elevlogger for å få nok data til analysen. Jeg var i tillegg interessert å få fram elevenes meninger med hensyn til egen innsats og hvordan de ble ivaretatt når de var

utplassert i bedrift. Elevene skal ha praksis i arbeidslivet, knyttet til yrkesvalg. De som ønsker det, kan praktisere på forskjellige arbeidsplasser for å få innblikk i flere yrker. Metoden som er valgt er basert ut i fra at det var et etablert samspill mellom bedrift, skole og elev.

Datagrunnlaget er derfor avgrenset til elever som har valgt Vg2 bilfag ved Bleiker videregående skole. Forskjeller i kjønn, foresattes sosiale status og utdanning vil ikke bli berørt, fordi dette vil gjøre oppgaven for omfattende. Oppgaven er bygget med forskning ut i fra spørreundersøkelser som er utført på elever. Første utplassering som var rett etter skolestart og en utplassering i slutten av skoleåret. Videre er det utført en spørreundersøkelse mot bedriftene med fokus på utplassering av elever. Data med funn fra undersøkelsene er trukket frem og kommentert ut i fra analyser.

UTPLASSERING

Det å ha elever utplassert i bedrifter er ikke noe nytt. Mange skoler og bransjer har praktisert utplassering gjennom flere år. Men det har blitt ytterligere aktualisert gjennom innføringen av Kunnskapsløftet med en ny struktur og nye fagplaner. Vi har ved vår skole gjennom mange år benyttet utplassering i bedrifter, som en alternativ arena for å utvikle bevisste og reflekterte yrkesvalg for våre elever. Elevene har i utplasseringsperioden vist frem et engasjement og læringsønske på arbeidet som vi ikke har klart å få til i skoleverkstedet. Erfaring viser at denne opplæringsformen har slått heldig ut for elevene.

Elevene har klart å innordne seg i arbeidslivets regler og normer på et helt annet vis en hva de får tilført innenfor skoletradisjonens kultur.

Vi har gjennom erfaringer med utplassering blitt positivt overrasket over måten de unge klarer å tilegne seg reel yrkeskompetanse og sosial handlingskompetanse. Problemet var å synliggjøre erfaringene med denne opplæringsformen, og vi hadde på mange måter vansker med å beskrive hva som gikk bra og hva som ikke gikk så bra.

Jeg har derfor vektlagt i oppgaven at den enkelte elev skal få reflektere over utviklingen av sine ferdigheter og erfaringer som de tilegner seg. Ut i fra disse erfaringene er det et mål at elevene selv skal kunne foreta et bevisst og reflektert yrkesvalg for å utvikle en yrkeskompetanse. Med bakgrunn i dette var det interessant å foreta undersøkelser på elever og bedrifter som er informanter i prosessen.

Elevene skal i stor grad være med å velge arbeidsformer og vurderingsformer i sitt læringsarbeid. De skal planlegge sitt arbeid, og i ettertid vurdere arbeidet. Dette er noe av

bakgrunnen for at denne oppgaven har mye fokus på opplæring gjennom utplasseringer, både som en motivasjons faktor, men også som en alternativ opplæringsarena i skolen.

Utprøving av utplasseringsmodell – 1 uke

Den første utplasseringsperioden som var et forsøk og som vi ikke har hatt tidligere, ble foretatt kort tid etter skolestart med 1 uke i utplassering i bedrift. Hensikten var å gi elevene en mulighet til å følge bedriftens rutiner, men også å gi de en mulighet for å få en bevisstgjøring på deres yrkesvalg. I tillegg ønsket jeg å se på om dette kunne bidra til å øke interessen for bilfaget (programfagene), og som igjen kunne bidra til å hindre elever fra feilvalg. En kort utplasseringsuke i starten av skoleåret, kan være et positivt bidrag til å begrense frafall og øke motivasjon for læring. Elevene forteller at de nesten hver dag lærte noe nytt. De fleste av elevene hadde ikke vært og jobbet på et bilverksted tidligere. Min erfaring fra første utplasseringsuke er at elevene får erfaring fra en arbeidsutplassering noe som kan være et godt bidrag til at skolehverdagen kan bli mer meningsfull. Det kan også bidra til at de blir mer beviste på teorifagene (programfagene) når de er tilbake på skolen. Jeg har valgt å sitere noen av svarene som kom fram fra elevene etter utplasseringsuka.

Spørsmål: Synes du at utplassering har hjulpet deg til å se klarere sammenheng mellom teorifagene og arbeidsteknikken?

Elever svarer:

- *Jeg prøver å lese om det, men viste ikke hvordan jeg skulle gjøre det i praksis.*
- *All teorien vi har hatt på skolen gikk mer opp for meg når jeg fikk se bildelene i praksis.*
- *Dette var interessant og jeg føler meg mer motivert.*

Spørsmål: Har utplassering i bedrift gitt deg mer lyst til å gjennomføre utdannelsen i bilfaget?

Elever svarer:

- *Har alltid vært sikker på hva jeg skulle bli, og ble ikke mer usikker etter utplasseringen.*
- *Det var mye mer moro enn jeg hadde sett for meg. Virker som jeg passer godt inn i dette yrket.*
- *Jeg har ikke vært utplassert i en bilbedrift før, så jeg må vente og tenke litt.*
- *Dette var bra for meg så tidlig i skoleåret. Nå er jeg mer bevisst på hva jeg går til.*

Spørsmål: Hvilket faglig utbytte mener du at du har fått av utplasseringen?

Elever svarer:

- *Jeg lærte om bestilling av deler, lager, logistikk, og behandling av arbeidsordre.*
- *Fikk erfaring hvordan det daglige arbeidslivet og miljøet er i et bilverksted.*
- *Jeg fikk skru på bil.*

Sluttkommentar:

En kort utplasseringsuke i starten av skoleåret, kan være et positivt bidrag til å begrense frafall og øke motivasjon for læring. Elevene forteller at de nesten hver dag lærte noe nytt. Erfaring fra første utplasseringsuke er etter mitt syn positivt og gir elevene muligheter til å få yrkeserfaring, noe som kan være et godt bidrag til at skolehverdagen blir mer meningsfull. Det kan også bidra til at de blir mer beviste på teorifagene (programfagene) når de er tilbake på skolen etter utplasseringen.

Utprøving av utplassering – 3 uker

I den andre utplasseringen er elevene utplassert på våren hvor de er ute i bedrift i tre uker. Denne type utplassering har skolen praktisert gjennom flere år. Nå har elevene muligheter til å vise hva de kan før de søker lærlingplass. Denne utplasseringen er viktig for elevene. Elevene har gjennom skoleåret opparbeidet seg fagkunnskaper og burde nå ha større faglige forutsetninger for å gå inn i en yrkeskarriere. Analyser fra elevundersøkelsene forteller at de er mer beviste på hvordan samarbeid og faglig utbytte gjennom skoleåret fungerer i praksis. Jeg velger også her å ta med noen spørsmål med svar fra noen elever:

Spørsmål: Hvordan vurderer du dine sjanser til å få lærlingplass?

Elever svarer::

- *Har mye fravær og tror jeg ligger noe dårlig an i noen fag. Fikk hyggelig tilbake melding om at de ville ha meg. Skal prøve, men søker flere steder.*
- *Hadde et hyggelig møte med servicesjefen siste dagen, og han ba meg å søke. De skulle ha inn fire lærlinger.*
- *Har kanskje noe høyt fravær, men skal søke flere steder.*

Spørsmål:

Kunne du tenke deg å søke læreplass i bedriften du har vært utplassert?

Elever svarer:

- *Har allerede søkt.*
- *Hyggelig bedrift og hyggelige ansatte og god oppfølging.*
- *Hadde vært greit og prøve noe annet også, men er ikke helt sikker på om jeg skal søke på tunge eller lette kjøretøy.*

Sluttkommentar:

Nå har elevene muligheter til å vise hva de kan før de søker lærlingplass. Den siste utplasseringen er viktig for elevene. Elevene har nå gjennom skoleåret opparbeidet fagkunnskaper og burde nå ha større faglige forutsetninger for å gå inn i en yrkeskarriere. Som nevnt har vi praktisert denne utplasseringen i flere år og har gode tilbakemeldinger fra både bedrifter og elever på dette.

BEDRIFTSUNDERSØKELSE

Undersøkelsen ble gjennomført på fem store bilbedrifter i vestregionen. Utvalg av bedrifter er foretatt på bakgrunn av etablerte utplasseringssamarbeid som skolen har med bedrifter hvor det er inngått partnerskapsavtaler. I undersøkelsen ble bedriftene spurt om hvilke forhold og erfaringer de har med å ha elever i utplassering. Respondentene i undersøkelsen er personer som har ansvaret og oppfølgingen av bedriftens lærlinger.

Hensikten med undersøkelsen var å finne ut relevante funn av elementer som bedriftene er opptatt av, og som kunne bidra til å få et bedre faglig samarbeid med skolen om utplassering av elever.

Med dette som utgangspunkt, så var jeg interessert å finne noe ut om:

- *Hvilke erfaringer bedriften har hatt med å ha elever i utplassering.*
- *Hvordan samarbeidet mellom skole og bedrift har vært organisert.*
- *Hva vektlegger bedriftene ved ansettelser av lærlinger.*
- *Kjenner bedriftene til de nye opplæringsplanene i Kunnskapsløftet.*
- *Oppfølging av elever i utplassering.*

Undersøkelsen ble sendt ut til 20 respondenter i 5 bedrifter, noe som ga meg et bredere forskningsmateriale til analyse av data. I tillegg fikk jeg muligheten til å nå ut til flere

respondenter dersom noen av bedriftene ikke svarte på undersøkelsen. Undersøkelsen ble sendt ut til større merkeverksteder, men også til noen mindre verksteder i regionen. Bedriftene er samstemte på at de er positive til samarbeid med skolen og at de er villige til å ta inn elever i utplassering i den grad de har kapasitet. Undersøkelsen viser videre at de er positive til å inngå partnerskapsavtaler med skolen.

Sluttkommentar:

Hensikten med undersøkelsen var å finne ut noe om funn av elementer som bedriftene er opptatt av, og som kunne bidra til å få et bedre faglig samarbeid med skolen ved utplassering av elever. Alle bedriftene ble oppfattet som positive til undersøkelsen. Det ble sterkt antydning at skolen måtte ta initiativ til å skape og få til et samarbeid om fagopplæringen. Undersøkelsen sier også noe om at de fleste bedrifter kjenner lite til de nye fagplaner, programfag, som ble innført med Kunnskapsløftet. Etter min oppfatning har kanskje skolene en jobb å gjøre her.

Partnerskapsavtaler

Partnerskapsavtaler mellom skole og bedrift kan gi opplevelser og inntrykk av næringslivet som ingen lærebok eller faglærer kan gi. Partnerskapsavtaler har gitt våre elever en enestående sjans til nærkontakt med deres yrkesvalg. Elevene får også en bevisstgjøring på at teorien på skolen har en praktisk anvendelse. Skolen har fått gjennom partnerskapsavtaler et godt tilbud på moderne undervisningsutstyr av ny teknologi. Etablering av partnerskapsavtaler har for vår skole gitt oss en oppmerksomhet gjennom bruk av lokale media. Ved inngåelser av partnerskapsavtaler har billinjen ved skolen brukt media for å markedsføre bilfagopplæringen og samarbeidet mellom skole og bedrift. Erfaring viser at dette har gitt skolen en økt interesse blant ungdommen for rekruttering til skolens mekaniske studieretninger(TIP) og til bilfagene. Dessuten blir dette en god markedsprofilering for både bedriften og for skolen. Noen bilder og reportasje er tatt med i oppgaven.

(Kilde: Asker og Bærums Budstikke, 2007)

FORSLAG TIL TILTAK

Generelle tiltak som jeg mener kan styrke bilfagopplæringen med bakgrunn fra erfaringer som har fremkommet gjennom oppgaven:

Læreplanen understreker at et godt samspill mellom skolen og arbeid- og næringsliv kan bidra til å gjøre opplæringen mer konkret og virkelighetsnær. Dette er med på å øke elevenes motivasjon og lyst til å lære. Dette bidrar til å øke de unges yrkesbevissthet med det resultat at færre elever faller fra og flere fullfører utdanningen.

Bilfagopplæringen på vår skole, har derfor forsøkt å få til et nært samarbeid mellom skole og bedrift. Dette har ført til gode resultater for vår opplæring. Kunnskapsløftet gir føringer for at skolen og bedrifter skal inngå lokale samarbeidsavtaler for å gi elever en mer variert opplæring som står i forhold til deres yrkesvalg. Partnerskap blir derfor en metode som i den siste tid har blitt mer fokusert, og det er derfor mitt inntrykk at dette kan bidra til en positiv opplevelse innen opplæring gjennom arbeid, forberedelse til yrke og samfunnsniv.

Partnerskapsavtaler mellom skole og bedrift kan gi opplevelser og inntrykk av næringslivet som ingen lærebok eller faglærer kan gi.

Jeg fant ut at det å ha utplassering av elever tidlig i skoleåret kan ha en positiv effekt på de unges motivasjon og læring. Det å få en yrkesbevissthet så tidlig som mulig i skole start, bidrar også til at færre elever opplever at de har valgt feil studieretning.

Erfaring tilsier at refleksjon gjennom skriving av logg kan også utmerket bli et tverrfaglig prosjekt med fellesfaglærere. Elevene viste en stor interesse for å legge dette opp med en prosjektoppgave etter utplasseringen. Videre fant jeg ut at de aller fleste av bedriftene var positive til å ha elever i utplassering. De var positive til å inngå et tettere samarbeid med partnerskap, men at også skolen måtte bidra til å holde kommunikasjonen med bedriftene.

Sluttkommentar:

Jeg har gjennom sammendraget forsøkt å få frem viktige momenter som kan gi grunnlag for å få til et tettere samarbeid mellom skole og bedrift med bakgrunn i svar fra respondenter og informanter i skolen og i bedriftene. Jeg har vært opptatt av elevenes motivasjon og yrkesbevissthet for å hindre feilvalg fra skolestart på bilfag Vg2. Dette har jeg hatt fokus på gjennom undersøkelser som er utført på elever og bedrifter før og etter utplassering.

Det ble oppgitt fra bedriftene at et vesentlig grunnlag til å skaffe læreplasser, var å ha elever ute i utplassering i bedrift. Det generelle inntrykket fra bedriftene er at de aller fleste er positive til å etablere partnerskapsavtaler, noe som betyr at jeg ser optimistisk på yrkesfagopplæring i bilfagene i årene som ligger foran oss.

English Abstract
Automotive Service Technicians and Mechanics.
An Education- Business Partnership

I am a teacher with extensive experience within the automotive industry, and have been teaching this subject since 1979. I am currently head of the Automotive Services and Vehicle Department at Bleiker vgs, an upper secondary school in Asker, Norway.

I have many years of experience with placing students in work placement workshops within the automotive field. I have seen how this area of study has developed and my main concern is to achieve a high level of technical skills of the students. (achieve a good technical training). I have for several years wished to attain a close cooperation between schools and businesses with the aim to increase the pupils' motivation and empowerment in their career choice. With this background, I became interested in writing a thesis that could shed light on how education and companies in the community could work together to strengthen technical training.

Some students may leave school within the first months of school because their career choice was not according to their expectations. I have therefore decided to focus on the work placements and how this may affect the pupils' motivation to continue their studies and their understanding of the profession. It is therefore essential to adopt various methods to increase the motivation of the students. In addition to this, we must also strive for that as many students as possible complete their secondary education.

Having students placed in companies is not something new. Many schools and businesses have practiced work placements for years. But it has been further emphasized through the introduction of our recent school reforms The Knowledge Promotion Program. This has given our school system a new structure and a new curriculum. At our school we have for many years used the placement of students as an arena for developing a conscious and reflective career choice. During the work placement period, the students have shown a commitment and desire for learning that we have not managed to achieve in the classroom. Experience shows that the students have profited hugely from this form of training.

They have managed to adapt to the working environment, accepting working life rules and

norms on a completely different level than what they otherwise would have attained in the school workshop. They mature on a personal level in an authentic workshop, understanding how their education is linked to their career choice. Those who wish, may try out various types of jobs during their two year course. Through this, they gain personal insight into several areas of the automotive and vehicle profession.

It is interesting to note that an early work placement can contribute to an improved learning and motivation, so that they experience a relevance between what they learn in school and the challenges they will face in the real world. The relevance of the training should be considered from three perspectives. The first is the pupils' perception of the relevance of their career choice. The second is related to the company's expectations for the training and expertise of the apprentice at the start of the apprenticeship. The third perspective is related to society's needs for technical competence in a wider perspective.

It is therefore interesting to notice that the pupils' occupational experience and motivation through the placement periods provide an expertise that the automotive industry needs. But I am also aware of that there are aspects of the school education that it is important not to lose. Corporate goals are based largely on profitability and efficiency. In my opinion, the main purpose is to give the students a direct encounter with reality in an enterprise, while the school then may further develop and emphasize the experience they gained through their work experience. Moreover, the students also get the opportunity to work with the creative processes and have a theoretical foundation they can use in parallel to further develop their business skills.

In our experience, work placement has been a positive surprise for the students, where they have managed to acquire real professional competence and the social skills needed in a workshop.

In this thesis I have discussed how two different models of work placement affect the motivation of the students. The first model consists of a one week placement during the second week of school. The second model was a traditional three week placement early in the second term. The challenge has been to show and evaluate how this form of training affected the students and how they profited from it. The placement methods were evaluated by the students themselves as well as the firms they worked for. Questionnaires were used as

feedback. Being a small survey, based on only 12 students and 6 companies, this research has its weaknesses, and in many ways it is difficult to describe what went well and what did not go so well. On the other hand, it gives an indication of what methods can be developed in the future with the aim to improve the Norwegian education system- not only by the bureaucrats- but by the people who actually do the teaching.

In this thesis I have therefore emphasized that the individual student needs to reflect on the skills that they have acquired and the experience that they have gained.. Based on these, it is our goal that the students should be able to make a conscious and well considered choice of profession, with a high motivation to develop their professional competence. With this in mind, it was truly interesting to convey the surveys on the students and companies who were the informants of this paper.

INNHold

SAMMENDRAG

ENGLISH ABSTRACT

1.	<i>INNLEDNING</i>	15
1.1	Min bakgrunn	15
1.2	Bakgrunn for valg av tema	15
1.3	Problemstilling:	19
1.4	Presisering og avgrensning av problemstillingen	20
1.4.1	Avgrensning av problemstillingen	21
1.5	Begrepsavklaringer til problemstillingen	21
1.6	Oppbygging av oppgaven	22
2.	<i>STYRINGSdokumenter</i>	26
2.1	Innledning	26
2.2	Opplæringsloven	26
2.3	Lov om grunnskolen og den videregående opplæring	27
2.3.1	Rett til videregående opplæring	27
2.3.2	Omfanget av den videregående opplæringen	28
2.3.3	Opplæringsordningen for den videregående opplæringen	28
2.3.4	Innhold og vurdering i den videregående opplæringen	29
2.3.5	Underveis- og sluttvurdering	29
2.3.6	Fag- og svenneprøve uten lærepraksis og skole	30
2.3.7	Bortvisning og tap av rettigheter	30
2.4	Læringsplakaten	30
2.5	Oppsummering	34
3.	<i>KUNNSKAPSLøFTET – FUNDAMENT OG RAMMER I NY OPPLÆRING</i>	35
3.1	Innledning	35
3.2	Innføring av Kunnskapsløftet	35
3.2.1	Læreplanene og prinsippene for opplæring	38
3.2.2	Motivasjon og samarbeid – formålsparagrafer	39
3.3	Kvalitetskartet	41
3.3.1	Kvalitetskartet og kvalitetsundersøkelsen	42
3.3.2	Evalueringsplaner av skolens virksomhet	43
3.3.3	Nye fagplaner Vg2 – Bilfag	45
3.4	Fagopplæringskontoret	47
3.4.1	Hva er et opplæringskontor?	47
3.4.2	Opplæringsringen - og samarbeid	47
3.4.3	Opplæringskontorene for bilfag	48
3.4.4	Arbeidsavtaler	48
3.4.5	Lærekontrakter	48
3.4.6	Samarbeid med fagopplæringen og opplæringskontor	49
3.5	Bedriftens rammebetingelser	49
3.6	Skolens rammebetingelser	49
3.7	Oppsummering	50
4.	<i>YRKESDIDAKTIKK i RELASJON TIL BILFAG</i>	51
4.1	Innledning	51

4.2 Yrkesdidaktikk- og yrkesfaglige erfaringer	51
4.3 Didaktikk.....	53
4.3.1 Fagdidaktikk.....	54
4.3.2 Yrkesdidaktikk.....	55
4.4 Didaktiske relasjonsmodellen.....	57
4.4.1 Innhold	58
4.4.2 Læreforutsetninger.....	59
4.4.3 Mål	59
4.4.4 Rammefaktorer	60
4.4.5 Vurdering.....	61
4.5 Oppsummering	62
5. SAMARBEID SKOLE BEDRIFT.....	63
5.1 Innledning.....	63
5.2 Partnerskapsavtaler	64
5.2.1 Oppsummering.....	68
5.3 Presentasjon av lokale partnerskapsbedrifter	68
5.3.1 Bertel O. Steen A/S.....	68
5.3.2 B.O.S.- Læringseskole.....	69
5.3.3 MØLLER GRUPPEN	70
5.3.4 Læringer – bedriftens fremtid!.....	71
5.3.5 Rekruttering.....	72
5.3.6 Teknologisk utvikling - høyere krav til kompetanse	72
5.3.8 BAUDA – Toyota Norge	75
5.3.9 Opplæringskontoret for bilfag - BAUDA – <i>systemet</i>	75
5.3.10 Opplæringskontoret for bilfag - BAUDA – <i>systemet</i>	76
5.3.11 Opplæringskontoret for bilfag - BAUDA – <i>systemet</i>	77
5.3.12 Opplæringsløpet i Bauda-systemet.....	78
5.4 Partnerskapsavtaler for Bleiker videregående skole.....	79
5.4.1 Innledning.....	79
5.5 Øvingsbiler med moderne teknologi til skolen	81
5.5.1 Moderne diagnoseutstyr til skolen.....	84
5.5.2 Kurs for skolens faglærer	84
5.5.3 Skolens tilbud til bedriftene.....	84
5.5.4 Premiering til elever.....	85
5.5.5 Oppsummering.....	86
6. FORSKNINGSMETODE	87
6.1 Innledning.....	87
6.2 Aksjonsforskning relatert til oppgaven og til bilfagene.....	89
6.3 Kvantitative metoder.....	91
6.4 Spørreundersøkelser.....	92
6.4.1 Metode for innsamling av data fra egne undersøkelser	92
6.4.2 Krav til utforming av spørsmål.....	93
6.4.3 Begrunnelse for spørsmålene i elevundersøkelsen	93
6.4.4 Begrunnelse for spørsmålene i bedriftsundersøkelsen.....	97
6.4.5 Registrering og bearbeiding av data i spørreundersøkelsen.....	98
6.5 Validitet.....	99
6.6 Reliabilitet	100
6.7 Etikk.....	101

6.8 Oppsummering	102
7. <i>UTPRØVING AV UTPLASSERINGSMODELL I SKOLE OG BEDRIFT</i>	103
7.1 Innledning.....	103
7.2 Forskjellige utplasserings modeller i bedrift.....	103
7.2.1 Utplassering 1. uke (Modell 1).....	103
7.3 Resultater og funn fra utplassering – 1. uke (Modell 1)	105
7.3.1 Kort innledning.....	105
7.3.2 Funn og tolkning av svar fra undersøkelsen (modell 1).....	105
7.3.3 Oppsummering fra 1.utplassering og forslag til tiltak	110
7.3.5 Bruk av logg som grunnlag for Prosjektoppgave	114
7.3.6 Oppsummering av funn fra utplassering 1 uke (modell 1).....	115
7.3.7 Kritiske merknader til undersøkelsen (modell 1)	116
7.4 Resultater og funn fra utplassering – 3 uker (modell 2)	117
7.4.1 Kort innledning.....	117
7.4.2 Resultater og funn med tolkning av svarene fra undersøkelsen i (modell 2).....	118
7.4.3 Kort oppsummering	122
7.4.4 Kort utdrag fra elevenes loggføring.....	122
7.5 Kritiske merknader til undersøkelsen	124
7.5.1 Oppsummering.....	124
7.6 Resultater og funn fra undersøkelse - bedrifter	125
7.6.1 Innledning.....	125
7.6.2 Bakgrunn for undersøkelsen.....	125
7.6.3 Funn og tolkning av svar fra bedriftsundersøkelsen.....	126
7.6.4 Oppsummering fra bedriftsundersøkelsen.....	133
7.6.5 Kritiske merknader til undersøkelsen.....	134
7.7 Oppsummering	134
8. <i>DRØFTING</i>	136
8.1 Innledning.....	136
8.2 Drøfting av utplassering – 1 uke.....	137
8.3 Drøfting av utplassering – 3 uker	141
8.4 Drøfting og synspunkter fra bedriftene.....	145
8.5 Synspunkter fra skolen.....	148
8.6 Oppsummering	152
9 <i>FORSLAG TIL TILTAK OG FORBEDRINGER</i>	153
9.1 Innledning.....	153
Litteratur	163
Vedlegg	

1. INNLEDNING

1.1 Min bakgrunn

Jeg er bilfaglærer med en allsidig erfaring fra bilbransjen. Har undervist i skolen som faglærer henholdsvis fra 1979, og som underviser fortsatt på Vg2 bilfag. Jeg har vært mange år som klassestyrer og samlingsstyrer for bilfag ved Bleiker videregående skole i Asker.

Jeg har gjennom mange år hatt elever utplassert i forskjellige typer bilbedrifter. Jeg har fulgt fagets utvikling og er opptatt av en god fagopplæring. Har gjennom flere år vært opptatt av å få til et nært samarbeid mellom skole og bedrifter med tanke på å øke elevenes motivasjon og bevisstgjøring i deres yrkesvalg. Med denne bakgrunn fattet jeg interesse for å få til en masteroppgave som kunne belyse hvordan skole og arbeidsliv i fellesskap kunne samarbeide for å styrke bilfagopplæringen. Før jeg startet som faglærer har jeg gjennomført forsvarstekniske befalskole. Jobbet deretter sivilt ved flere bilverksteder, for dermed å få mer praksis og i tillegg en mer allsidig erfaring innen flere typer av kjøretøy. Min bakgrunn er i tillegg 3-årig bilteknisk lederskole ved Statens Teknologiske Institutt i Oslo (1979).

I de senere år har mitt interesseområde vært å implementere partnerskapsavtaler for skolen med samarbeid skole og bilbedrifter innen regionen Asker & Bærum.

1.2 Bakgrunn for valg av tema

Bilfaglig utdanning er langt mer variert og teknisk avansert enn de fleste tror. Utviklingen innen bilbransjen går stadig raskere, og snart er alle funksjonene i en bil elektronisk styrt. Bilen er i ferd med å bli en rullende datamaskin. Moderne teknologi gjør bilene lettere, sikrere og raskere, - men også mer kompliserte. Det betyr at ikke hvem som helst kan åpne panseret og begynne å skru. I dag er dette en jobb for dyktige fagfolk. En utdanning innen bilfagene gir våre elever spesialkunnskaper om moderne biler.

Når man har vært ansatt som faglærer i den videregående skole gjennom en lang yrkeskarriere, så har dette medført at man har fått anledning til å delta i en del forsøk og iverksette nye skole reformer, som gjelder både strukturen og innholdet i videregående opplæring.

Sentralt i grunnopplæringen innen norsk skole har vært at den både skal gi fagkunnskap og samtidig ruste den enkelte til et meningsfylt liv som samfunnsborger. I min 25-årige praksis som faglærer innen bilfag, har jeg gjennom mitt arbeid forsøkt å finne elevens ståsted i faget

og møte den enkelte elev der, noe som for meg er blitt en forutsetning for at jeg skal fungere godt som lærer, noe jeg tror er felles for de fleste lærere.

Gjennom min problemstilling har jeg forsøkt å få til en arbeidsprosess som krever en aksjon eller handling i praksis som er et ideal for å drive aksjonsrettet forskning. Elliot beskriver aksjonsforskning som en studie av sosiale situasjoner der hensikten er å forbedre kvaliteten på det som skjer i situasjonen (Elliot i Hiim og Hippe 2001).

Det å ha elever utplassert i bedrifter er egentlig ikke noe nytt. Mange skoler og bransjer har praktisert utplassering gjennom flere år, men det har blitt ytterligere aktualisert gjennom innføringen av Kunnskapsløftet med en ny struktur og nye fagplaner. Vi har ved vår skole gjennom flere år benyttet arbeidslivet som en viktig arena for å utvikle bevisste og reflekterte valg for våre elever. Elevene har i utplasseringsperioden vist frem et engasjement og læringsønske på arbeidet som vi ikke har klart å få til i skoleverkstedet. Min erfaring viser at denne opplæringsformen har slått heldig ut for våre elever. De har klart å innordne seg arbeidslivets regler og normer på et helt annet vis enn hva de makter innenfor skoletradisjonens kultur.

Vi har gjennom erfaringer med utplassering blitt overrasket over måten de unge klarer å tilegne seg reel yrkeskompetanse og sosial handlingskompetanse. Problemet var å synliggjøre erfaringene med denne opplæringsformen, og vi hadde på mange måter vansker med å beskrive hva som gikk bra og hva som ikke gikk så bra.

I oppgaven har jeg derfor vektlagt at den enkelte elev skal få reflektere over og utvikle disse ferdighetene og egenskapene hos seg selv. Ut i fra den kunnskapen de tilegner seg, er det et mål at elevene selv skal foreta et bevisst og reflektert yrkesvalg og utvikle en begynnende yrkeskompetanse. Med bakgrunn i dette er det vesentlig at oppgaven og undersøkelser som ble utført, ville bli preget av elevens medvirkning i prosessen. Elevene skal i stor grad være med å velge arbeidsformer og vurderingsformer i sitt læringsarbeid. De skal planlegge sitt arbeid, og i ettertid vurdere arbeidet.

Dette er noe av bakgrunnen for at denne oppgaven har mye fokus på opplæring gjennomutplassering, både som en motivasjons faktor, men også som en alternativ opplæringsarena.

Med bakgrunn i dette var det naturlig å se på hvordan vår skole kunne utvikle et mer forpliktende samarbeid mellom skole og lokale bilbedrifter i Asker og Bærum. I undersøkelsen kommer jeg til å bruke skolens nettverk av lokale bilverksteder som er

tilknyttet skolen gjennom partnerskapsavtaler. De færreste av elevene som kommer til Vg2 bilfag har tidligere ingen arbeidserfaring fra å jobbe ute i et bilverksted.

Elevene skal ikke bare tilpasse seg et nytt yrke, men også lære å fungere faglig og sosialt i arbeidslivet. Dette viser seg å være en utfordring for skolen å få elevene til å forstå dette.

Lærlinger og fagansvarlige uttaler at den første tiden i bedrift etter endt skolegang kan være tung for begge parter. De gjensidige forventningene er svært forskjellige og til tider lite samsvarende med det virkelige arbeidsliv.

I forskningen vil jeg bruke spørreundersøkelser som metode, både på elever og på bedriftens ansvarlige opplæringsledere. Hensikten er å undersøke hva elevene mener om utplassering i bedrift rett etter skolestart og hva de mener om utplassering over en lengre periode i slutten av skoleåret. I tillegg ønsker jeg å se på hva utplassering i bedrift kan gjøre med elevenes motivasjon og hva det kan bidra til for å bevisstgjøre dem på valg av yrke. Dette har også en sammenheng med det høye frafall innen yrkesfagene. Vi opplever at noen elever på bilfag slutter i løpet av de første månedene etter skolestart, fordi de ikke har noen forkunnskaper på hva yrket innebærer.

Det kan være interessant å se om en kort utplasserings periode så tidlig så mulig etter skolestart kan bidra til å minske frafallet og gi en mer bevisstgjøring på den enkelte elevs yrkesvalg.

Skole og bedrift representerer to ulike kulturer. Det er derfor interessant å se om mine undersøkelser kan belyse om overgangen har blitt ”mykere”, og letter overgangen til den videre opplæringen i bedrift.

Mange bedrifter innen bilbransjen er bekymret, da de mener elevene får for lite praktisk opplæring på skolen, og at de i tillegg kan for lite når de er ferdig på skolen. Dette bekreftes også av flere faglærere, når de viser til stramme lærerplaner, teoritrøtte elever, og dårlig økonomi til innkjøp av undervisningsutstyr.

Yrkesfaglige studieretninger er ressurskrevende, noe som har vært et tema helt fra den spede begynnelse på Reform 94. Tidligere læreplaner var mer regide sammenlignet med de planene som ble innført med Kunnskapsløftet på Vg2 fra høsten 2007, noe jeg for øvrig skal komme tilbake til senere i oppgaven.

Tilbakemeldinger fra de fagansvarlige i bedriftene opplever det som vanskelig å sette seg inn i elevenes nivå og krever ofte noe annet enn det elevene har forutsetning til å klare. Mange føler at elevenes holdninger til det å jobbe er endret til det verre.

De vet hva de har krav på, men ikke hvilke plikter som følger med. Både elever og lærlinger oppleves som svært unge og usikre både sosialt og i praktisk utøvelse av faget. De bruker for

lang tid. ”Lærer de ikke noe på skolen lengre?”, er vel et kjent spørsmål mange faglærere blir stilt. Det som elevene sitter inne med av teoretisk kompetanse, er ikke bestandig synlig om de ikke klarer å omsette det til praktisk handling.

Skolens hovedoppgave er å formidle kunnskap, men den har i de senere år også fått en oppgave ved å oppdra elevene, slik som det er uttrykt i den generelle delen av lærerplanen. Det er derfor viktig at vi også har fokus på denne siden av opplæringen., og utvikler metoder for å lære dette.

Skolen står overfor nye utfordringer med innføringen av Kunnskapsløftet som gir føringer for et tettere samarbeid mellom skole og bedrift. Undersøkelser de senere år viser en urovekkende tendens til økt frafall innen den videregående opplæringen og spesielt innen yrkesfagene. Konsekvensene blir at mange elever gjør flere omvalg og bruker lengre tid, mens en del fullfører skolegangen, men oppnår stryk i et eller flere fag med det resultat at de ikke oppnår studiekompetanse.

Vi baserer vår utdanningspolitikk på at grunnopplæringen på videregående nivå skal være grunnlaget for livslang læring. I fagopplæringen skal fagbrevet foruten å gi yrkeskompetanse i vedkommende fag – være fundamentet for et videre kompetanse løp som skal videreutvikles gjennom et langt liv. Her tenker jeg på morgendagens elever, disse står nå foran en reell utfordring i fremtidige yrkesvalg i næringslivet. For å styrke nærheten mellom skole og bedrift har vi i dag fått begrepet partnerskap, noe som jeg skal komme tilbake til senere i oppgaven.

Motivasjon gir god læringseffekt

Motivasjon er en viktig og er en helt avgjørende faktor hvorvidt det skal foregå meningsfylt og målrettet innlæring. Hvordan og hvilke pedagogiske verktøy kan vi derfor ta i bruk for å vekke motivasjonen?

Jeg har i oppgaven lagt fokus på utplassering og hvordan dette kan bidra til å øke motivasjonen hos elevene. En viktig faktor her er å utvikle et tettere samarbeid mellom skole og bedrift med tanke på å styrke opplæringen, og samtidig øke motivasjonen hos elever gjennom en utplassering. Et viktig nøkkelord blir i denne sammenheng *Motivasjon*.

Innholdet og betydningen eller definisjonen av ordet motivasjon kan nok både være forskjellige og meget omfattende. Jeg vil senere i prosjektet komme nærmere inn på en liten del av begrepet, nemlig det å kunne tilrettelegge for en mer målrettet og meningsfylt opplæring innen bilfagene.

Dersom vi går ut ifra at konklusjonen ovenfor er riktig, vil utfordringen være å få elevene til å bli mer motiverte, og som vil være en vesentlig del av oppgaven til de som skal tilrettelegge for en meningsfylt læring.

Av samme grunn bør temaet være interessant og viktig for alle som arbeider med opplæring og spesielt med opplæring av yngre mennesker. Det ligger ofte i sakens natur at voksne som har gjort noe aktivt for å komme i en læringssituasjon i utgangspunktet er motivert.

Mens yngre mennesker har ikke hatt noe reelt valg når det gjelder om de skal være i en læringssituasjon eller i en lønnet arbeidssituasjon.

Derfor er det vesentlig at man bestreber seg på å få flest mulig til å bli i skolen og bruke forskjellige metoder til å få vekket motivasjonen hos elevene.

”Hver enkelt ungdom er en ressurs og skal ha følelsen av å mestre å lykkes”

Vi er alle klar over at dagenes elever vil være morgendagens arbeidstakere og derav ledere. Ansvar for at disse ungdommer skal kunne være forberedt på dette, ligger hos oss alle.

En måte å hjelpe disse til å være beredt på morgendagen, er å gi disse mulighet til å skaffe seg innsikt i det arbeids- og næringsliv som de skal tilbringe store deler av sitt voksne liv.

En utdanningsgruppe innen LO fastslo for noen år tilbake, at i utdanningspolitikken i årene fremover, så er det ingen ting i den historiske utvikling som skulle tilsi at utviklingen i samfunn og arbeidsliv vil stoppe opp i det nye årtusen- snarere tvert om (ref. sitat”).

Med bakgrunn i det jeg har beskrevet, ønsker jeg å undersøke hvilke behov og muligheter, krav, plikter, som bedrifter har til å ta imot elever i utplassering.

På bakgrunn av data og funn i fra undersøkelsene ønsker jeg å sette fokus på hvordan overgangen fra skole til bedrift kan bli enklere for elever og bedrifter. Dette må selvfølgelig tilpasses den enkelte skole og den enkelte bedrifts lokale rammebetingelser.

Når det gjelder samarbeid skole bedrift, vil jeg senere i oppgaven komme tilbake til hvilke muligheter det ligger i å opprette partnerskapsavtaler med de lokale bilverksteder.

1.3 Problemstilling:

Hvordan kan bilfagopplæringen utvikles gjennom et samarbeid mellom skole og bedrift?

1.4 Presisering og avgrensning av problemstillingen

Den biltekniske utviklingen de siste tyve årene har godt meget raskt. Tidligere var bilene enkle i konstruksjon og virkemåte, men vedlikeholdet var omfattende. Vedlikehold og reparasjon ble ofte utført av bileieren selv, og da med enkle midler. I dag er bilen en meget komplisert rullende "datamaskin" med svært avansert teknisk innretning, med lang driftstid mellom hver service. Dersom bilfagopplæringen i skolen skal henge med i den tekniske utvikling som skjer innen bransjen, kreves det et tettere samarbeid mellom skole og bedrift. Jeg ønsker derfor gjennom planlegging, gjennomføring, evaluering og kritisk analyse av utplassering i bedrift å forsøke å sette søkelyset på viktige momenter som bidrar til å belyse problemstillingen.

Presisering av problemstillingen

Et sentralt område i oppgaven vil være å forske *gjennom spørreundersøkelser* hvordan kunnskap og motivasjon hos elevene, kan utvikles gjennom utplassering og føre til et nærere samarbeid mellom skole og bedrift. I tillegg vil det være interessant å se på likheter, forskjeller og sammenhenger mellom det som skjer i bedrift og skole, og hvordan elevenes kunnskap og læring blir ivaretatt og knyttet sammen på tvers av opplæringsarenaene. Et sentralt område i problemstillingen vil være å få en økt og utvidet forståelse og kunnskap til utplassering og hva dette kan bidra til å øke elevenes motivasjon, både i skole og bedrift. Gjennom problemstillingen ønsker jeg å belyse sentrale områder som både bedrift, skole, elever, kan utvikle for å bedre opplæringen innen bilfagene. Bedriften har derfor en sentral rolle i denne oppgaven.

De erfaringer, spørsmål, utfordringer og undringer jeg har nevnt har jeg prøvd å få inn i en problemstilling. Dette samarbeidet som jeg er opptatt av har gjennom erfaringer krevd at vi trenger en større forståelse og viten i hva som er en god utplassering, og hvordan kunnskaper, ferdigheter og holdninger overføres til bedrifter mellom yrkesutøver og elev. Det presiseres at jeg ønsker gjennom planlegging, gjennomføring, evaluering og analyse av utplassering, kan rette søkelyset inn mot viktige momenter som bidrar til å belyse oppgavens problemstillinger. Jeg forsøker å bruke noen elementer i yrkesdidaktikken og se på hvordan aksjonsforskning kan brukes som et verktøy. Dette på grunn av at min undersøkelse dreier seg om å stille et bredt utvalg av spørsmål som er knyttet opp i mot elever som er utplassert i bedrift. Jeg vil også forsøke å knytte noen av elementene i fagdidaktikken som en relevans opp i mot bilfaget. Hensikten er å synliggjøre den gjensidige avhengigheten det er mellom yrkesfaglige

erfaringer og det pedagogisk innhold i fagundervisningen. Dette med fokus på en relevans i et nært samarbeid mellom bedrift, skole, og fagpedagogikk.

1.4.1 Avgrensning av problemstillingen

Det arbeidet jeg skal utføre er komplekst, noe som gjør at jeg har behov for å klargjøre og avgrense problemstillingen i oppgaven.

En del av datagrunnlaget fra utplasseringen er analysert ut i fra elevenes loggskjemaer og spørreundersøkelser fra utplasseringen.

Spørreundersøkelsene er avgrenset til bilfagopplæring og til utplasseringer som vår skole har i dag. Oppgaven er også avgrenset til forskning ved egen skole og tar ikke for seg andre skoler i regionen. Forskjeller i kjønn, foresattes sosiale status og utdanning vil ikke bli berørt, fordi dette vil gjøre oppgaven for omfattende.

Jeg håper å kunne få til en god relasjon til informantene i undersøkelsen, som jeg prøver å belyse gjennom bedriftenes behov for samarbeid, behov for lærlinger, elevene og til utplasseringer i bedrift.

Det er derfor å håpe at spørsmålene i undersøkelsene kan gi interessante svar fra bedrifter og elever, og som kanskje kan være en rettesnor for Bleiker og andre skoler i å utvikle bilfagopplæring.

Gjennom prosjektet håper jeg å skape et bilde av hvordan det arbeides i bedriftene, skolen, elevene, og andre impliserte parter, i forhold til oppgavens problemstilling.

Jeg håper gjennom prosessen og gjennom de innsamlede data å finne en sammenheng mellom de ulike målene, og analysere data for å vise hvor de naturlig hører hjemme i prosjektet.

1.5 Begrepsavklaringer til problemstillingen

Begrepene i problemstilling er alle kjente begreper innefor yrkesopplæringen. For ordens skyld finner jeg det nødvendig å presisere kort hva jeg legger i noen av begrepene før jeg går nærmere inn på dem i kapitlene. Begrepene *utvikling*, *samarbeid*, *kvalitetssikring*, som er et stimulerende samspill, blir mer grundig omtalt senere i teorien til problemstillingen.

Bilfagopplæringen:

Med bilfagopplæring menes her en opplæring som skal være en kompetansebygger mellom skole som lærende organisasjon og bedriften. Dette er noe av bakgrunnen for at oppgaven har

fokus på opplæring gjennom utplassering, både som en motivasjons faktor, men også som et pedagogisk verktøy til en alternativ arena for opplæring.

Bedrift:

Med bedrift menes her bilbedrifter med bilverksteder som skolen har samarbeid med og som skolen har inngått partnerskapsavtaler med. Verkstedene som omtales i oppgaven brukes til utplassering av elever.

1.6 Oppbygging av oppgaven

Opgaven består av 9 kapitler som viser hvordan bilfagopplæringen kan utvikles gjennom utplassering av elever gjennom et samarbeid mellom skole og bedrift. Gjennom oppgavens oppbygging forsøker jeg å belyse hvordan den ble planlagt, gjennomført og vurdert.

Jeg har i dette kapitlet satt opp en oversikt over gangen og strukturen i oppgaven. Hensikten er å gi leseren en forståelse på hvordan oppgavens problemstilling skal besvares.

Kapitel 1

Innledning: Her gir jeg en kort presentasjon av meg selv og min bakgrunn fra bransje og som faglærer ved bilfaglinjen. Videre gir jeg en innføring i bakgrunn for valg av forskningstema og problemstilling. Det redegjøres for bakgrunn og mål som er vektlagt i oppgaven, og hvilke metoder som er blitt brukt for innsamling av data. I kapitlet kommer jeg også inn på begrepsavklaring med en utdypning, presiseringer i forhold til problemstillingen. Det avsluttes med hvilke avgrensninger som er gjort i oppgaven forhold til problemstillingen.

Kapitel 2

Styringsdokumenter: Dette kapitlet omhandler Opplæringsloven og hvilke faktorer som styrer opplæringen i den videregående skole. Kapitlet belyser også deler av lovverket som er en sentral teoridel innen all opplæring. Det rettes oppmerksomhet mot rollen til Opplæringskontorene, bedriftenes rammebetingelser, og noe om skolens rammebetingelser. Kapitlet omhandler litt om lærlingeordningen, og opplæringsløpet i den videregående skole. Det gis også noen eksempler på hvordan vi ved vår skole har tilrettelagt undervisningen med utgangspunkt i Læringsplakaten.

Kapitel 3

Læringsplakaten – Kvalitetskart og Kunnskapsløftet

Dette kapitlet er en videreføring av kapitel 2 og omhandler styringsdokumenter med blant annet Læringsplakaten, som et av de sentrale punktene i Opplæringsloven. Læringsplakaten tar blant annet for seg samarbeidet mellom skole og bedrift og jeg har gjennom punktene kommet med noen praktiske eksempler på hvordan vi praktiserer dette i undervisning. Kapitlet tar også for seg innføringen av Kvalitetskartet for de videregående skolene i Akershus, og med eksempler på noen av satsningsområdene som er nedfelt i denne. Det blir også omtalt innføringen av de nye fagplanene for Vg2 bilfagene. Kapitlet kommer noe dypere inn på rollene til Opplæringskontorene med en kort omtale av lærekontrakter og arbeidsavtaler mellom lærlingen, fagopplæringskontoret og bedriften. Kapitlet avsluttes med en kort oppsummering.

Kapitel 4

Yrkesdidaktikk i relasjon til bilfagene

I dette kapitlet sier jeg noe om teorien som er knyttet opp imot læring, yrkesdidaktikk, fagdidaktikk og med relasjonstenkning med fokus på oppgavens problemstilling. Kapitlet omhandler også praktiske tilnæringsmåter med eksempler på hvordan arbeidslivet kan brukes som læringsarenaer. Videre forsøker jeg å knytte inn fagdidaktikk og den didaktiske relasjonsmodellen som et pedagogisk redskap til praktisk bilfagopplæring. Det tas også noe med om hvilke mål som styrer opplæringen etter at Kunnskapsløftet ble innført i den videregående opplæringen. Gjennom kapitlet prøver jeg å synliggjøre hvordan motivasjon og relevans kan fremme en god læringsprosess hos elevene.

Kapitel 5

Samarbeid skole arbeidsliv

Dette kapitlet omhandler samarbeid skole og bedrift og hvilken relevans dette kan ha for utplassering og opplæring av elever i bedrift. Kapitlet sier også noe om hvilke erfaringer vi har ved vår skole med å etablere partnerskapsavtaler, og hvilke muligheter det ligger for skolene å etablere partnerskapsavtaler med lokale bedrifter. Innholdet i de etablerte partnerskapsavtalene blir presentert i dette kapitlet.

Det er brukt bilder og eksempler fra vår skole hvordan vi har brukt media for å markedsføre bilfagene når partnerskapsavtaler ble undertegnet. Dette bidrar også til å høyne skolens / avdelingens status i Kommunen, samt øke rekrutteringen til faget.

Det blir også gitt en presentasjon av skolens partnerskapsbedrifter og hvordan dette har påvirket undervisningen ved vår skole. Kapitlet tar for seg noen eksempler fra bedriftenes lærlingskoler. Det tas med noe om teknisk utstyr, øvingsbiler med moderne teknologi, som gjennom partnerskapsavtaler har blitt tilført skolen. Kapitlet avsluttes med en oppsummering.

Kapitel 6

Forskningsmetode

I dette kapitlet beskriver jeg prosessen med gjennomføring av datainnsamling og valg av undersøkelsesmetode. Det vises til hvilke spørsmål som jeg mente var relevante i forhold til problemstillingen, for dermed å kunne gi en begrunnelse for utvalg, registrering og bearbeiding av data. Jeg forsøker å se på hvordan aksjonsforskning kan brukes og være relatert til prosjektet. Beskriver noe om kvantitative og kvalitative metoder og på utformingen av spørsmål og bearbeiding av data ved bruk av spørreundersøkelser. Praktisk utførelse ved bruk av intervju som metode. Kapitlet omhandler validitet, reliabilitet, etikk, og hvordan dette behandles i forhold til forskningsprosessen. Elevenes loggskjemaer er også en del av metoden for å få inn materiale til analysen av data fra spørreundersøkelsen.

Kapitel 7

Utprøving av utplasseringsmodell i skole og bedrift

I dette kapitlet presenter jeg en oppsummering og tilbakemeldingen på undersøkelsene fra elever og bedrifter. Det blir trukket fram funn med tolkninger med analyser fra spørreundersøkelsene. Funn med analyser er fra to utplasseringer (modell 1 og 2), med tillegg analyser og funn fra bedriftundersøkelsen. Det vil også bli en presentasjon av elevenes syn og tilbakemelding på loggføring. I tillegg er dette materialet basert ut i fra observasjoner, elevenes logger, og refleksjonssamtaler mellom elev og faglærer. Resultatene vil bli drøftet opp i mot oppgavens problemstilling, egne erfaringer, og i forhold til aktuell teori. Det blir beskrevet korte utdrag av positive og negative erfaringer fra utplasseringene. Kapitelet omhandler noe om kritiske merknader til undersøkelsene.

Kapitel 8

Drøfting

I dette kapitlet ønsker jeg å presentere drøftingene med utgangspunkt fra funn, tolkningene og kommentarer fra undersøkelsene. Drøfting ut i fra funn fra undersøkelsen med bedriftene blir også beskrevet. Dette for å belyse om opplæringen i bedrift har en relevans til den opplæringen vi har i skoleverkstedet. Egne erfaringer skal i tillegg være med som grunnlag i denne drøftingen. Det vil også bli tatt med noen betraktninger i forhold til den valgte teori, vurdering av validitet og reliabilitet. Oppsummeringen og drøftingen vil også ta utgangspunkt i problemstillingen. Kapitlet vil gi en generell konklusjon av drøftingene og avslutte med noen forslag til forbedringer.

Kapittel 9

Forslag til tiltak og forbedringer

I dette kapitlet avrunder jeg med å se noe på ansvaret for driften av den videregående skolen. Litt om lovverket og de politiske føringene som er nedfelt i reformen. Kapitlet omhandler Fylkeskommunens ansvar som skoleeier. Dette er sentrale områder å få belyst dersom yrkesopplæringen skal være best mulig rustet for å møte fremtidens utfordringer.

Gjennom prosessen og mitt arbeid med oppgaven, har nå ”Karlsen-Utvalget” (NOU 2008), kommet med sine innstillinger, og som nå er oversendt KUF. Utvalgets innstillinger er på mange områder sammenfallende med mine erfaringer, og vil derfor bli omtalt noe i dette kapitlet.

Jeg ser på hvilke forslag og tiltak som kan gjøres i forbindelse med utplasseringer av elever i bedrifter. Samarbeid skole – arbeidsliv gjennom etablering av partnerskapsavtaler er sentrale områder som jeg vektlegger her, og hvilke tiltak som kan gjøres for å styrke dette samarbeide. Det er helt avgjørende for yrkesfagopplæringens fremtid at sentrale myndigheter tar sitt ansvar på alvor, slik at yrkesfagene kan bli styrket og at flere elever fullfører sin yrkesutdanning.

2. STYRINGSdokumenter

2.1 Innledning

Dette kapitlet er en utdykning av min forståelse av lovverket, ulike læreplaner og til intensjoner i det overordnede styringsverktøyet for all opplæring i den videregående skole. Kapitlet inneholder også en oversikt over de styrende og besluttede organer som utarbeider, beskriver, og følger opp ulike former for styringsverktøy.

Kunnskapsdepartementet er todelt. Det er kunnskapsministeren som har ansvar for saker som gjelder barnehager og opplæringsaker. Opplæringsakene omfatter alt fra grunnopplæring til og med den videregående skole.

Forsknings- og høyere utdanningsministeren har ansvaret for saker som har med universiteter og høyskoler, forskning, studiefinansiering og fagskoleutdanning.

Utdanningsdirektoratet har et overordnet faglig ansvar for tilsyn med opplæringen, forvaltning av embetsstyringen og sentrale lover og forskrifter. Direktoratet har ansvaret for all nasjonal statistikk for grunnopplæringen, og skal på bakgrunn av resultatene, initiere, utarbeide og følge opp forsøk og utviklingstiltak. Målet for utdanningsdirektoratet er å sikre elevers og læringers rettigheter til likeverdig opplæring av høy kvalitet. Akershus Fylkeskommune eier og driver de videregående skolene i fylke.

Bleiker Videregående skoles ansvar er å sette ut i livet læreplanene slik at hver enkelt elev får et best mulig opplæring ut i fra sine forutsetninger og de målene som er bestemt i læreplanene for de ulike fagene. Oppgaven til skolen er å legge til rette for at alle elever får møte krav som utfordrer og stimulerer til ny læring, alene og sammen med andre.

2.2 Opplæringsloven

Opplæringsloven er det overordnede styrende pedagogiske verktøyet for all opplæring i norsk skole. I skoleverket har vi et rammeverk som ligger til grunn for organisering, planlegging og gjennomføringen av opplæringen.

Loven omhandler også noe om de mål og de forutsetninger som er gitt fra sentralt hold.

Utdraget omhandler rettigheter elever har til videregående opplæring.

2.3 Lov om grunnskolen og den videregående opplæring

Stortinget vedtok i 1998 en felles opplæringslov for grunnskolen og den videregående skolen. Formålsparagrafen (§1-2) i opplæringsloven gir hovedprinsippene for selve lovverket og for de spesifikke læreplanene. Den videregående skolen har en faglig og kulturell formidlingsfunksjon og skal i tillegg bidra til elevenes identitetsutvikling. Videre har elevene rett til tilpasset opplæring, det skal arbeides for likeverd og likestilling mellom grupper. Skolen skal arbeide for åndsfrihet og toleranse, internasjonalt medansvar og økologisk forståelse. Skolesystemet skal arbeide for å hindre at elever kommer til skade, eller blir utsatt for krenkende ord eller handlinger. Gode samarbeidsformer mellom lærere og elever, mellom skole og hjem og mellom skole og arbeidsliv vektlegges.

I § 3-1; Rett til videregående opplæring heter det:

” Ungdom som har fullført grunnskolen eller tilsvarende opplæring, har etter søknad rett til tre års heiltids videregående opplæring. I fag der lærerplanen foreset lengre opplæringstid enn tre år, har ungdommen rett til opplæring i samsvar med den opplæringstida som er fastsett i læreplanen”.

Det heter videre: *” Søkjarar har rett til inntak på eitt av tre alternative eittårige grunnkurs som dei har søkt på, og til to års videregående opplæring som byggjer på grunnkurset”.*

2.3.1 Rett til videregående opplæring

Kapittel 3 (ref.§ 3-1) i opplæringslova omhandler *”Rett til videregående opplæring”* og slår fast at alle elever, lærlinger og lære kandidater har rett til opplæring i samsvar med denne lov og forskrifter. Det står videre at denne retten må normalt tas ut i løpet av en sammenhengende periode på *fem år* av opplæringen som helt eller delvis kan bli gitt i en lærebedrift, men må være avsluttet innen lære kandidaten fyller tyve år.

Fylkeskommunen kan etter søknad gi eleven, lærlingen godkjennelse for å forsette opplæringen uten at kandidaten mister retten til videre utdanning. Retten til videregående opplæring kan etter søknad utvides inntil ett år.

Loven fastslår videre at søkere har en rett til opptak til et av tre alternative utdanningsprogrammer på videregående som kandidaten har søkt på, og til to års videregående opplæring innenfor utdanningsprogrammet.

Loven tilrettelegger også for at kandidater som har et spesielt behov for tilrettelegging og spesialundervisning får tilbud om dette på bakgrunn av en sakkyndig vurdering. Fylkeskommunen skal kunne tilby en annen opplæring dersom en elev, lærling eller en elev med spesielle vansker får problemer med den opplæringen som kandidaten har valgt. Departementet utgir forskrifter om regler for inntak. Denne paragrafen slår også fast at all opplæring i den offentlige videregående skole eller lærebedrift skal være gratis. Fylkeskommunen kan pålegge elever, lærlinger og lærlingekandidater å holde seg med nødvendig individuelt skolemateriell til undervisningen. Departementet gir nærmere forskrifter om undervisningsutstyr.

2.3.2 Omfanget av den videregående opplæringen

Departementet gir nærmere forskrifter om samlet tid til opplæring i den videregående opplæringen, læretid for lærlinger og for lærekandidater.

Opplæringen i skole skal strekke seg over minst 38 skoleuker innefor skoleåret. Fylkeskommunen gir forskrifter om skole- og feriedager i skoleåret for elevene. Det samme gjelder tilrettelegging og avvikling av nasjonale prøver. Departementet kan gi forskrifter og rammer for skoletid og pauser for elevene.

2.3.3 Opplæringsordningen for den videregående opplæringen

Opplæringsordningen i § 3-3 i opplæringsloven er rettet direkte inn i mot fagopplæringen, som slår fast at den videregående opplæringen skal føre fram til studiekompetanse, yrkeskompetanse eller kompetanse på et lavere nivå. Opplæringen i skole skal omfatte videregående trinn 1, trinn 2, og trinn 3. Hvert trinn i opplæringen skal normalt ha en lengde på et skoleår som er 38 skoleuker.

Fagopplæringen omfatter normalt to års opplæring i skole og et års opplæring i bedrift. Loven tilrettelegger for at når opplæring i bedrift blir kombinert med verdiskapning i bedriften, kan opplæringen strekke seg over to år. Fylkeskommunen kan i det enkelte tilfellet godkjenne lærekontrakt eller opplæringskontrakt som inneholder unntak fra den fastsatte opplæringsordningen for de ulike fagområdene. Dersom fylkeskommunen ikke kan formidle opplæring i bedrift til de som ønsker slik opplæring, må bedriftsopplæringen overføres til skolen. Fylkeskommunen forplikter seg til å gi et alternativt opplæringstilbud til lærlinger og lærekandidater som ikke får lære plass i bedrift.

Opplæringsløpet i dagens skole fra grunnskole og til den videregående opplæringen, er presentert senere i oppgaven gjennom *figur 1*, som viser opplæringen etter innføringen av Kunnskapsløftet høsten 2006.

2.3.4 Innhold og vurdering i den videregående opplæringen

Innhold og vurderingen inngår i § 3-4 og er en viktig paragraf innen fagopplæringen.

Det er Departementet som gir ut forskrifter om trinn og programområder, om fag, om mål for opplæringen, omfanget av opplæringen innen faget og om gjennomføringen av opplæringen. Departementet gir forskrifter om vurdering av elever, lærlinger, lære kandidater, privatister og praksiskandidater. Det samme gjelder om klager på vurdering, om eksamen, om fag- og svenneprøver og om dokumentasjon. Det er Departementet som utgir forskrifter om godskriving av tidligere gjennomgått opplæring eller praksis.

Loven fastslår videre at elever, lærlinger og lære kandidater skal være aktiv med i opplæringa og at undervisningspersonalet skal tilrettelegge og gjennomføre opplæringen i samsvar med gjeldene lover og læreplaner. Det er pålagt den enkelte rektor å organisere skolen i samsvar med disse forskrifter.

Departementet kan etter søknad fra fylkeskommunen gi en skole godkjenning til avvik fra forskriftene om læreplaner. Før en slik godkjennelse blir gitt, skal søknaden være fremlagt med uttalelse fra skoleutvalget.

2.3.5 Underveis- og sluttvurdering

Forskrifter og presiseringer av underveis- og sluttvurdering ref. § 3-3,4-4 i opplæringsloven, er føringer for standpunktkarakterer og som skal uttrykke elevens mestring i forhold til de samlede kompetansemålene i faget.

Utplassering av elever i bilverksteder kan brukes som en metode i den praktiske delen av bilfagopplæringen. Elevene blir i perioden evaluert av bedriften i tiden de er utplassert.

Utplasseringen går derfor inn som en del i underveisvurderingen, og blir evaluert gjennom hele utplasseringsperioden. Bedriftens kontaktperson fyller ut evalueringsskjemaer med en vurdering av elevens kompetanse og måloppnåelser i utplasseringsperioden. Skjemaer er lagt ved som eget vedlegg i oppgaven.

Formålet med underveisvurdering (med eller uten karakter), er å fremme læring og utvikling og gi grunnlag for tilpasset opplæring.

Min tolkning av forskriften tilsier at det gis adgang for å bruke utplassering som en del av undervisvurderingen i læreprosessen. Gjennom undervisvurdering får både faglærer og elev kunnskap om den faglige progresjon og om kompetansemålene for eleven er oppnådd. For å nå kompetansemålene må elevene gis en tilbakemelding. Dette kan gjøres gjennom hyppige elevsamtaler med den enkelte elev. Formålet med sluttvurdering er å gi informasjon om det faglige nivået til elevene ved avslutningen av opplæringen. Kunnskapsløftet gir føringer for at den enkelte elev skal måles på kompetanse. Bilfaget har derfor en praktisk eksamen på slutten av skoleåret for å måle elevenes sluttkompetanse.

2.3.6 Fag- og svenneprøve uten lærepraksis og skole

Det kan i enkelte tilfeller være mulig å ta fag- og svenneprøve på grunnlag av allsidig praksis i faget som er *25 prosent lengre* enn den fastsatte læretiden. Fylkeskommunen avgjør om den praksis som kandidaten innehar, kan godkjennes, og kan i enkelte tilfeller godkjenne kortere praksis (i kraft 1.august 2007 nr. 758)

2.3.7 Bortvisning og tap av rettigheter

Fylkeskommunen kan fastsette i ordensreglementet at elever som alvorlig eller flere ganger bryter reglementet, kan vises bort inntil fem dager (ref.§3-8). Loven fastslår videre at dersom en elev har vist vedvarende uhøvelig oppførsel som i alvorlig grad går ut over orden og arbeidsro på skolen, eller når en elev alvorlig forsømmer pliktene sine, kan eleven vises bort resten av skoleåret. Fylkeskommunen kan også vedta at eleven skal miste retten til videregående opplæring etter § 3-1. Fylkeskommunen kan ikke overlate til andre innstanser på skolen å treffe vedtak etter leddet i denne paragraf om bortvisning eller tap av retten til videregående opplæring. Før det blir gjort vedtak om bortvisning eller tap av rett, skal en vurdere om det er mulig å bruke andre hjelpe- eller refsingstiltak (res. 17.juni 2005 nr. 660).

2.4 Læringsplakaten

Læringsplakaten inneholder sentrale punkter i Opplæringsloven. I disse punktene gis det en kort beskrivelse med noen kommentarer ut i fra en yrkesfaglig praksis med utgangspunkt i læringsplakaten. Jeg har derfor beskrevet noe kort om hvilken praksis som vi benytter ved vår skole, og som etter mitt syn sammenfaller med Opplæringsloven.

Læringsplakaten fastslår at skolen og lærebedriften kan:

Derfor har jeg valgt å kommentere noen av punktene i læringsplakaten med den opplæringen vi praktiserer ved vår undervisning, og som jeg har kalt ”*egen praksis*”. Hensikten er å overføre tolkninger av lovverket over til den praktiske opplæringen. Dette kan være opplæring i skoleverkstedet eller ute i bedrift.

- *gi alle elever og lærlinger / lære kandidater like muligheter til å utvikle sine evner og talenter individuelt og i samarbeid med andre som er utplassert*

(Oppl-1. § -2 og kap.5 og læreplanverkets generelle del)

Egen praksis:

Elever får anledning til gjennom utplassering i bedrift å utvikle sine praktiske ferdigheter i samarbeid med voksne fagarbeidere, og medelever får nye innspill på hvordan ting kan gjøres på ulike måter. Det er derfor vesentlig at det er voksne fagarbeidere som gir tilbakemeldinger og ikke bare faglærer.

- *stimulere elevenes og lærlingenes / lære kandidatens lærelyst utholdenhet og nysgjerrighet*

(Oppl.1. §1-2 og læreplanverkets generelle del)

Egen praksis:

Opplæringen bør rettes ikke bare mot faginnholdet, men også mot de personlige egenskaper en ønsker å utvikle ved å utforme omgivelser som gir rike muligheter til å utvikle bevisst samfunnsansvar i den jobben de skal utføre.

Utplasseringen gir økt motivasjon for læring på skole, både i teori og praksis. De lærer å holde ut en arbeidsdag med det tempoet som er i bedriften. Videre får de tilfredsstilt sin faglige nysgjerrighet i forhold til bransjen.

- *stimulere elevene og lærlingene / lære kandidatene til å utvikle egne læringsstrategier og evne til kritisk tenkning*

(Oppl.1. § -2 og læreplanverkets generelle del)

Egen praksis:

Opplæringen på bilverksted gir elevene innsyn i bransjenes siste av teknologi og lærer å bruke faglig reparasjonsteknologi og litteratur. De lærer seg kritisk tenkning og rette holdninger til kvalitet til jobbene som utføres. Gjennom å søke ulike varierte oppgaver kan elevene gjennom eget arbeid finne løsninger og lære å tenke selv, se konsekvenser og stole på egne valg.

- *stimulere elevene og lærlingene / lære kandidatene i deres personlige utvikling og identitet i det å utvikle etisk, sosial og kulturell kompetanse og evne til demokratiforståelse og demokratisk deltakelse*

(Oppl.l. § 1-2 og planverkets generelle del)

Egen praksis:

Toleranse, trivsel og respekt er helt grunnleggende verdier i et fellesskap, og vesentlige verdier i virksomheter som skal legge til rette for utvikling av framtidens samfunnsborgere. De skal vise sosial kompetanse med evnen til samarbeid, konfliktløsning og å håndtere mellommenneskelige forhold som enhver arbeidssituasjon setter krav til.

Samarbeid med bedrifter øker elevenes kontakt med et virkelig arbeidsliv hvor de treffer verneombud, fagforeningsfolk etc. De lærer seg hvilke spilleregler som gjelder på en arbeidsplass. De får sosiale og etiske erfaringer og standarder innen ulike jobber, overfor kunder og andre ansatte i bedriften.

- *legge til rette for elevmedvirkning og for at elevene og lærlingene / lære kandidatene kan foreta bevisste verdivalg og valg av utdanning og fremtidig arbeid*

(Oppl. l. §1-2, forskrift kap. 22 og læreplanverkets generelle del)

Egen praksis:

Her blir utplasseringen et sentralt område hvor elever får prøvet ut og bli bevisstgjort på yrker. Dette kan bidra til at de unngår feilvalg av yrke. Elevene øker allmennkunnskap som gir grunnlag for livslang læring.

- *fremme tilpasset opplæring og varierte arbeidsmåter*

(Oppl. l. § 1-2 og kap. 5, og læreplanverkets generelle del)

Egen praksis:

Tilpasset undervisning vil si undervisning som passer de ulike elevenes læreforutsetninger. Hensyn til elevenes forutsetninger er med andre ord et nødvendig utgangspunkt for tilpasset undervisning.

Varierte arbeidsmåter bidrar til å øke elevenes motivasjon og øker deres interesse for deres yrkesvalg. I bedrifter får de ulike arbeidsoppgaver som krever ulike forutsetninger.

- *stimulere, bruke og videreutvikle den enkelte lærers kompetanse*

(Oppl. l. Kap. 10)

Egen praksis:

Læreren må få muligheten til å tilegne seg nye kunnskaper, og lære mer for å få nye impulser og nytt faglig påfyll. Skal skolen være et speilbilde av samfunnsutviklingen, må læreren få anledning til å delta på kurs. Det menes her innsikt og forståelse i emner og fag som danner basisen for kompetanseutviklingen i skolen.

Lærere kan få fagkurs / kompetanseheving gjennom partnerskapsbedriftenes avtale med skolene. Dette kan bidra til å utvikle et en god bransjekontakt som igjen kan gi faglærere et innsyn i elevenes opplæring ute i bedrift. Man får også et økt innsyn i hvilke krav som stilles til elevenes kompetanse. Dette være seg faglig kompetanse, sosial kompetanse etc.

- *bidra til at lærere og instruktører fremstår som tydelige ledere og som forbilder for ungdommen.*

(Læreplanverkets generelle del)

Egen praksis:

Lærerens viktigste rolle er å tilrettelegge situasjonen og være veileder i lære prosessen.

Ved utplassinger i bedrift får elevene en evaluering og tilbakemelding og klare beskjeder hva de skal gjøre og hvilke arbeidsoppgaver som samsvarer med elevenes faglige kompetanse. Det å være lærer innebærer at man skal opptre på en slik måte at de kan være rollemodeller for elevene.

- *sikre at det fysiske og psykososiale arbeids- og læringsmiljøet fremmer helse, trivsel, og læring*

(Oppl. l. Kap. 9a)

Egen praksis:

Skolen kan hente erfaringer fra utplassinger i bedrifter som elevene bringer med seg tilbake i skolen. De må læres opp til å vise empati og kommunikasjon med medmennesker som er avgjørende både i skole, samfunnsliv og i framtidig arbeid og studier.

- *legge til rette for samarbeid med hjemmet og sikre foreldres / foresattes medansvar i skolen*

(Oppl. l. § 1-2 og forskrift § 3-2)

Egen praksis:

Skolen har jevnlig kontakt med hjemmet med oppfølging via foreldremøter. Dette er en viktig del av opplæringen i skolen. Eksempler på dette kan være ”Åpen skole” hvor

foreldre og andre kan komme og se elevene i arbeid. Elevenes arbeidsinnsats og evalueringer av skolearbeidet er et viktig område hvor foreldre eller nærmeste foresatte kan være med i utviklingen i skolearbeidet.

- *legge til rette for at lokalsamfunnet blir involvert i opplæringen på en meningsfylt måte*

Egen praksis:

Her kan partnerskapsbedrifter komme inn som en kvalitetsheving av opplæringen mellom skolen og næringslivet. Samarbeidet kan bidra til å bruke andre arenaer til opplæring for dermed å kunne tilpasse den faglige opplæring i skolen i forhold til samfunnets behov.

Slutt kommentar

Læringsplakaten omhandler sentrale punkter med utgangspunkt i Opplæringsloven.

I disse punktene gir jeg en kort kommentar som jeg har kalt ”egen praksis”, og som er knyttet opp i mot yrkesfagene. Jeg har derfor beskrevet noe om den pedagogiske praksis som kan benyttes, og som etter mitt syn sammenfaller en del med intensjonen i Opplæringsloven. Jeg har forsøkt å tolke lovverket opp i mot den praktiske undervisningen som vi har innen bilfagopplæringen ved vår skole.

2.5 Oppsummering

I dette kapitlet har jeg tatt for meg lovverket som er selve fundamentet i all opplæring innen den norske skole. Strukturen bygger på opplæringsloven gjennom grunnskole og ut i den videregående skolen, og som slår fast at alle har en rett til en videregående opplæring. Jeg kommer inn på opplæringsordningen, omfanget, innhold, og til slutt underveis og sluttvurderingen med referanser til paragrafer i opplæringsloven.

Jeg har lagt hovedvekt på opplæringsloven innenfor den videregående opplæring relatert til fagopplæringen. Jeg kommer noe inn på læringsplakaten som inneholder sentrale punkter innen Opplæringsloven. Gjennom punktene som er angitt i Læringsplakaten gir jeg noen eksempler på hvordan egen praksis i skoleverkstedet kan tolkes opp i Opplæringsloven.

3. KUNNSKAPSLØFTET – FUNDAMENT OG RAMMER I NY OPPLÆRING

3.1 Innledning

I dette kapitlet har jeg tatt for meg Kunnskapsløftet som ble innført fra høsten 2007 for Vg2 klassene. Jeg viser i kapitlet til den nye strukturen som ble innført med reformen og til de prinsipper som er implementert gjennom reformen. Jeg kommer ikke inn på å kommentere deler av Kunnskapsløftet og til de erfaringer jeg har på reformen i forhold til opplæringen innen bilfagene. Kapitlet tar for seg sosial og kulturforståelse med kunnskaper om forskjellige kulturelle uttrykksformer.

Videre i kapitlet kommer jeg inn på lærerens rolle og kompetanse for å skape entusiasme for læring hos elevene. Det tas også med noe om samarbeid hjemmet skole og sosial utvikling for at det skal legges til rette for at foreldre og foresatte kan delta i drøftinger om utviklingen av skolen. Samarbeid med lokalsamfunnet står også sentralt og omtales i kapitlet.

Det tas også noe med om hovedområdene i formålsparagrafene for skoleverket som består av den generelle delen av læreplanverket. Avslutter med en kort oppsummering av kapitlet.

3.2 Innføring av Kunnskapsløftet

Med innføringen av Kunnskapsløftet ble det laget et felles læreplanverk for grunnskolen og den videregående opplæring. Gjennom lovverket pålegges skolen å gi alle elever en likeverdig opplæring og medvirke til å redusere ulikheter mellom individ og grupper.

Målet med Kunnskapsløftet er at det beste i grunnopplæringen i Norge ivaretas og utvikles videre slik at elever og læringer settes bedre i stand til å møte kunnskapssamfunnets utfordringer. Dette er et uttrykk for hvordan samfunnet og opplæringen har utviklet seg.

Høsten 2006 ble Kunnskapsløftet innført obligatorisk i alle Vg1 klassene på TIP (Transport Industri Produksjon). Det opprettes nye studieforberedene og yrkesfaglige utdanningsprogram.

I løpet av året 2007 kom de første lærlingene ut i bedrift etter et særløp ut ifra den nye opplæringsmodellen i Kunnskapsløftet.

Dette ble først implementert på Vg1 klassene, og for mekanisk ble betegnelsen på den nye studieretningen ”Transport *Industri og Produksjon*” med forkortelsen (*TIP*).

Året etter i høsten 2007 ble Vg2 klassene implementert i Kunnskapsløftet. Dette gjaldt nå for første gang for fagopplæringen innen bilfagene.

I mars 2008 fastsattes læreplaner for Vg 3 og høsten 2008 innførtes Kunnskapsløftet i Vg 3, med de første ordinære lærlingene i det nye utdanningsløpet kommer ut i bedrift.

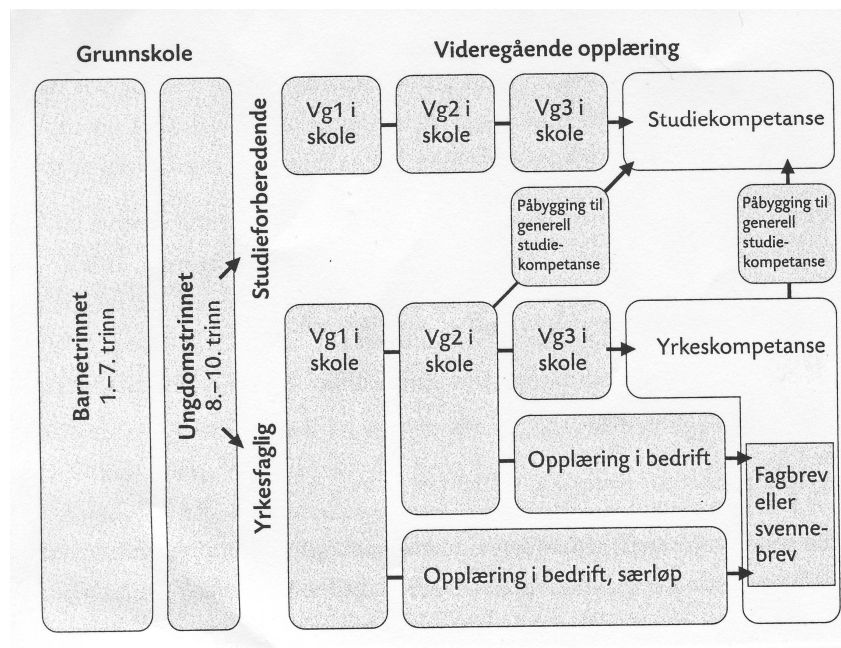
I år 2010 kommer de første lærlingene til fag og svenneprøver etter ny læreplan, Kunnskapsløftet forutsetter en ny tilbudsstruktur i den videregående opplæring.

Videregående trinn 1, er opplæringstilbud der elevene kan søke seg til 12 ulike opplæringsprogram. Videregående trinn i 2 opplæringen varierer i antall ulike tilbud i utdanningsprogrammene.

Videregående trinn 3 er opplæring i bedrift eller opplæring i skole. Eleven kan også velge påbygging til generell studiekompetanse.

Innføring av Kunnskapsløftet var en stor reform og som ga bransjer og skoler mange nye utfordringer innen yrkesopplæringen. Hastverksinnføringer av reformer har vi sett gjennom skolen i mange år, Kunnskapsløftet var intet unntak. Reformen ga mange bransjer og faglærere frustrasjoner over en ”lite gjennomtenkt” reform. Dette viser seg allerede nå hvor Kunnskapsdepartementet må se på alternative måter å tilpasse reformen på blant annet innen yrkesopplæringen, hvor bortfall innen den videregående skolen er urovekkende høy. Jeg skal ikke komme videre inn på dette i oppgaven, selv om det er et viktig tema innen fagopplæringen i dag.

Da Kunnskapsløftet ble innført, ble opplæringsløpet forandret.

Figur 1:

Opplæringsløpet fra Grunnskole til Videregående skole
etter innføringen av Kunnskapsløftet 2007

Figur 1 viser det nye opplæringsløpet etter 2007, og som nå er implementert i grunnskole og i den videregående skole.

Gjennom Kunnskapsløftet er målene formulert for hvert årstrinn som tar for seg de fleste fagene. Eleven har også en rett med hjemmel i lovverket å få en tilpasset undervisning på sitt nivå med jrf. i Opplæringsloven 2007 § 1-2.

Dersom en elev åpenbart ikke har nytte av eller er i stand til å arbeide med mål i en eller flere læreplaner for fag, gjelder de ordinære unntaksreglene i opplæringsloven.

Læreplanverket for kunnskapsløftet i all opplæring danner fundamentet og rammen for opplæringen i skole og bedrift.

Læreplanverket innbefatter derfor en generell del med læreplaner som også omhandler fag- og timefordeling. Det er utarbeidet prinsipper for opplæringen.

En kan derfor se læreplanverket som en forskrift med hjemmel i opplæringsloven og som er styrende for grunnopplæringen.

3.2.1 Læreplanene og prinsippene for opplæring

Læreplanens generelle del er en videreføring fra R-94. Den ble da utarbeidet av Kirke, utdanning og forskningsdepartementet.

Læreplanens generelle del utdyper formålsparagrafen i opplæringsloven. Formålet med opplæringens § 1-2., sier i utdrag at den videregående opplæring skal ta sikte på å utvikle kvalifikasjoner, forståelse og ansvar i forhold til fag, yrke og samfunn, og hjelpe elevene, lærlingene og lære kandidatene i sin personlige utvikling. Den skal styrke de demokratiske ideene og den vitenskapelige tenke og arbeidsmåten.

Opplæringen skal gi grunnlag for videre utdanning og livslang læring og støtte opp under et felles kunnskaps og verdigrunnlag og et høyt kompetanse nivå i befolkningen.

Det skal legges vekt på godt samarbeid mellom eleven, hjemmet, skole og opplæringsbedrifter som er knyttet sammen.

Prinsipper for opplæringen gjelder for alle fag og trinn. Prinsippene må ses i sammenheng med bestemmelsene i lov og forskrift gjennom læringsplakaten og læreplanens generelle del.

Prinsipper for opplæringen sammenfatter og utdyper bestemmelser i opplæringsloven, forskrift til loven med læreplanverket. Alle momenter i planleggingen må ses og behandles samlet da prinsippene tydeliggjør skoleeiers ansvar for tilrettelegging tilpasset elevens individuelle forutsetninger og behov. Skolen skal ha ambisjoner på elevens vegne, det skal styrkes det gjennom allsidig utvikling hos elevene. Prinsippene i opplæringen skal danne grunnlag for en videreutvikling av kvalitet og for systematisk vurdering av skole og bedrifter.

Prinsippene for opplæring kan sies å være:

- Sosial og kulturell kompetanse
- Motivasjon for læring og læringsstrategier
- Elevmedvirkning
- Tilpasset opplæring og likeverdige muligheter
- Lærerens og instruktørens kompetanse og rolle
- Samarbeid med hjemmet
- Samarbeid med lokalsamfunnet

Sosial og kulturell kompetanse uttrykkes ved at skolen legger til rette for at elevene får kunnskaper om ulike kulturer og kulturelle uttrykksformer. Opplæringen skal fremme kulturforståelse og bidra til utvikling av både selvinnsikt og identitet, respekt og toleranse.

Elevene skal ha mulighet for et læringsfellesskap der samarbeid, dialog og meningsbrytninger respekteres. (Oppl.l.§1-2 og læreplanens generelle del)

3.2.2 Motivasjon og samarbeid – formålsparagrafer

Motivasjon for læring og læringsstrategier skal skapes gjennom aktive lærere, ulike metoder og erfaring i mot og medgang som styrker utholdenheten og skaper lyst til å lære hos eleven. Vurdering og veiledning skal bidra til å styrke motivasjon for videre læring. Eleven skal kunne lære å strukturere og organisere egen læring.

Gode læringsstrategier skal gi eleven motivasjon til å løse vanskelige oppgaver også i videre utdanning, arbeid eller fritid.

(oppl.l.§1-2 og læreplanverkets generelle del)

Elevmedvirkning skal underbygge samfunnsengasjement og stimulere til deltakelse i demokratiske beslutningsprosesser. Eleven skal stimuleres til aktivt for seg selv å kunne planlegge, gjennomføre og vurdere opplæringen innenfor rammen av læreplanverket. (FNs konvensjon om barns rettigheter, artikkel 12 nr.1, oppl.l § 1-2 og 9a og læreplanverkets generelle del)

Tilpasset opplæring og likeverdige muligheter skal gi eleven evnen til å bidra til fellesskapet og også kunne oppleve gleden ved å mestre, og å oppnå sine mål gjennom tilpasset opplæring som er et grunnleggende element for fellesskolen. Tilpasset opplæring kjennetegnes gjennom variasjon i organiseringen, mengde lærestoff, arbeidsmåter og intensitet i opplæringen.

Bestemmelser om spesialundervisning kommer til anvendelse når det er behov for mer omfattende tilpasset opplæring hos eleven.

(oppl.l.§1-2 og kap.5, og læreplanverkets generelle del)

Lærerens og instruktørens rolle og kompetanse vises gjennom tydelig ledelse. Den skal fremstå som dyktig, og engasjerte formidlere for eleven. Læreren og instruktøren skal skape entusiasme og et ønske om videre læring hos elevene.

Lærerne og instruktørene skal ha mulighet til samarbeid om læreverket og oppdatere og fornye sin pedagogiske kompetanse. (Oppl.l. kap 10)

Samarbeid med hjemmet skapes gjennom god kommunikasjon. Den sosiale utviklingen står sentralt. Samarbeidet endrer karakter og form etter hvert som elevene blir eldre og får større

ansvar for egen læring og utvikling. Det må legges til rette for at foreldre og foresatte kan skal kunne delta i reelle drøftninger om utviklingen av skolen. (Oppl.l.§1-2 og forskrift kap.3) Samarbeid med lokalsamfunnet skal skapes gjennom godt samspill med skole, offentlige instanser, nærings og arbeidsliv. Godt samarbeid i hele grunnopplæringen skal bidra til å lette overgangen mellom de ulike trinnene i opplæringsløpet.

Utdrag fra hovedområdene i formålsparagrafene for skoleverket i den generelle delen av læreplanverket kan sies å være:

- Religion og etisk orientering, det meningssøkende menneske
- Skapende evner, det skapende menneske
- Arbeid, det arbeidende menneske
- Allmenndannelse, det allmenndannede menneske
- Samarbeidsformer, det samarbeidende menneske
- Natur og miljø, det miljøbevisste menneske

Religion og etisk orientering styrkes gjennom fremheving av kristne og humanetiske verdier gjennom kulturarv og identitet.

Skapende evner styrkes gjennom fremheving av kreative evner. Gjennom at undervisningen legges opp slik at elever og lærlinger selv kan ta del i videre utvikling av nedarvet praksis og i innhenting av ny kunnskap. Eleven skal trenes i å utvikle kritisk sans og skjønn og gjennom aktivitet å utvikle sine vitenskapelige arbeidsmåter.

Arbeid fremheves gjennom at opplæringen ikke bare har egenverdi for eleven, men har også som mål å forberede de unge til å påta seg arbeidslivets og samfunnslivets oppgaver.

Den viktigste av alle pedagogiske oppgaver er å formidle til barn og unge at de stadig er i utvikling, slik at de får tillitt til egne evner.

Det allmenndannede fremmes gjennom konkret kunnskap og helhetlige referanserammer, felles forståelse i et spesialisert samfunn.. Gjennom internasjonalisering, det globale samfunn og det lokale gjennom tradisjonskunnskap som eleven råder over. Det skal ha konkret kunnskap om praktiske, sosialt og personlige egenskaper og verdier som er med til å inspirere og utvikle samfunnet.

Samarbeid fremmes gjennom plikter og ansvar og deltakelse i et bredt læringsmiljø lokalt der elevkultur, foreldredeltakelse er sentralt.

Miljø engasjement skapes gjennom etikk, ekte naturglede, økologi og menneskeverd. Eleven må ha innsyn og mulighet til å vurdere ulike sider ved interesse konflikter i miljøspørsmål.

Det integrerte menneske i samfunnet er å få et sluttmaal for opplæringen som ansporer den enkelte elev til å realisere seg selv på måter som kommer hele eller deler av fellesskapet til gode- å fostre og til menneskelighet for et samfunn i utvikling.

Læreplan i de ulike utdanningsprogrammene består av formål og vektleggingen av opplæringen med utdanningen i faget. De blir synliggjort gjennom kompetansemål i faget. Den omtaler strukturen i fagene og gir en detaljert oversikt av hovedområdene på de ulike trinn i utdanningen.

Grunnleggende ferdigheter skal integreres i kompetansemålene der de bidrar til utvikling og er en del av fagkompetansen. De grunnleggende ferdighetene kan sies å være:

- Å kunne uttrykke seg skriftlig og muntlig i faget
- Å kunne lese i faget
- Å kunne regne i faget
- Å kunne bruke digitale verktøy i faget

Vurdering omhandler hovedområder som skal vurderes og hvilken ordning vurderingen skal fremstiles i. De generelle bestemmelsene om vurdering er fastsatt i forskrift til opplæringsloven.

3.3 Kvalitetskartet

Et annet styrende dokument er Akershus fylkeskommunes innføring av *Kvalitetskartet* for de videregående skolene i Akershus. Det var fylkesdirektøren for utdanning (som det het da) som våren 2002 igangsatte arbeidet med *Prosjekt Kvalitet*.

Prosjektet har tre sentrale formål som kan skrives som følger:

- *økt oppmerksomhet omkring kvalitet i opplæringen, og synliggjøring av fylkeskommunens forståelse av kvalitet (kvaliteten kan etterspørres og forventes av elever/lærlinger, foresatte, ansatte og samfunn for øvrig)*
- *økt profesjonalitet hos den enkelte medarbeider i videregående opplæring gjennom felles forståelse av kvalitet*
- *utvikling av et styringsverktøy for utvikling av opplæringen (for sentraladministrasjonen, for ledere og for lærer/opplæringsansvarlige)*

Kilde: (B.N. Lyftningsmo, Fylkesdirektør for utdanning, Oslo 2002).

Bakgrunnen for satsingen på *Kvalitetskartet* var erfaringene fylkeskommunen hadde fra deltagelse i det internasjonale prosjektet *International network of innovative school systems*

(INIS). INIS ble startet i 1997 og formelt avviklet i høsten 2004. I prosjektet deltok 41 skoler fra åtte land. Prosjektet ble startet ut fra en oppfatning om at skoler er opptatt av de samme utfordringene innen utdanningsfeltet på tvers av landegrensene. Et mål med skolenettverket var å bidra til kvalitetsutvikling hos den enkelte skole. Prosjektets andre fase besto i å utvikle et vurderingsverktøy basert på felles kriterier for kvalitet. Felles forpliktelse til disse kriteriene skulle bidra til videre vekst og utvikling hos de deltagende skolene.

Sentrale spørsmål for prosjektet har blant annet vært:

- Hva betyr kvalitet for vår skole?
- Hva må vi vite for å lykkes med skolens utviklingsarbeid?

For å kunne gi svar på spørsmålene, har man arbeidet med å konkretisere kvalitetsbegrepet gjennom å definere indikatorer for kvalitet.

Det ble derfor innført fra Akershus Fylkeskommune, *Prosjekt Kvalitet* hvor intensjonen var å utarbeide en beskrivelse av hva som skulle kjennetegne kvalitet i den videregående opplæring. Føringerne fra fylket var å få fokus på pedagogisk kvalitet og som fikk navnet *Kvalitetskartet*. (Kilde: INIS-prosjektet – Kvalitetsutvikling, 2002).

3.3.1 Kvalitetskartet og kvalitetsundersøkelsen

Hensikten med Kvalitetskartet var å gi en oversikt over kvaliteten som er forventet av skolene i Akershus.

Kvalitetskartet er bygget opp rundt hovedområdene læringsarbeid, kompetanse, miljø og ledelse. Det gir en beskrivelse av hvilken kompetanse elevene /lærlinger skal ha etter endt utdanning, og hva som kjennetegner et godt læringsmiljø og hva som preger en god ledelse i

en opplæringsvirksomhet. Kvalitetskartet skal danne grunnlaget for skolebasert vurdering, rapportering og legge spesiell vekt på utviklingsperspektivet i den enkelte skole.

Hvert hovedområde er delt opp i kvalitetsområder med tilhørende kjennetegn på kvalitet.

Kjennetegnene er formulert så konkret at de gir styring for praksis, samtidig som de er formulert så åpne at det er rom for lokal tolkning og konkretisering (B.N. Lyftningsmo fylkesdirektør for utdanning, Oslo 2002).

Det er utviklet to kvalitetskart; et for Fagopplæringen og et for opplæring i skole. Kartene har samme innhold med små justeringer for å tilpasse dem de praktiske forskjellene i opplæringssituasjonen.

Den strukturerte oppbygningen, kombinert med kjennetegn og påstander, gjør kvalitetskartet til et egnet verktøy i diskusjoner, ved interne undersøkelser og utarbeidelse av handlingsplaner og som et mål for utviklingsarbeid. Det skal også gi elever en oversikt over hva de kan forvente, og forlange av skoler og opplæringsbedrifter.

Styringsdokumenter som er brukt for å måle kvaliteten på ulike hovedområder er kvalitetsundersøkelsen den er utformet med spørsmål formulert som påstander. Det er den enkeltes informants meninger, oppfatning av skolen og refleksjoner som er subjektive. Resultatene skal gi et bilde av hva brukeren synes kjennetegner kvalitetsområdene der og da, som blir lagt til grunn for videre behandling av undersøkelsen. Undersøkelsen ble gjennomført av, ledelsen, lærerne, andre ansatte, Vg1–elever og Vg 2-elevs foresatte.

Hensikten er å danne visse grunntrekk ved hvordan informantene opplever utvalgte sider ved opplærings situasjonen. Svarene gir uttrykk for hvordan den enkelte opplever sin hverdag på det tidspunktet svaret gis. Ved å sammenstille ulike svar fra gruppene er det et uttrykk for at ingen "eier" de riktige svarene.

3.3.2 Evaluering av skolens virksomhet

I år 2003 ble det for første gang gjennomført en evaluering av skolens virksomhet og i år 2004 ble det for første gang gjennomført en tilsvarende undersøkelse for Fagopplæringen. Undersøkelsene gjennomføres nå hvert år for alle virksomheter, men undersøkelsen har i år 2007 og 2008 hatt en ny vinkling der kategori ledelse i den enkelte virksomhet ikke har vært tema i undersøkelsen.

Kvalitetskartet

Figur 2

Kvalitetskartet for den videregående opplæring i skolen

Kvalitetskartet (figur 2), er et satsningsområde i Akershus Fylkeskommune, skal gi en oversikt over den kvaliteten som er forventet i skolene i Akershus. Kvalitetskartet er bygget opp rundt hovedområdene læringsarbeid, kompetanse, miljø og ledelse.

Hovedområde 1: Læringsarbeid

Dette hovedområdet omhandler prosessen som foregår i ulike typer læringsarenaer. Det kjennetegner pedagogiske prinsipper, som er forankret i skolens og opplæringsbedriftens styringsdokumenter.

Hovedområde 2: Kompetanse

Dagens og morgendagens samfunn stiller store krav til kompetente samfunnsborgere. Det skal hele tiden sikte til; å utdanne mennesker med helhetlig kompetanse til å gå aktivt inn i arbeids- og samfunnsliv. Dette er hovedpunkter med utgangspunkt i NOU 1991:4 Veien videre.

Hovedområde 3: Miljø

Miljøet på en arbeidsplass er avgjørende for medarbeideres trivsel, og har stor betydning for bedriftens produktivitet. Tilsvarende er læringsmiljøet og skolekulturen avgjørende for elevers og medarbeideres trivsel og ”produksjon” av læring og kompetanse.

Hovedområde 4: Ledelse

Kvalitetssikring og kvalitetsutvikling stiller krav til alle grupper i skolesamfunnet, men et særskilt krav til ledelsen generelt og rektor spesielt. Erfaringer har vist at ledelsens rolle i skolen er vesentlig, og at Fylkesdirektøren ønsker å fokusere på pedagogisk ledelse gjennom et eget hovedområde som omfatter ledelse og ledelsens rolle.

Kvalitetskartet er bakgrunnen for skolens virksomhetsplan. Virksomhetsplanen er Kvalitetskart i praktisk bruk. Skolens ansatte bruker den i sin daglige virksomhet i planlegging og gjennomføring. Virksomhetsplanen blir evaluert og revidert av hele skolens personale en gang i året.

3.3.3 Nye fagplaner Vg2 – Bilfag

Innføringen av Kunnskapsløftet innebærer som tidligere nevnt en ny struktur med innføring av nye fagplaner for VG2 kjøretøy fra høsten 2007. Gjennom avsnittet gis det et utdrag av læreplanen med noen korte kommentarer på de føringer og struktur, kompetansemål, som er implementert i læreplanen. Tolkning av fagplanen er knyttet opp i mot prosjektets problemstilling. Læreplanen blir lagt ved som et vedlegg til prosjektet.

Formål:

Kjøretøyet skal legge grunnlaget for yrkesutøvelse innen vedlikehold av kjøretøy for persontransport og godstransport. Programfagene skal bidra til trygg bruk av biler og båter, motorsykler, busser, lastebiler og terrenggående kjøretøy. Hensyn til trafiksikkerhet, miljø og komfort stiller store krav til reparatøren, og programfagene skal bidra til økt kvalitet i verkstedtjenestene.

Opplæringen skal bidra til at den enkelte utvikler praktiske ferdigheter og faglig innsikt knyttet til prinsipper og systemer innenfor ulike kjøretøy, motorer og utstyr. Planlegging, dokumentasjon og kvalitetssikring av arbeider inngår i opplæringen.

Opplæringen skal bidra til at eleven lærer å foreta selvstendige vurderinger og arbeide etter lover, forskrifter og prosedyrer. Videre skal opplæringen fremme elevenes samarbeidsevne, kommunikasjonsferdigheter og forståelse for ulike kulturer og språk.

Opplæringen skal være yrkesrelatert og forberede elevene til arbeid i verksteder med høy omstillingstakt og krav til effektivitet. Bruk av digitalt utstyr skal inngå i opplæringen. Sammenhengen mellom verkstedøkonomi og produktenes kvalitet og driftssikkerhet skal også

vektlegges. Programfagene skal bidra til å utvikle elevenes faglige identitet og fremme respekt for mennesker, natur og miljø.

Med utgangspunkt i tolkning av Lov og regelverk og lærerplanens formål, ønsker jeg å fokusere på elevenes erfaringer og tilbakemeldinger gjennom logger og spørreundersøkelser i forbindelse med utplasseringer i bedrift. Den nye læreplanen legger føringer for at elevenes yrkesutøvelse skal gjennom praktiske ferdigheter fremme elevenes yrkesutøvelse og gi de en faglig forståelse for deres yrkesvalg.

Noen av de store forskjellene fra tidligere læreplaner, er at den nye læreplanen har en struktur som har betegnelse *programområde og som består av to programfag*.

Programfagene utfyller hverandre og må ses i sammenheng.

Oversikten over programfagene for Vg2 for kjøretøy består av:

- Verkstedarbeid
- Dokumentasjon og kvalitet

Beskrivelsen av verkstedarbeid som programfag omfatter, vedlikehold, feilsøking og valg av reparasjonsmetode på ulike kjøretøy, motorer og utstyr. Bruk av verkstøy, utstyr og måleinstrumenter inngår i faget. Forståelse av ulike systemers virkemåte står sentralt i faget. Gjennom prosjektet prøver jeg å belyse hvordan et samarbeide mellom skole og bedrift kan bidra til å bruke bedriftene som en ressurs og en alternativ opplæringsarena for elevene. Dette kan ha betydning for elevenes motivasjon og informasjon om ny teknologi som bedriftene kan bidra med.

Programfaget *Dokumentasjon og kvalitet*, omfatter bruk av lover, forskrifter og fastsatte prosedyrer, og dokumentasjon av utført arbeid. Logistikk, kundebehandling, forvaltning av materiell og hensynet til helse, miljø og sikkerhet er også en del av faget.

Skolen skal videre vektlegge og bevisstgjøre elevene på å utføre arbeidet på en slik måte at det ikke er til skade for egen og andres sikkerhet og helse. Dette innebærer at elevene skal bevisstgjøres på å kunne håndtere miljøfarlige stoffer med hensyn til indre og ytre miljø. Elevene skal kjenne eget arbeidsområde godt, og hvilke rettigheter og plikter arbeidstaker og arbeidsgiver har.

De skal gjennom kvalitet og dokumentasjon bevisstgjøres på at de arbeider som utføres på biler skal utføres i henhold til lover og gjeldene kjøretøyforskrifter.

De skal læres opp til å ha en god holdning til å utføre reparasjoner som ivaretar bileiers sikkerhet og hvilke konsekvenser dette kan få på trafiksikkerheten på veien.

Elevene skal kjenne til prisberegning, driftsøkonomi, driftskostnader og prinsipper for god kundebehandling.

3.4 Fagopplæringskontoret

Opplæringskontorene er viktige instanser for elevene når de skal ut å søke lærlingeplasser. Jeg kommer inn på i dette kapitlet forskjellige typer av opplæringskontorer og hvilke oppgaver kontorene har. De elevene som etter Vg2 ikke klarer å skaffe seg lærlingeplass, så kommer opplæringskontorene inn for å hjelpe de med en lærlingeplass. Elevene har en rett (opplæringsloven) etter Vg2 å få hjelp til å få en lærlingeplass. Dette kan enten være som lærling i bedrift, eller et Vg3 løp hvor elevene fortsatt går i skole.

3.4.1 Hva er et opplæringskontor?

Opplæringskontorene som er opprettet er et samarbeidsorgan mellom de bedrifter som sammen tar på seg opplæring av lærlinger. Opplæringen kan deles på flere bedrifter eller foregå i en av medlemsbedriftene. Opplæringskontorets sentrale oppgave er å skrive lærekontrakter. Lærekontrakten inngås mellom lærlingen og opplæringskontoret, og dermed blir opplæringskontoret i prinsippet lærebedriften med et omfattende ansvar for lærlingen. Et opplæringskontor kan ha mange bedrifter knyttet til seg. Administrative og rutinepregede oppgaver med å følge opp lærlinger er opplæringskontorets hovedoppgave, men det kan også ha mange andre varierte samfunnsnyttige oppgaver. Det er yrkesopplæringsnemnda i hver fylkeskommune som godkjenner opprettingen av et opplæringskontor.

3.4.2 Opplæringsringen - og samarbeid

Ringsamarbeidet er primært tenkt på bedrifter som ikke er selvstendige godkjente lærebedrifter. Samvirket av enkeltbedrifter i en opplæringsring gjør at de samlet blir godkjent som lærebedrift. Medlemsbedriftene kan også være godkjente lærebedrifter som ønsker å inngå i et ringsamarbeid til nytte for seg selv og lærlingen deres.

Lærekontrakten inngås imidlertid mellom hver enkelt bedrift og lærlingen, og det er denne bedriften som har hovedansvaret for den faglige oppfølgingen av lærlingen.

Hensikten med opplæringsringen er å gi lærlingen en bredere erfaringsbakgrunn.

Yrkesopplæringsnemnda kan kreve at bedriften inngår samarbeid i en opplæringsring for å tilfredsstille kravene i læreplanen, for å bli godkjent lærebedrift. Denne type opplæring kan gi lærlingen en rotasjon mellom flere bedrifter, noe som gir lærlingen en mer variasjon innen

fagopplæringen. En slik rotasjon organiseres gjennom ringsekretæren i opplæringsstyret i opplæringsringen.

3.4.3 Opplæringskontorene for bilfag

Opplæringskontorene i Oslo og Akershus har en viktig rolle til å bidra med å hjelpe elever som ikke selv har klart å få lærlingplass. Kontorene har gode samarbeidsordninger med forskjellige bilverksteder. De bidrar også til å hjelpe elever som ikke har bestått i et eller flere programfag, og tilrettelegger for teoriopplæringen.

Dette gjelder kun de elever som har søkt innen tidsfristen som er satt til 1.mars. Elever som ikke har søkt innen fristens utløp faller derfor utenfor denne ordningen, og har derfor ingen rett til bistand fra fagopplæringskontorene. Det er to fagopplæringskontorer innen regionen Oslo og Akershus. Ett kontor som er underlagt Akershus Fylkeskommune, og et kontor som er drevet på selvstendig basis via et selskap. Begge kontorene har et nært samarbeid og de gjør sammen en god jobb for både skole og bransje.

Opplæringskontorene for bilfag har blant annet følgende oppgaver:

- *Informerer skoler og bedrifter*
- *Kvalitetssikre opplæringen*
- *Godkjenner lærebedrifter, lærekontrakter og opplæringskontrakter*
- *Formidler søkere til lærebedrifter*
- *Veileder bedrifter og lærlinger*
- *Sørger for at fag-/svenneprøver blir gjennomført*
- *Internasjonalt samarbeid om utveksling*

(Kilde: Informasjonshefte, Akershus Fylkeskommune, Opplæringskontor for bilfag og Opplæringskontoret i Bilfag, Oslo og Akershus AS).

Opplæringskontorene er derfor viktige støttespillere for elever og lærlinger når det gjelder inngåelser av arbeidsavtaler, lærlingkontrakter med bilverksteder innen regionen Oslo og Akershus.

3.4.4 Arbeidsavtaler

Dette er en skriftlig avtale mellom lærlingen, opplæringsbedriften og Fagopplæringen. Den avtalen inngås mellom elev, bedrift, skole, slik at alle parter er enige om at opplæringen skjer slik som opplæringsloven krever. Foreldrene er også involvert om eleven ikke er myndig.

3.4.5 Lærekontrakter

En skriftlig avtale mellom lærlingen og opplæringsbedriften

Det skal skrives en arbeidsavtale når lærekontrakt/ opplæringskontrakt skrives

3.4.6 Samarbeid med fagopplæringen og opplæringskontor

Skolens VG2 kjøretøyklasse har gjennom mange år hatt et tett samarbeid med fagopplæringskontoret i Akershus. Samarbeidet har bestått i at en representant fra fagopplæringskontoret har deltatt på informasjonsmøter i regi av skolen.

Skolen har besøk av fagopplæringen hvert år og rett etter skolestart, slik at elevene blir informert om lærlingordningen og hva bedriftene legger vekt på når de skal ansette lærlinger. Denne informasjonen er svært viktig for elevene. I tillegg for de informasjon om elevenes plikter og rettigheter i forbindelse med lærlingplasser og viktigheten av å overholde søknadsfrister som er 1. mars. Det henvises til vedlegget i oppgaven hvor nett og linker er publisert.

3.5 Bedriftens rammebetingelser

Skolen har gjennom sine partnerskapsavtaler blant annet et samarbeid når det gjelder utplassering av elever i bedrift. Dette medfører et oppfølgingsansvar for bedriften i og med at eleven må ha oppsyn i utplasseringen. Bedriftene har gitt uttrykk for at de forsøker å strekke seg langt, men de har ikke anledning til å ha elever i utplassering som har sosiale tilpassningsproblemer med blant annet at de skal møte opp til rett tid. Vår erfaring er at vi bør være varsom med å utplassere elever som har atferdsproblemer. Utplasseringer av elever krever en tett oppfølging fra faglærer for å avlaste bedriftens fagansvarlig, men også for å få en oversikt over den faglige utvikling med elevene. Bedriftene som vi har kontakt med sier at de ikke kan sette elever til direkte kontakt med kundene. Med direkte kontakt med kunder menes slike områder som kundemotagere, selgere eller salg over disk via delelager. Vår erfaring er at skolene må være lydhøre overfor bedriftene når de kommer med tilbakemeldinger over ting som fungerer dårlig. I dette prosjektet er det nå enten en fagansvarlig kontaktperson eller en instruktør (fadder) som skal følge opp den enkelte elev. Dette er noe vi forsøker å få innordnet i en avtale med den enkelte bedrift.

3.6 Skolens rammebetingelser

De raske omveltningene og den rivende utviklingen innen bransjen nødvendiggjør et samarbeid mellom skole og bedrift. Økt konkurransevne samt det å frambringe tilstrekkelig motivert og kvalifisert arbeidskraft, blir brukt som begrunnelser for samarbeidet mellom skole

og bedrift. Skolens forhold til samfunnet utenfor står sentralt i begrunnelsene for å styrke samarbeid mellom skole og bedrift.

Vår skole har et begrenset areal til praktisk undervisning i verkstedet, noe som gjør at en del av den praktiske undervisning må foregå på løse modeller. Dette medfører at elever får en mer begrenset kompetanse med kunnskap om verktøy og skrutrening. Det andre er at avdelingen er ressurskrevende og får minimalt av ny teknologi og utstyr tilført via offentlige bevilgninger. Fagopplæringen i vår bransje har derfor et stort behov for å holde et godt samarbeid med bedriftene med tanke på opplæring og lån av utstyr til opplæringen.

3.7 Oppsummering

I dette kapitlet har jeg først presentert innføringen av Kunnskapsløftet og den nye strukturen i opplæringen som dette førte med seg. Det er beskrevet noe om læreplanene, prinsipper for opplæring og sosial og kulturell kompetanse som skal bidra til å fremme utvikling, selvinnstikk, respekt og toleranse. Kapitlet sier noe om samarbeid med hjemmet og lokalsamfunnet for å skape et godt samspill mellom skole og lokalmiljøet. Det sier også noe om religion og etisk forståelse gjennom kulturarv og identitet. Akershus Fylkeskommune innførte som satsningsområde *Kvalitetskartet* som skulle gi en oversikt over den kvaliteten som er forventet av skolene i Akershus.

Fagopplæringskontorene for bilfagene i Akershus blir også omtalt i dette kapitlet. Det blir skrevet noe om oppgavene til opplæringskontorene. Det omhandler også elevenes kontakter om bistand fra fagkontorene om lærlingplass etter at de er ferdige med Vg2. Det sier også noe om elevenes rettigheter, men også plikter og frister for søknader.

Jeg har også beskrevet noe om opplæringsringer og hvordan disse er organisert og hvilken funksjon de har. Det er tatt med noe om arbeidsavtaler og opplæringskontrakter.

Begrunnelsesaspektene for bedriftenes og skolens rammebetingelser blir også beskrevet i dette kapitlet. Det blir også henvist til internett linker som kan være nyttige å kjenne til i forbindelse med Opplæringskontorene.

4. YRKESDIDAKTIKK I RELASJON TIL BILFAG

4.1 Innledning

Dette kapitlet omhandler hvordan yrkesdidaktikk kan brukes i forbindelse med undervisning og læring, og med noen spørsmål som blir knyttet opp i mot utplasseringer i bedrift. Jeg vil forsøke på en systematisk måte å knytte didaktikken opp i mot den didaktisk relasjonstekning, som synliggjør den gjensidige avhengigheten mellom yrkesfaglige erfaringer og det pedagogisk innhold. Dette med fokus på relevans, og nærhet mellom arbeid og undervisning. Det vil også bli en konkretisering av den didaktiske relasjonsmodellen gjennom et forslag til plan relatert til utplassering i bedrift. Kapitlet vil også omtale forskjellene mellom didaktikk, fagdidaktikk og yrkesdidaktikk. Det gis beskrivelser av skolens partnerskapsavtaler og bruk av disse som alternative opplæringslæringsarenaer i utplassering av elever. Skolens inngåtte partnerskapsavtaler vil bli belyst og konkretisert nærmere. Kapitlet avsluttes med en kort oppsummering.

4.2 Yrkesdidaktikk- og yrkesfaglige erfaringer

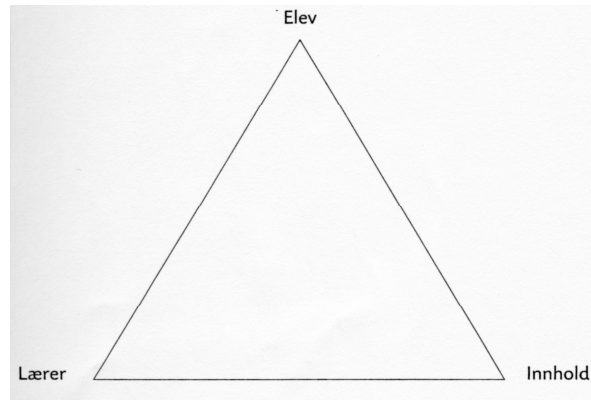
Yrkesdidaktikk er en forbindelse mellom yrkesfaglige erfaringer og pedagogisk innhold, med fokus på relevans, og nærhet mellom arbeid og undervisning. Dette vil innebære en samkjøring mellom skole og arbeidsplass i utplasseringstiden, slik at eleven møter helheter innen opplæringen. Det vil for eksempel være naturlig å innbefatte de teoretiske yrkesfagene (bilteori) knyttet opp i mot de arbeidsoperasjoner eleven har muligheter å få i utplasseringsperioden i et bilverksted. Dette kan også innbefatte fellesfagene som norsk, teknisk engelsk etc. om bedriften har mulighet for dette.

En forutsetning er da at lærerne innen disse fagene (allmennfagene) tar aktivt del i opplæringen når eleven er ute i bedrift.

Enkelt sagt kan man vel si at didaktikk omhandler spørsmål om undervisning og læring, og at disse spørsmålene vil være knyttet til et eller annet faginnhold. Didaktikk kan ut i fra et annet perspektiv defineres som ”praktisk-teoretisk planlegging, gjennomføring, vurdering og kritisk analyse av undervisning og læring”(Hiim og Hippe 1991). De sier videre at hensikten er å unngå å definere didaktikk som teori for praksis og som er gitt overførbart kunnskapsinnhold. Didaktikken kan isteden defineres som en prosess som skjer i en vekselvirkning mellom praktisk undervisningsarbeid og refleksjon og teoriutvikling over slikt arbeid.

Et grunnleggende spørsmål i forhold til forståelsen av didaktikk er med andre ord hvor fruktbart det er å betrakte kunnskap som noe gitt og overførbart, og som et foreliggende ”innhold”. Et utvidet kunnskapsbegrep innebærer at kunnskap like mye kan betraktes i et prosessperspektiv, at det er snakk om en prosess som stadig utvikler seg i et spenningsforhold mellom praktiske utfordringer, refleksjon over gjennomføring og utvidelse av forståelsen. Dette innebærer at det i liten grad blir noe skille mellom handlingsaspektet, forståelsesaspektet og følelsesaspektet i kunnskapen. Kunnskap blir en helhetlig prosess der alt dette virker sammen.

Hiim og Hippe (2002), beskriver noe om at snevrere kunnskapsbegrep vil i større grad oppfatte kunnskap som noe gitt og overførbart. Dette innebærer en tendens til å oppfatte kunnskap som noe annet enn ferdigheter og som noe annet enn holdninger. Kunnskap handler om teori som kan overføres til praksis, om forståelse mer enn handling og følelser. Læring foregår i mange ulike situasjoner i det daglige. Undervisning er derimot en mer formalisert situasjon med lærer, elever og et innhold det skal undervises i. Grunnmodellen er at læreren underviser en elev i et fag.

Figur 3: Den didaktiske trekant
(Hiim og Hippe 1989, 1993)

I figur 3 vises den didaktiske trekanten som kan spores helt tilbake til Comenius` sitt verk *Didactica Magna* (Den store undervisningslæren) fra 1657. Modellen viser at det er tre sentrale relasjoner i den didaktiske situasjonen: forholdet mellom lærer og elev, forholdet mellom lærer og innhold (fag) og forholdet mellom elev og innhold (fag). I planlegging og gjennomføring av undervisning kan lærere fortolke og vektlegge disse relasjonene forskjellig. For eksempel løftes elevaktivitet og erfaringsinnhenting fram dersom en legger vekt på relasjonen elev-innhold. Alle spørsmål om *hva* elever skal lære, *hvorfor* de skal lære dette, og *hvordan* de skal arbeide, er sentrale. Dette er tolkning ut i fra boka (Lyngnes, Rismark 2007).

4.3 Didaktikk

Jeg har tidligere omtalt den generelle didaktiske forhold. I lærerutdanningen snakker en om generell *didaktikk*, *fagdidaktikk* og *yrkesdidaktikk* knyttet til de enkelte fag og fagområder. Jeg ser det som naturlig å si noe om forskjellene og hva de representerer innen den pedagogiske utdanning. Som tidligere nevnt omhandler den generelle didaktikken allmenne pedagogiske problemstillinger, uavhengig av fag, og inngår som et fellesgrunnlag for fagene. Den har som siktemål at studentene skal tilegne seg teoretisk og praktisk kompetanse i å foreta og begrunne valg ved planlegging, gjennomføring, vurdering og videreutvikling av opplæring. Andre formål er at elever skal kunne tilpasses opplæring ut i fra ulike forutsetninger.

Dette i forhold til ulike fag i skolen, men også til samarbeid med andre kolleger med en videreutvikling av forskjellig praksis. Imidlertid kan en ikke sette opp klare skillelinjer mellom hva som er generelle eller fagdidaktiske områder (Steffensen 2003). Ut i fra dette kan man si at didaktikk er det sentrale området i det pedagogiske fagfelt.

Generelt kan man si at didaktikk, fagdidaktikk og fag har innbyrdes berøringspunkter og til dels felles kunnskapsbase. Dette gjenspeiler seg i undervisning i pedagogikk og fagdidaktikk i lærerutdanningen. Et eksempel på slikt felles teorigods kan være Vygotskijs teori om læring. Den kan ha stor plass i pedagogikkfaget som en generell teori om hvordan læring skjer. Samtidig kan denne teorien anvendes mer spesifikt fagdidaktisk, for eksempel i norskfaget når elevene lærer hvordan de kan legge til rette for prosessorientert skriving (Lyngnes, Rismark 2007).

4.3.1 Fagdidaktikk

Generelt kan man si at fagdidaktikken har sitt utspring og innhold fra pedagogikk, generell didaktikk og fra det enkelte fag, inkludert praksisfeltet. Det kan også hevdes at fagdidaktikk er alt som er relevant om faget i relasjon til faget selv (Ongstad 2004). Sjøberg (2001:14) har en relativt klar definisjon:

”Med fagdidaktikk forstår vi overveielser som er knyttet til et fags situasjon i skole og utdanning”.

Han hevder videre at ut fra denne definisjonen kan en reise mange fagdidaktiske problemstillinger.

Ut fra dette kan jeg nevne noen eksempler på fagdidaktiske spørsmål som kan knyttes opp i mot praksisopplæringen i verkstedet. Noen av eksemplene har jeg tolket og knyttet opp i mot teorien om undervisningsplanlegging i boka (Hiim og Hippe 1999 og 2000).

- Hvordan faget kan læres, undervises og utvikles?
- Hvordan er fagets læreplaner?
- Hvilke lærebøker og læremidler for øvrig kan og bør brukes i faget?
- Hvordan skal arbeidet og læringen vurderes og hva er relevante vurderingskriterier
- Hva er målet for opplæringen?
- Hva er den enkeltes læreforutsetninger og læringsbehov i forhold til ulike, aktuelle yrkesoppgaver?
- Hva er de viktigste rammefaktorene – hva trengs av utstyr / verktøy osv.

Punktene dekker et bredt spekter, fra overordnede perspektiver på forskningsfaget til de mer direkte – som for eksempel lærebøkene i faget og de arbeidsmåtene det er naturlig å ta i bruk. Et sentralt problemfelt i denne sammenhengen er hvor grensen går mellom det fagdidaktiske og det allmenndidaktiske. Lorentzen (1998), mener at dette reiser noen spørsmålet om hvor stor grad disse grensene bør opprettholdes. Noen forskere ser det slik at fagdidaktisk forskning og utviklingsarbeid må skje gjennom samarbeid både mot fag og pedagogikk. Dersom den fagspesifikke opplæringen oppfattes som løsrevet fra generell læringsteori og undervisningslære for alle fag, kan fagdidaktikken bli stående ved siden av og ikke i samarbeid med generell didaktikk og pedagogikk.

4.3.2 Yrkesdidaktikk

Fagdidaktikk regnes fortsatt som et relativt nytt fagområde i Norge etter førti – femti år. Yrkesdidaktikk som eget felt, derimot, er enda mye yngre. Første gang yrkesdidaktikk ble brukt som betegnelse på en selvstendig del av et studium, var i rammeplanen for praktisk-pedagogisk utdanning fra 1998.

I yrkesfaglærerutdanninger utviklet etter dette står også yrkesdidaktikk sentralt. Området er på frammarsj, og det arbeides for å utvikle ny kunnskap gjennom å stimulere til forskning på det yrkesdidaktiske området (Tarrou 2005).

Yrkesfaglig opplæring i skolen ligger i spenningsfeltet mellom skolens og arbeidslivets opplæringstradisjoner (Jensen 1999). Begrepet yrkesfag brukes om alle fag i den videregående opplæring som leder til yrker innefor håndverksfag, industrifag, omsorgs- eller servicefag. De fører fram til et yrke etter endt opplæring i motsetning til allmenne fag i den videregående skolen som leder frem til grunnlag for opptak til videre utdanning (Tarrou 2005).

Med bakgrunn i dette kan si at innen de allmenne fag som opererer med faget som vitenskapsfag, studiefag og skolefag, vil en i yrkesfaglig sammenheng ha *basisfaget* på den ene siden og *skole-/opplæringsfaget på den andre*.

Jeg velger derfor å benytte basisfag fordi yrkesfagene ikke er forankret i et vitenskapsfag, og ikke alle yrkesfaglærerstudenter har møtt faget sitt som et studiefag. De har gjerne tatt sin utdanning som lærling i arbeidslivet. Denne yrkesutdanningen har vært rettet mot en bransje utenfor skolen. Innen bilfagopplæringen foregår opplæring og utdanningen i arbeidslivet og for arbeidslivet.

Betegnelsen skole-/opplæringsfag viser at fagopplæring i dag begynner med en del i skolen og fortsetter i arbeidslivet i form av et lærlingforhold.

Yrkesdidaktikktermen anvendes stadig oftere, men med svært flytende og varierende innhold. Imidlertid er det gjort noen forsøk på å identifisere og utvikle begrepet og området. Hiim og Hippe (1999:177) sier at yrkesdidaktikk omhandler ”kritisk analyse og bruk av yrkesfunksjoner som grunnlag for læring”. Dermed pekes det mot yrkeslivets virksomhet som grunnleggende basis for, legitimering av og retningsgivende for tilrettelegging av opplæring i yrkesfag. Det betyr at det er de yrkesfunksjonene og oppgavene som preger det yrket den framtidige fagarbeider eller håndverker skall inn i, som må være utgangspunktet for og stå i sentrum for opplæringen. Dette vil da utgjøre et danningsideal som vil virke inn på både innhold, organisering og arbeidsmåter i yrkesfaglig opplæring. Tilrettelegging for læring i yrkesfagene i videregående opplæring vil måtte være orientert mot utviklingstendenser i arbeidslivet. For eksempel vil bilfagenes tidsaktuelle arbeidsinnhold og arbeidsorganisering prege tilretteleggingen av yrkesopplæringen innen bilfaget.

På denne måten blir bilopplæringens aktuelle faginnhold, arbeidsmåter og didaktiske begrunnelser helt avhengig av endringer i yrkeslivet.

Et karakteristisk trekk for didaktikken i bilfag blir da at det er arbeidslivet selv som definerer kunnskapsbasen i fagene og legger premisser for læringen.

De raske endringene i yrkesfagene som følger av endringer og en rask teknologisk utvikling innen bilbransjen, er forhold som opplæringen må forholde seg til. Spørsmål om endingskompetanse og nytteperspektiv i forhold til næringslivets behov er dermed stadig tilbakevendende i fagopplæringen.

I og med at denne typen opplæring har klare sammenhenger med strømninger i næringslivet, vil bilfagets innhold, arbeidsmåter og organisering stå i forhold til endringer innen bransjen og hva slags kompetanse det er behov for.

Figur 4

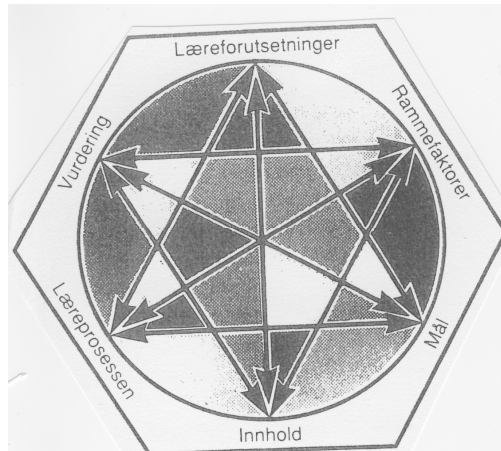
Utplassering i bedrift opplever elevene som positivt
- og bidrar til å øke motivasjon for læring

4.4 Didaktiske relasjonsmodellen

Læringsløpet relatert til yrkesopplæringen:

Hensikten med modellen som er vist i *figur 4* er å synliggjøre den gjensidige avhengigheten i en lærings- og undervisningssituasjon mellom elevenes læreforutsetninger, rammebetingelser, mål, innhold, læringsaktiviteter og vurdering. Jeg ser modellen som et interessant verktøy innen forskningsprosessen i oppgaven.

Den didaktiske relasjonsmodellen kan beskrives slik:

Figur 5

Den Didaktiske Relasjonsmodellen
(Hiim og Hippe 1989, 1993)

Den ”*Didaktiske Relasjonsmodellen*”, viser at skal læring og kunnskap formidles på en god måte, så er det en forutsetning at elementene for en god læringsprosess er knyttet tett sammen.

4.4.1 Innhold

Hvis vi ser på yrkes- og profesjonsutdanning generelt, ser det ut til at det ofte er faginnholdet som er mest i fokus. I mange tilfeller blir dette formidlet i form av forelesningspreget undervisning, med begrensede muligheter for dialog og diskusjon. Elevenes kunnskaper, erfaringer og interesser blir i liten grad utnyttet som en ressurs, og læreprosessen blir i stor grad tilrettelagt som en språklig overførings- og mottakerprosess. Vi ser at skal læring og kunnskap formidles på en god måte, så viser didaktikkmodellen at elementene for en god læringsprosess henger tett sammen.

Eksempel:

Elevene på VG2 kjøretøy klager over at undervisningen inneholder for mye teori som ikke har betydning for arbeidet i verkstedet. De ønsker mer praktisk og relevant undervisning.

Dette er vel en klassiker og kjente utsagn som de fleste av lærere kjenner seg igjen i.

Dersom jeg skal overføre definisjonen på formål over til yrkesopplæringen, så tolker jeg dette med at elevene skal og bør være med å ta del i de reelle yrkesfunksjoner som hører sammen.

Det vil si at elevene skal være med å utføre reparasjoner, service og monteringer på bilen.

Ved å delta innen praktisk opplæring vil de lære seg å bruke verktøy og materialer og få kjennskap til forskjellige arbeidsteknikker, gjennom samarbeid oppleve holdninger og yrkesstolthet. Innholdet vil på den ene siden være sentrert rundt faglige og sosiale mål, mens det på den andre siden så vil utplassering være et nyttig redskap til å utvikle bevisste og reflekterte holdninger til faget. Faginnholdet i opplæringen skal være relatert til de opplæringsplaner som til enhver tid gjelder for faget.

4.4.2 Læreforutsetninger

Med læreforutsetninger menes at det skal tas hensyn til elevenes psykiske, fysiske og sosiale ressurser og forutsetninger innen faget. De erfaringer elevene har med seg fra ungdomsskolen er utgangspunktet for den videre opplæring i den videregående skolen.

I tillegg vil det være elevenes ønsker, interesser og evner som vil være med på å forme skolegangen. Som et basisfundament ligger læreplanverket og opplæringsloven for den videregående skole. Det vil likevel være den enkeltes elevs verdier og forutsetninger vi som lærere skal møte når vi tilrettelegger for vekst og utvikling. Utplasseringsperioden i bedrift kan bidra til å sikre læreprosessen best mulig ved å vektlegge læringssituasjoner som vektlegger mestring og aktiv deltagelse i opplæringen. Min erfaring tilsier at læring kan skje parallelt med de arbeidsoppgaver som skal utføres. Det vil si at handling, refleksjon og læring kan være parallelle prosesser. Som en følge av å ha elever utplassert i bilverksteder, ser dette ut til å gi muligheter for forandringsprosesser hos elevene. De vil oppleve sosiale og yrkesdidaktiske helheter som på sikt, eller der og da vil skape refleksjon og ny praksis. Elevene skal få tilbakemelding på de arbeidsoppgaver de utfører og på den atferden de viser. De skal få en systematisk oppsummering fra arbeidsplassen og i skolen som har til hensikt å stimulere til ønsket kompetanse.

Gjennom analyser og data fra undersøkelser fra elevene etter utplassering, viser en entydig positiv erfaring fra elevene. Dette kommer jeg senere tilbake til i oppgaven gjennom drøftingen fra undersøkelsene.

4.4.3 Mål

Målene i opplæringen ved Vg2 bilfag er nedfelt i de nye fagplanene som ble innført med Kunnskapsløftet fra høsten 2007. Den nye opplæringsplanen er lagt ved som eget vedlegg til oppgaven og vil ikke i detalj bli behandlet her. Jeg trekker ut noen basismål som er relatert til utplassering av elever i bedrift og som jeg mener er viktige og kan brukes som eksempler i relasjon til den didaktiske relasjonsmodellen. Målet med opplæringen er for meg selve motivasjonsfaktoren som muliggjør å planlegge, gjennomføre og evaluere en utplassering av

elever. Utplasseringsperioden må sees i sammenheng med det helhetlige skoletilbudet elevene får. Arbeidsdagene skal integreres i elevens skolehverdag. Elevene gis mulighet til å utvikle begynnende yrkeskompetanse slik at de står bedre rustet til å møte den teoretiske og praktiske undervisningen de møter i skolen.

Eksempler på læringsmål kan etter mitt syn være å:

- Tilrettelegge for en helhetlig og meningsfull opplæring i både skole og bedrift, slik at eleven ser sammenheng mellom det som skjer på arbeid og skole.
- Gi elevene mulighet til et samvær med voksne bransjefolk for å oppøve faglig og sosial kompetanse, og ivareta elevens rettigheter i henhold til opplæringsloven.
- Få mulighet til å se en tverrfaglig sammenheng mellom de arbeidsoppgavene som de gjør på bilen for dermed å se sammenhengen mellom teori og praksis.
- Få arbeidsoppgaver som er tilrettelagt ut ifra elevens faglige nivå.
- Ha et godt og trygt læringsmiljø.
- Stille krav til eleven som går på ”frihet under ansvar”.
- Loggføring av arbeidsoppgaver.
- Evaluering og dokumentasjon.

Kommentarer til målene:

Jeg vil presisere at det er viktig å ha en god tilrettelagt yrkespraksis som starter på et tidlig tidspunkt. Det at praksis foregår relativt hyppig og har et betydelig omfang, kan anses for å være svært vesentlig i skolebasert yrkes- og profesjonsutdanning. Utplassering er viktig av hensyn til elevenes kunnskapsutvikling og kvaliteten på framtidig yrkesutøvelse. Uten erfaring med yrket av et visst omfang kan elevene eller studentene være mer eller mindre ute av stand til å begripe hva yrkesutøvelsen og selve innholdet i yrket går ut på. Målene som er nevnt over går alle inn som et viktig grunnlag for å kunne drive en god yrkesopplæring.

4.4.4 Rammefaktorer

Elevene utplasseres en uke så tidlig som mulig etter skolestart for dermed å få en bevisstgjøring på det yrket som de har valgt. Den andre utplasseringen går over tre uker og blir gjennomført på våren før de søker seg lærlingeplass. Elevene skal følge bedriftens arbeidstid og rutiner. I blant vil det være nødvendig å plassere elevene ut i flere bedrifter for å få tilstrekkelig variert erfaring. Dette kan ivaretas gjennom et nettverk mellom skolen og aktuelle utplasseringsbedrifter (*figur 6*). Det er viktig å ha en plan for utplasseringen, slik at lærere, elever, skolen og bedriften har en felles plan for elevene mens de er utplassert.

Figur 6

Utplassering i bedrift er en ”pedagogisk vitamininnsprøytning”
- som bidrar til å øke elevenes motivasjon.

4.4.5 Vurdering

Hensikten med vurdering i den didaktiske relasjonsmodellen er ikke primært kontroll, men heller ment som en prosess i læring og utvikling hos elevene. Det praktiske arbeidet som eleven skal utføre i utplasseringsperioden, vil naturlig nok bli vurdert ut i fra gjeldene læreplaner i programfagene og i forhåndsavtale med den enkelte opplæringsansvarlige i

bedriften før utplassering finner sted. Eventuelle nødvendige justeringer og omgjøringer blir gjort underveis med eleven og den som er ”fadder” i bedriften. Det er vesentlig at det er en kontinuerlig dialog mellom elev, bedrift og faglærer som skal være en del av underveisevalueringen.

Det vil være viktig å evaluere målene med utplassering, om målene var godt nok tilpasset elevens læreforutsetninger, og om de har vært realistiske i forhold til rammefaktorene til bedriften. Bedriften fyller ut et vurderingsskjema for hver elev etter en kort samtale med eleven den siste dagen. Elevene fyller ut en daglig logg på det arbeidet som de har vært med på. Elevene fyller også ut et vurderingsskjema som skal gi en tilbakemelding på hvorvidt innholdet i utplasseringsperioden har stått i forhold til hensiktene med utplasseringen. Har elevens erfaringer og opplevelser vært slik at de har fått muligheten til å nå sine mål gjennom det arbeidet han har deltatt i på arbeidsplassen.

Det skal også vurderes om det er tatt tilstrekkelig hensyn til elevens psykiske, fysiske og sosiale forutsetninger. Skjemaene legges med som vedlegg til oppgaven.

4.5 Oppsummering

Dette kapitlet har jeg skrevet noe om yrkesdidaktikk og relasjonstekning knyttet opp i mot yrkesfagene. Det tas med noe om de grunnleggende spørsmål i forhold til forståelsen av didaktikk med praktiske utfordringer, refleksjon over gjennomføringen. Jeg har gjennom den didaktiske trekant beskrevet noe om planlegging og gjennomføring og refleksjoner i undervisningen. Kapitlet tar også opp didaktikk, fagdidaktikk og yrkesdidaktikk knyttet opp i mot enkelte fagområder. Jeg beskriver noe om forskjellene mellom fagdidaktikk og yrkesdidaktikk med noen eksempler på dette. Jeg har forsøkt å trekke føringer opp i mot karakteristiske trekk for didaktikken inn mot opplæringen i bilfagene.

Dette har sammenheng mellom bilfagets innhold, arbeidsmåter og organisering og endringer innen bransjen.

Kapitlet gir et innblikk i den didaktiske relasjonsmodellen som går på læring og undervisningssituasjonen mellom elevenes læreforutsetninger, rammebetingelser, mål, innhold, læringsaktiviteter og vurdering. Jeg forsøker å overføre tankene i relasjonsmodellen opp i mot utplassering av elever i bedrift og de undersøkelsene som jeg har gjort på dette. Jeg har også kommet med noen praktiske eksempler i kapitlet relatert til bilfagopplæringen. Kapitlet beskriver noe om mål og noen eksempler på disse. Jeg tar også for meg noe om rammefaktorer og utplasseringer og avslutter med en vurdering i forhold til den Didaktiske relasjonsmodellen.

5. SAMARBEID SKOLE BEDRIFT

5.1 Innledning

Gjennom kapitelet vil jeg beskrive noe om partnerskapsavtaler generelt. Hvilke typer av avtaler og hva intensjonen er med slike avtaler. Jeg vil også komme inn på hvilke muligheter som ligger i avtalene og hvilke erfaringer vi har på vår skole ved å etablere partnerskapsavtaler. Kapitlet omhandler også noe om hvilke innhold avtalene har for bilopplæringen ved vår skole. Jeg kommer også inn på bruk av lokale media i profilering av bilfagene gjennom opprettelser av slike avtaler. Kapitlet viser også gjennom bilder hvordan man kan profilere skole, bilfag, elever og rekruttering gjennom avtaler.

Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO) startet i 1992 prosjektet Næringsliv i skolen. I 1994 ble dette et fast arbeidsfelt i organisasjonen. Hensikten med arbeidet var å utvikle tiltak som skulle bidra til at elever får bedre innsikt i arbeids- og næringslivsspørsmål. Det skulle legges vekt på å gi et realistisk bilde av næringslivets rolle som verdiskaper. Hovedstrategien i dette arbeidet har vært å skape langsiktige, forpliktende samarbeidsavtaler mellom skoler og lokale bedrifter gjennom *Partnerskapsavtaler*.

Bedriftene blir på denne måten en konkretiseringsarena for skolene når de jobber med arbeids og næringslivsspørsmål i undervisningen, noe som gir det beste utgangspunktet for skape forståelse og endre holdninger. Slik jeg tolker intensjonen fra Næringslivets

Hovedorganisasjon når det gjelder partnerskapsavtaler, så kan disse deles inn i to typer av partnerskap:

1. Partnerskap hvor elever etablerer og driver sin egen bedrift "Ungdoms Bedrift".
2. Bedrifter og skole etablerer et formelt samarbeid gjennom en Partnerskapsavtale.

Det er partnerskap i punkt 2 som jeg omtaler i dette avsnittet.

5.2 Partnerskapsavtaler

De to hovedorganisasjonene Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO) og Unio, vil med utgangspunkt i sine respektive roller og oppgaver foreslå samarbeidstiltak som styrker kvaliteten på utdanningen ved gjensidig utnyttelse av ressurser og kompetanse.

De mener at et slikt samarbeid er i tråd med viktige elementer i norsk utdanningspolitikk slik det for eksempel kommer til uttrykk i Kunnskapsløftet i grunnopplæringen og Kvalitetsreformen i høyere utdanning. Det er også klare trekk ved dagens utvikling av utdannings- og arbeidsmarkedet som peker mot et slikt samarbeid. Arbeidsplassen er en viktig arena for læring. Det er derfor etter mitt syn viktig å videreutvikle samarbeidet mellom skolen og arbeidslivet.

Dette kan bidra til å være med på å øke kvaliteten på opplæringen i skolen:

- Ordninger som Programfag til valg og Prosjekt til fordypning som skal sikre at elevene får reelle muligheter til å møte arbeidslivet.
- Arbeide for å bedre rammebetingelsene til fag- og yrkesopplæringen. Elever og lærlinger må sikres en opplæring med det fremste av utstyr, gruppestørrelser som egner seg for individuell læring og kvalifiserte lærere og instruktører.

Gjennom *Stortingsmelding nr. 30 (2003-2004)*, fremmes en rekke forslag som skal bidra til at skolen blir i stand til å møte utfordringene den står over for. Forslagene krever en omfattende satsing på kompetanseutvikling for lærere og skoleledere og for samarbeid med lokalmiljøet via partnerskapsavtaler.

Utfordringen for videregående opplæring er å møte samfunns- og arbeidslivets prioritering av kompetanse framfor kunnskap.

Stortingsmeldingen nr. 30, i Kapittel 11 s. 48:

Sitat:

”Lokalt partnerskap mellom skole og arbeidsliv og samarbeid på IKT- området vurderes som positive bidrag til en god opplæring”

Stortingsmelding 30 har derfor en betydning for min forskning, fordi den sier noe om kompetanse og de nye læreplaner som ble implementert inn med innføringen av Kunnskapsløftet. Med innføring av Kunnskapsløftet ble det lagt føringer for at det skulle utvikles et nærmere samarbeid mellom skole og bedrift. Det er derfor vesentlig å ha fokus på hvordan samarbeidet mellom skole og bedrift kan utvikles for å styrke fagopplæringen ved å ha alternative opplæringsarenaer.

Intensjonen med partnerskap er at bedrifter og skoler inngår gjensidig og forpliktende samarbeid. Hensikten er å gi elever en bedre innsikt i arbeidslivet gjennom det yrkesvalget de har valgt. Partnerskap er en ramme for ulike pedagogiske opplegg som bedriften og skolen blir enige om. Slike avtaler inngås gjennom skriftlige avtaler.

Kunnskapsløftet gir føringer for at skolen og bedrifter skal inngå lokale samarbeidsavtaler for å gi elever en mer variert opplæring som står i forhold til deres yrkesvalg. Partnerskap blir derfor en metode som i den siste tid er sterkt fokusert, og det er mitt inntrykk at dette kan være nyttig innen opplæringen gjennom arbeid, forberedelse til yrke og samfunnsniv.

Partnerskapsavtaler mellom skole og bedrift kan gi opplevelser og inntrykk av næringslivet som ingen lærebok eller faglærer kan gi. Partnerskapsavtaler har gitt våre elever en enestående sjans til nærkontakt med deres yrkesvalg. Elevene får også en bevisstgjøring på at teorien på skolen har en praktisk anvendelse.

Ved skolen har vi erfaring for at det å inngå Partnerskapsavtaler kan bidra til:

- Positiv profilering av bedriften i nærmiljøet
- Fremtidige arbeidstakere med bedre kunnskap om bedrift, fag og bransje
- Rekruttering til yrker blir mer målrettet
- Innsyn i skolen som opplæringsinstitusjon

Bildet under viser etter undertegnelsen av den første Partnerskapsavtalen mellom skolen og en lokal bilbedrift i Asker og Bærum. Lokal pressen (Asker & Bærums Budstikke) var også tilstede og laget reportasje. Teknisk fagblad fra to importører var også tilstede.

God reklame for både skole, lokal forhandler og for bilfagene..

Bilde 1

Bildet viser elever, bedriftens representanter, faglærere og skolens ledelse, i forbindelse med overrekkelsen av to nye undervisningsbiler til bilfaglinjen.

Skolen hadde flere møter med lokale bedrifter om å etablere partnerskapsavtaler. Det tok oss et halvt år før vi fikk de første avtalene på plass. Bedriften og skolen samarbeidet om hvilke punkter kontrakten skulle innholde. Det var flere møter om saken, men til slutt endte vi opp med en kontrakt som innholdt en del punkter og som vi i ettertid ser har styrket bilfagopplæringen vesentlig ved vår skole. Kontraktene fornyes hvert 2 år.

Som det fremgår her så kan innholdet i skolens Partnerskapsavtaler variere noe, men i hovedtrekk omhandler avtalene følgende punkter:

- Bedriftsrepresentanter som forelesere
- Bedriftsbesøk
- Tema- og prosjektarbeid for elever
- Utplasseringsordninger for elever
- Hospitering for lærere
- Tekniske kurs for lærere på bedriftsinterne kurs

BILMEKKING: Faglærer Tom Skogsberg (lengst til høyre) ved Bleiker videregående informerte bilbransjen om skolens undervisning i bilmekaniske fag. Elevene Joakim Hafmo (til venstre) fra Bleiker og Ruben Carho Hansen fra Bondi er blant dem som håper et tettere samarbeid med skole og bedrifter vil gi bedre lærlinglasser. FOTO: DAG TUFT

Partnerskap i bilbransjen

Bedre bilmekanikere. Bleiker videregående tegnet fredag partnerskapsavtale med flere store aktører i bilbransjen for at skole og næringsliv skal bli til gjensidig nytte.

Fredag ble deler av bilbransjen i Asker og Bærum innlemmet i «Kunnskapsløftet». Det var faglærer Tom Skogsberg ved Bleiker videregående skole i Asker som hadde invitert fire bilforhandlereverktøysteder til å tegne partnerskapsavtale med skolen.

— Av de fire vi inviterte kom fire, så det tegner godt, mener Skogsberg.

— Nå er jo dette bedrifter vi har et godt forhold til fra før, men nå inngår vi en mer forpliktende avtale, legger han til.

kunnskapsløftet for skolene Kristin Clemet utarbeidet. Målet er et tettere samarbeid mellom skolene og samfunnet.

Økt rekruttering
 Høstet skrev torsdag om et stadig sykkende elevtall i de yrkesfaglige studieretningene i distriktet. Tom Skogsberg tror partnerskapsavtalene kan være med på å snu utviklingen.

— Hvis bedriftene kommer på banen og markedsfører hvilke muligheter det ligger innefor de ulike utdanningene, vil alternativene bli mer konkret for de unge som må gjøre sine valg, sier Skogsberg.

Avtalen innebærer at bedriftene følger de unge tett opp, og at bedrifter og skole deler sin kunnskap med hverandre med kurs og lignende. I dag er det 11 fremtidige bilmekanikere som studerer på Bleiker. Men ikke engang partnerskapsavtalene som ble inngått fredag garanterer elevene lærlingplasser.

— Når vi leser om mangelen på lærlingplasser, kan ikke det være med på å forbinde at

— Jo, det er absolutt et problem. Men elever som er motivert pleier å finne plasser. Men det er en konkurranse om plassene. Bedriftene gidder ikke ha lærlinger med stort fravær. Det kommer ikke avtalene til å endre på, medgår Skogsberg.

Gamle elever
 Daglig leder Kjetil Thorbjørnsen og verkemester Jon Haugan fra Toyota Asker startet begge i bransjen med bilmekanikerutdanning og kjenner problemene med rekruttering fra den andre siden.

— Det er fortsatt tungt å få fagutdannede arbeidere her i distriktet. Foreldrene i Asker og Bærum, i større grad enn i andre deler av landet, har nok ambisjoner om akademiske karrierer for sine barn, mener Haugan og Thorbjørnsen.

— Derfor er et fagbrev et gullkantet papir, repliserer Skogsberg.

66 77 01 90

Bilde 2

Bruk av lokal presse er god reklame for skolen - og for rekruttering til yrkesfagene.

Bruk av media gir god profilering og en økt oppmerksomhet rundt yrkesfagene. Dette bidrar til å få fokus på bilfag og kan vekke ungdommens interesse for å søke bilfag. Med henvisning til avisutklippet (*bilde 2*), er min erfaring at det å etablere partnerskapsavtaler, har for vår skole gitt oss en positiv oppmerksomhet ved bruk av lokale media. Ved inngåelser av partnerskapsavtaler har vi ved skolen vært bevisste på å bruke media for å markedsføre bilfagopplæring og samarbeidet mellom skole og bedrift. Vår erfaring er at dette har gitt skolen et positivt bidrag til rekruttering til skolens mekaniske studieretning (TIP). Dessuten blir dette en god markedsprofilering for både bedriften og for skolen. Vi anbefaler andre skoler å bruke media. De aller fleste, i hvert fall lokal presse, er svært positive til skole innslag. Ved to anledninger fikk vi også respons fra lokal TV.

5.2.1 Oppsummering

Generelt kan man si at skole og bedrift representerer to ulike kulturer. Innføringen av Kunnskapsløftet gjorde at samarbeidet mellom skole og bedrift skulle forsterkes ved at overgangen mellom skole og bedrift skulle bli mer i samsvar med den teknologiske utvikling som elevene møter ute i bedriftene. Yrkesopplæringen i skolen ble ytterligere aktualisert med å bruke bedriftene som alternative opplæringsarenaer i yrkesfagene.

Partnerskapsavtaler mellom skole og bedrift har bidratt til at det faglig/ pedagogiske samarbeidet har ført til et tettere samarbeid, noe som igjen bidrar til en mer yrkesrelevant tilpasning innen bilfagopplæringen ved vår skole. Dette samarbeidet bidrar til gjennom utplasseringer av elever til økt motivasjon, rekruttering og til en lettere overgang til arbeidslivet. Gjennom opprettelse av *Partnerskapsavtaler* er muligheten til stede for å etablere en opplæringsarena som resulterer i at alle elever etter avsluttet VK2 for muligheten av å bli tilsatt som lærlinger. Min oppfatning er at *Partnerskapsavtalene* ikke bare er en ”døråpner”, men også en nødvendighet om fagopplæringen i skolen skal føre til en faglig utvikling som er i samsvar med den teknologiske utvikling innen bilbransjen. Ved vår skole har vi bevisst (bilde7) forsøkt å spille på media som kan gi skolen en ekstra god markedsføring av vår skole.

5.3 Presentasjon av lokale partnerskapsbedrifter

5.3.1 Bertel O. Steen A/S

Bertel O. Steen har gjennom 40 år satset bevisst på utdanning av lærlinger i egen regi. I denne perioden har de utdannet mer enn 1.000 mekanikere.

Bertel O. Steen har i dag ca. 100 lærlinger fordelt på 3. og 4. året. Med Reform 94 har bedriften styrket sitt samarbeid med skoleverket ytterligere. Gjennom lokale opplæringsringer, delvis i egen regi og delvis i regi av de lokale bransjeforeningene, spiller Bertel O. Steen en meget aktiv rolle. Lærlingene i Oslo-området underviser bedriften selv i restteori og i praktisk opplæring på sine lærlinger.

Opplæringsringen har ansvaret for den teoretiske opplæring (restteorien) som gjøres i bedriftens egne opplæringslokaler, mens den praktiske erfaringen får lærlingene gjennom

arbeid i verkstedene. Bedriftens tilbud til lærlinger innen bilfag omfatter fra og med 1998 også bilskade.

Som nyansatt fagarbeider eller hjelpearbeider i verkstedet ønsker de fleste av lærlingene å søke om videreutdanning gjennom Bertel O. Steen Skolen. Skolen driver utdanning i flere fagretninger. Fagutdanningen er delt inn i tre nivåer. De aller fleste lærlingene velger å fortsette sin yrkesmessige karriere i konsernet. Svært mange er nå å finne i forskjellige mellomleder- og topplederfunksjoner.

5.3.2 B.O.S.- Lærlingskole

Bertel O. Steen ansetter dyktige og kompetente medarbeidere, men som så mye annet er kunnskap datostemplet.

Dersom kompetansen ikke fornyes, blir den utdatert. Hver enkelt medarbeider har sammen med sin leder et ansvar for å ta vare på og utvikle egen kunnskap. Bertel O. Steen skolen ble etablert i desember 2001 for å koordinere, kvalitetssikre og behovsprøve de ulike opplæringstiltakene i konsernet.

Kurs og etterutdanning er naturligvis ikke noe nytt i et konsern som har vært opptatt av kunnskapsutvikling i nærmere 100 år. Utdanningsprogrammene i Bertel O. Steen har alltid vært av høy kvalitet. Den nye BOS skolen skal videreføre dette, samtidig som den også skal koordinere tiltakene og utvikle metoder slik at Bertel O. Steen kan utvikle kompetansen effektivt.

Bertel O. Steen skolens fagområder dekker alle typer fag; introduksjonskurs for nyansatte, lederskapstrening, spesialopplæring i IT, kurs for elektrospecialister, trening av mekanikere og dyktiggjøring av selgere.

Kommentar:

Hva har dette samarbeidet betydd for vår bilfagopplæring?

Gjennom utplassering av elever har Bertel O. Steen imøtekommet skolens behov så langt det praktisk har vært mulig, for å tilrettelegge en god yrkesopplæring ute i bedrift.

BOS har også tilrettelagt for muligheten for tekniske fagkurs for skolens faglærere. Bedriften har egen lærlingskole hvor lærlingene går på skole én dag pr. uke i læretiden for å ta restteorien på Vg 3. Gjennom avtale med den lokale BOS forhandler, har skolen en låneordning på brukte biler som kan brukes etter nærmere avtale i opplæringen.

5.3.3 MØLLER GRUPPEN

Helt siden MøllerGruppen ble etablert i 1936, har eierne lagt stor vekt på å ta godt vare på medarbeidere, kunder og samarbeidspartnere. Over 70 år senere er dette fremdeles en av Møller Gruppens viktigste grunnverdier. Bedriftens mål er å skape verdier for eiere, kunder, samarbeidspartnere og medarbeidere.

Møller bedriftene har som et av sine satsingsområder å utvikle seg, vokse og bli stadig bedre. Bedriftene er inne i en ny tid hvor en rekke strategiske forutsetninger er i endring. De har store utfordringer og oppgaver foran seg som krever at de skal være en fleksibel og omstillingsdyktig organisasjon.

Verdier, vyer og virkelighet avgjør konsernets valg inn i fremtiden. Visjonen til selskapet er å skape verdier og ha vyer som er forankret i virkeligheten. Dette blir noen av satsingsområdene for å ruste Møller-gruppen til å takle utfordringene i en ny tid.

Bilde 3

Partnerskapsavtale med Møller Asker & Bærum ferdig undertegnet sammen med overrekkelse av ny bil til skolen. Her avbildet foran en splitter ny VW Golf.

Partnerskapsavtalen med Møller Asker og Bærum, har medført at elevene får tilgang til det nyeste av teknologi, og er et bevis på et godt samarbeid mellom skole og bedrift, noe som også er intensjonen i Kunnskapsløftet. Dette uttalte rektor ved skolen i forbindelse med at

bilavdelingen fikk overrakt den nye bilen. Bildet viser overleveringen med rektor, faglærere, og representanter fra bedriften (bilde 3)

En av elevene, som er en av de heldige som får ny bil å skru på sa det slik;

Det er moro med nye biler – alt er nytt og fint. Dessuten at man slipper å skru på tyve år gamle huggebiler. Dette ser jeg frem til...

Det brede utvalget av nye bilmodeller og den kontinuerlige teknologiske utviklingen, stiller høye krav til kompetanse. Det avgjørende kriterium for kundens valg av bilmerke og verksted er ikke lenger bare selve bilen, men også i høy grad om kundens forventninger til "sitt" verksted blir innfridd. Dette har medført mange nye krav til teknisk opplæring.

Kombinasjonen av forskjellige fagområder og flere kursnivåer, gjør at bedriftens verksteder nå tilbyr et omfattende opplæringstilbud. Dette mangfoldet er nødvendig for å kunne holde seg à jour med de ulike kravene som stilles til dagens verksteddrift.

Opplæringen er målrettet og langsiktig og det stilles krav til personlige utviklingsplaner for hver enkelt medarbeider. Alle medarbeiderne må ha visse basiskunnskaper, samtidig er det behov for eksperter innenfor de forskjellige fagområdene (f.eks. innen komfortelektronikk) som behersker den nyeste teknologien på de forskjellige områdene.

Harald A. Møller har egen serviceskole for teknisk opplæring for Volkswagen, Audi, Skoda, SEAT og Volkswagen Nyttekjøretøy. Skolens oppgave er å gjennomføre opplæring knyttet til krav fra fabrikkene, innføring av nye modeller samt å utvikle og gjennomføre videreutdanning innenfor teknisk opplæring. Serviceskolen har 8 medarbeidere: 5 instruktører på teknikk, 1 instruktør på karosseri, 1 instruktør / utvikler av nettbasert opplæring og 1 leder. Bedriftens faginstruktører har en allsidig teknisk fagutdanning og er godkjent gjennom et internasjonalt program fra Volkswagen AG som sertifiserte instruktører.

Undervisningslokalene til bedriften er topp moderne og består av 3 moderne verkstedenheter med tilhørende undervisningsrom. Møller- Gruppens Serviceskole er lokalisert på Skedsmo utenfor Oslo

5.3.4 Lærlinger – bedriftens fremtid!

Et rikt tilfang av dyktige fagarbeidere og lærlinger er en kritisk faktor i forhandlernes fremtidige bemanningsplanlegging. MøllerGruppen har hvert år 100- 150 lærlingeplasser til disposisjon for ungdom som velger å utdanne seg til å bli bilmekanikere og bilopprettere. Bedriften satser stort på å ha lærlingeplasser i hele landet. Bedriftene innen Møller-gruppen

har lange tradisjoner med å ha lærlinger, og lærlingene blir godt fulgt opp. Alle forhandlere har en egen person som er ansvarlig og ”fadder” for lærlingene.

For å sikre en best mulig læreperiode samarbeider Harald A. Møller tett med de lokale Opplæringskontorene. Forhandlerne har samarbeid med videregående skoler for utplassering, bedriftsbesøk og forelesninger. viser en av skolens elever i utplassering i bilverksted.

Bilde 4

Elev i utplassering i et bilverksted

5.3.5 Rekruttering

Rekruttering av motiverte og interesserte lærlinger er noe av bedriftens policy som er viktig for å kunne utvikle dyktige fagarbeidere som kan følge med i den teknologiske utviklingen innen bilbransjen.

Bedriften legger opp til at lærlingene allerede før fagprøven skal få muligheten til å ha oppnådd gode grunnkunnskaper innen bruk av informasjonsverktøy, testapparater, grunnleggende teknikk og arbeidsmetodikk. Utdannelsen skjer regionalt og / eller lokalt hos forhandlerne. Opplæringen av lærlinger er basert på selvstudier, multimedia-CD, nettstudier og klasseromsundervisning med praksistrening på verksted. Gjennom hele læretiden er det tenkt. Gjennom hele læretiden er det tenkt at lærlingen skal ha en plan, og vite om hva som er planlagt frem mot fagbrevet. Den enkeltes innsats vil avgjøre om hvor langt man kan komme i opplæringsprogrammene.

5.3.6 Teknologisk utvikling - høyere krav til kompetanse

Det brede utvalget av nye bilmodeller og den kontinuerlige teknologiske utviklingen, stiller høye krav til kompetanse. Det avgjørende kriterium for kundens valg av bilmerke og verksted er ikke lenger bare selve bilen, men også i høy grad om kundens forventninger til "sitt"

verksted blir innfridd. Dette har medført mange nye krav til teknisk opplæring. Kombinasjonen av forskjellige fagområder og flere kursnivåer, gjør at bedriftens verksteder nå tilbyr et omfattende opplæringstilbud. Dette mangfoldet er nødvendig for å kunne holde seg à jour med de ulike kravene som stilles til dagens verksteddrift. Opplæringen er målrettet og langsiktig og det stilles krav til personlige utviklingsplaner for hver enkelt medarbeider. Alle medarbeiderne må ha visse basiskunnskaper, samtidig er det behov for eksperter innenfor de forskjellige fagområdene (f.eks. innen komfortelektronikk) som behersker den nyeste teknologien på de forskjellige områdene.

5.3.7 Serviceskolen

Serviceskolen hos Harald A. Møller er ansvarlig for teknisk opplæring for Volkswagen, Audi, Skoda, SEAT og Volkswagen Nyttekjøretøy. Skolens oppgave er å gjennomføre opplæring knyttet til krav fra fabrikkene, innføring av nye modeller samt å utvikle og gjennomføre videreutdanning innenfor teknisk opplæring. Serviceskolen har 8 medarbeidere: 5 instruktører på teknikk, 1 instruktør på karosseri, 1 instruktør / utvikler av nettbasert opplæring og 1 leder. Bedriftens faginstruktører har en allsidig teknisk fagutdanning og er godkjent gjennom et internasjonalt program fra Volkswagen AG som sertifiserte instruktører. Undervisningslokalene til bedriften er topp moderne og består av 3 moderne verkstedenheter med tilhørende undervisningsrom. Møller- Gruppens Serviceskole er lokalisert på Skedsmo.

Hva har dette samarbeidet tilført vår skole?

Skolen vår har helt tilbake til 80- årene hatt et nært samarbeid med Møller Vest. Bedriften har gjennom mange år vært opptatt av rekruttering av lærlinger. Mange av skolens tidligere elever som har gått ut fra Vg2 kjøretøy har blitt ansatt som lærlinger i bedriften. Det er med fornøyelse jeg fortsatt treffer flere av mine tidligere elever som har tatt fagbrev og som fortsatt jobber innen bedriften. Flere av dem har tatt videreutdanning og bekler flere viktige nøkkelstillinger i bedriften.

Skolen har vært år like etter skolestart et samlet bedriftsbesøk hvor de blant annet for en generell informasjon om muligheter innen bilfagene. Det har vist seg at disse besøkene gir elevene en faglig bevisstgjøring på hvilke muligheter det finnes for de som velger en fagutdanning innen bilfagene.

Bilde 5

Bedriftbesøk Vg2 bilklasse høsten 2008. Møller Bil Asker& Bærum A.S.

Bilfag hos oss har hyppige bedriftsbesøk ved skolestart. Dette er etter min erfaring en riktig tid til å gi de informasjon om yrket og om fremtidsmuligheter innen bilfagene. Det gis informasjon om hvilke krav bedriften har til ansettelse av lærlinger, og hva de vektlegger ved ansettelse. Besøkene avsluttes med en runde i alle avdelingene i bedriften

5.3.8 BAUDA – Toyota Norge

Prosjektet er et ledd i rekrutteringsarbeidet som opplæringskontoret driver mot aktuelle søkere innen bilfaget. Toyota ønsker å være synlig for flest mulig elever som går ut av Vg2 kjøretøy i den videregående skole.

Bilde 6

Bilen som er avbildet er bygget opp av lærlinger ved Baudas- lærlingskole og blir brukt til undervisningsformål. Som lærling i systemet deltar lærlingen i undervisning og bilen brukes da som en studieplass i en arbeidssituasjon. Lærlingene blir her oppdatert på det ”grummeste” som finnes i moderne bilteknologi. Opplæringen er målrettet og langsiktig og det stilles krav til personlig utvikling for hver enkelt lærling. Søkere som søker å bli Toyota- lærling i Bauda-konsernet må ha bestått alle fag i Vg1 og Vg2. *Bilde 6* viser lærlinger fra Bauda-lærlingskolen som poserer sammen med rallybilen som de har bygget opp gjennom tekniske prosjektoppgaver

5.3.9 Opplæringskontoret for bilfag - BAUDA – systemet

Opplæringskontoret ledes av en daglig leder. Målsettingen med opplæringskontoret er å satse på rekruttering til bransjen og egne bedrifter, samt gi den best opplæringen og fagbrev til alle lærlingene i BAUDA-konsernets opplæringskontor for bilfag.

Opplæringskontoret er godkjent i fire fylker: Buskerud, Oslo, Akershus og Østfold og driver opplæring i to fag: Rep. lette kjøretøy og bilskade faget. Som lærling i BAUDA-konsernet vil lærlingene bli kjent med Toyota sine produkter.

Toyota stiller krav at søkerne bør ha:

- måtte ha bestått alle fag i VG1 og VG2.
- få opplæring i de nyeste tekniske løsningene.
- ha det nyeste verktøyet til disposisjon.
- få innblikk i Toyotas verdenskjente produksjons-, distribusjons-, og arbeidssystemer.
- få opplæring i trivelig kundebehandling.
- få teoretisk opplæring og praktiske øvelser i tilknytning til Toyota-skolens moderne lokaler i Drammen.
- kunne legge grunnlaget for en personlig utvikling innenfor en av de største bilorganisasjonene i Norge.
- få lønn for alle timer, også for de timene de har teoretisk opplæring.
- få fri reise med offentlig kommunikasjonsmidler mellom lærebedrift og Toyota-skolen i Drammen.
- forplikte seg til å gjennomføre Toyotas TEAM -opplegg for mekanikere.
- oppleve en ryddig arbeidsgiver (Kilde: Bauda rekrutterings brosjyre).

Bauda- konsernet tilbyr opplæring av lærlinger innen reparatører av lette kjøretøy og bilskadefag. Jeg valgte å ta med Bauda konsernet sitt opplæringskontor, fordi de har sin egen intern skole hvor lærlingene tar sin restteori i programfagene. Undervisningen er til dels basert på nettverks skole hvor lærlingene gjør sine oppgaver og har kontakt med sin opplæringsleder.

5.3.10 Opplæringskontoret for bilfag - BAUDA – systemet

Opplæringskontoret ledes av en daglig leder. Målsettingen med opplæringskontoret er å satse på rekruttering til bransjen og egne bedrifter, samt gi den best opplæringen og fagbrev til alle lærlingene i BAUDA-konsernets opplæringskontor for bilfag.

Opplæringskontoret er godkjent i fire fylker: Buskerud, Oslo, Akershus og Østfold og driver opplæring i to fag: Rep. lette kjøretøy og bilskade faget.

Som lærling i BAUDA-konsernet vil lærlingene bli kjent med Toyota sine produkter. Toyota stiller krav at søkerne bør ha:

- måtte ha bestått alle fag i VG1 og VG2.
- få opplæring i de nyeste tekniske løsningene.
- ha det nyeste verktøyet til disposisjon.
- få innblikk i Toyotas verdenskjente produksjons-, distribusjons-, og arbeidssystemer.
- få opplæring i trivelig kundebehandling.
- få teoretisk opplæring og praktiske øvelser i tilknytning til Toyota-skolens moderne lokaler i Drammen.
- kunne legge grunnlaget for en personlig utvikling innenfor en av de største bilorganisasjonene i Norge.
- få lønn for alle timer, også for de timene de har teoretisk opplæring.
- få fri reise med offentlig kommunikasjonsmidler mellom lærebedrift og Toyota-skolen i Drammen.
- forplikte seg til å gjennomføre Toyotas TEAM -opplegg for mekanikere.
- oppleve en ryddig arbeidsgiver (Kilde: Bauda rekrutterings brosjyre).

Bauda- konsernet tilbyr opplæring av lærlinger innen reparatører av lette kjøretøy og bilskadefag. Jeg valgte å ta med Bauda konsernet sitt opplæringskontor, fordi de har sin egen intern skole hvor lærlingene tar sin restteori i programfagene. Undervisningen er til dels basert på nettverks skole hvor lærlingene gjør sine oppgaver og har kontakt med sin opplæringsleder.

5.3.11 Opplæringskontoret for bilfag - BAUDA – systemet

Opplæringskontoret ledes av en daglig leder. Målsettingen med opplæringskontoret er å satse på rekruttering til bransjen og egne bedrifter, samt gi den best opplæringen og fagbrev til alle lærlingene i BAUDA-konsernets opplæringskontor for bilfag.

Opplæringskontoret er godkjent i fire fylker: Buskerud, Oslo, Akershus og Østfold og driver opplæring i to fag: Rep. lette kjøretøy og bilskade faget.

Som lærling i BAUDA-konsernet vil lærlingene bli kjent med Toyota sine produkter. Toyota stiller krav at søkerne bør ha:

- måtte ha bestått alle fag i VG1 og VG2.
- få opplæring i de nyeste tekniske løsningene.
- ha det nyeste verktøyet til disposisjon.
- få innblikk i Toyotas verdenskjente produksjons-, distribusjons-, og arbeidssystemer.
- få opplæring i trivelig kundebehandling.
- få teoretisk opplæring og praktiske øvelser i tilknytning til Toyota-skolens moderne lokaler i Drammen.
- kunne legge grunnlaget for en personlig utvikling innenfor en av de største bilorganisasjonene i Norge.
- få lønn for alle timer, også for de timene de har teoretisk opplæring.
- få fri reise med offentlig kommunikasjonsmidler mellom lærebedrift og Toyota-skolen i Drammen.
- forplikte seg til å gjennomføre Toyotas TEAM -opplegg for mekanikere.
- oppleve en ryddig arbeidsgiver (Kilde: Bauda rekrutterings brosjyre).

Bauda- konsernet tilbyr opplæring av lærlinger innen reparatører av lette kjøretøy og bilskadefag. Jeg valgte å ta med Bauda konsernet sitt opplæringskontor, fordi de har sin egen intern skole hvor lærlingene tar sin restteori i programfagene. Undervisningen er til dels basert på nettverks skole hvor lærlingene gjør sine oppgaver og har kontakt med opplæringsleder.

5.3.12 Opplæringsløpet i Bauda-systemet

Følger lærlingene et ordinært skoleløp tar det 4 år å utdanne seg til bilmekaniker på lette kjøretøy.

- 3. og 4. året som lærling i en godkjent lærebedrift i Toyota systemet. I denne perioden skal lærlingen i gjennom restteori sammen med praksis i bilverksted.
- Lærlingen avlegger fagprøve etter endt læretid.

Det er gode muligheter for lærlingene å få jobb hos en av Bauda-konsernets forhandlere etter avlagt fagprøve.

Hva har dette samarbeidet betydd for vår skole?

Toyota var den første bedrift som tegnet en partnerskapsavtale med skolen (2001). Toyota bedriftene har gjennom Bauda-systemet en egen skole for sine lærlinger. Dette er utradisjonelt og nytt i Norge da det er Opplæringskontorene for bilfag som tar seg av lærlingene i de andre bedriftene.

Toyota har tilført skolen nytt undervisningsutstyr av siste teknologi, og har i tillegg et åpent tilbud på etterutdanningskurs for skolens faglærere.

5.4 Partnerskapsavtaler for Bleiker videregående skole

5.4.1 Innledning

I det følgende kapitlet vil jeg komme inn på skolens partnerskapsavtaler og hva de har bidratt med i vår undervisning. Jeg tar kort for meg hvilke bedrifter som vi har tegnet avtaler med.

Dette er ikke ment som reklame, men for å vise hvilken betydning disse firmaene har hatt for våre elever, utplassering, skole samarbeid og på rekruttering av lærlinger. Kapitlet omhandler også hvilke innhold partnerskapsavtalene inneholder for vår Vg2 bilfaglinje.

Jeg kommer også inn på en nærmere konkretisering av avtalepunktene, men kommer ikke til å gå i detalj på det enkelte punkt.

Kapitlet vil også omhandle hva vi har fått av nye biler gjennom våre partnerskapsavtaler.

Dette for å belyse viktigheten av å forsøke å få synliggjort behovet for nytt utstyr og teknologi overfor bedriftene og som igjen kan ta dette opp med sine importører. Yrkesfaglige studieretninger er ressurskrevende og Fylkeskommunen har gjennom mange år ikke fulgt opp med midler til innkjøp av moderne undervisningsutstyr. Derfor kan partnerskapsavtaler være viktige bidrag til å få opp standarden på skolene.

Generelt

Jeg har tidligere nevnt at Bleiker videregående skoles bilavdeling har gjennom flere år hatt partnerskapsavtaler som er inngått med lokale bilforhandlerne i distriktet. Den første avtalen ble inngått allerede i 2001 med Toyota Asker & Bærum og som senere har blitt utvidet med Møller Asker & Bærum, Bertel O. Steen Asker & Bærum. Totalt har skolen i dag inngått tre

avtaler med solide lokale bilbedrifter i distriktet. Den fjerde avtalen med Bilia A/S, Fornebu, ligger nå snart klar.

Jeg kommer senere tilbake til hva disse avtalene konkret har betydd for vår skole og bilfagopplæringen, men generelt kan det sies at de innebærer at skole og bedriften har lagt opp et fast samarbeid, i den hensikt å gi elevene større innsikt i arbeids- og næringsliv.

Samarbeidet skal konkretisere arbeids og næringslivstema i skolens læreplaner og virksomhetsplaner. Målsettingen er å gi elevene en forståelse av næringslivets rolle i samfunnet og et bedre grunnlag for å gjøre realistiske yrkes- og utdanningsvalg. Det vises ellers til presentasjonen av bedriftene som er gjort tidligere i oppgaven.

Det er gjennom forhandlinger med den enkelte bedrift skolen har skrevet partnerskapsavtaler som skal reforhandles etter to år.

1. Avtalene gjelder for 2 år og underlegges årlig revisjon
2. Partene innarbeider avtalen i sine planer og har jevnlig dialog for å evaluere, forbedre og videreutvikle samarbeidet.

Kontraktene inneholder:

1. Opplegg for bedriftsbesøk for skolens elever
2. Utplassering for TIP (Vg1) og Vg2 bilfag
3. Gjensidig kompetanseutvikling (bedriftslære, bilfag og pedagogikk)
4. Yrkesorientering / rådgivning til elevene ved Vg2 bilfag
5. Elevene får fritt arbeidstøy
6. Bedriften forsøker å være behjelpelig med, innenfor bedriftens eget regelverk å fremskaffe modeller og utstyr til undervisningen.
7. Premiering til elever

Et generelt innblikk av innholdet i avtalene:

1. Planlagte bedriftsbesøk med for – og etterarbeid for elever på skolen
2. Tilrettelegging for utplassering av elever med hensyn til elevenes faglige nivå
3. Utveksling av kunnskap mellom bedriften og faglærere ved skolen, samt forelesning fra lærere og fra bedriftens ansatte
4. Informasjon og tilrettelegging fra skolen for bedriftens ansatte om nye fagplaner for Vg1 (TIP) og Vg2 bilfag, samt opplæringstilbudene ved Bleiker videregående skole
5. Hvem som er kontaktpersoner fra skole og i fra bedrift

6. Underskrives av rektor / fagleder og en representant fra bedriften

Gjennom partnerskapsavtalene har vår skole fått en styrking av bilfagopplæringen. Vi har invitert representanter fra bedriftene til skolen og gitt informasjon om de nye læreplanene i forbindelse med innføringen av Kunnskapsløftet. Dette for å gi de en informasjon om det nye innen programfag, timetall og fellesfag. Her må faktisk skolen være en pådriver for å kunne få dette til. Bedriftene selv opplever dette som positivt og ønsker å bli mer orientert om hva skolen som opplæringsinstitusjon holder på med og hva de lærer når de er på skolen.

Vi har også erfart at bedriftene har fått en bedre forståelse for at skolen ikke bare er til for de som er flinke, men at vi også har et ansvar for å tilrettelegge en opplæring som fanger opp det enkelte individ i opplæringen. Vi har dessuten merket at det er lettere å få bedriftene med på å tilby utplassering av elever som ønsker å ta Vg2 over to år. Mange har faktisk begynt å innse at all læring er en modningsprosess.

5.5 Øvingsbiler med moderne teknologi til skolen

Det brede utvalget av nye bilmodeller og den kontinuerlige teknologiske utviklingen av ny teknologi i bilen, stiller skolen overfor nye store utfordringer. Jeg vil hevde at med de snevre bevilgninger som yrkesfagene får fra sentrale myndigheter på vedlikehold og nyanskaffelser av utstyr, så er partnerskapsavtaler og samarbeid med bedrifter et svært viktig område om elevene skal få en undervisning som er i henhold til gjeldene opplæringsplaner.

Uten disse partnerskapsavtalene og med bedriftenes velvilje til å hjelpe å heve standarden på ny teknologi til skolen, hadde det tekniske utstyret i skolen fortsatt vært på 70-tallet. En kan bare ønske at våre sentrale statlige politikere kommer på banen med å øremerkestatlige tilskudd til opplæring. Akershus Fylkeskommunen som er skoleeier har forsømt sitt ansvar overfor bevilgningene til yrkesfagene i mange år. Vi har verken fått kompensasjon for prisstigninger eller andre justeringer som har funnet sted de siste ti årene.

På vår skole har vi fått de samme bevilgningene de siste ti årene og som bare dekker materialforbruk. Nytt utstyr og ny teknologi har blitt forsømt i mange år. Skolen har et stort etterslep på undervisningsutstyr. En total nedprioritering av yrkesfagene har funnet sted i flere år, noe som politikere og skoleeier må ta det hele og fulle ansvar for.

Det meste av nytt utstyr som tilkommer mange bilklasser i dag, har blitt anskaffet gjennom iherdig grunder innsats og kontakter som skolenes faglærere har ute i bransjen.

Det meste av arbeidet som er nedlagt for å få nytt oppdatert undervisningsmaterieil har faglærere gjort på frivillig basis med sine kontakter ute i bransjen. Slik er faktisk hverdagen på mange skoler i dag. Faren med dette er at bilfagopplæringen vil variere i kvalitet i Norge.

Partnerskapsavtaler og samarbeid med lokale bedrifter har for vår skole bidratt til:

Undervisningsbil – studieplass

Bilde 7

Toyota Auris, 2008 modell

En samarbeidsavtale mellom Toyota Bryssel, Toyota Norge og lokale forhandlere i hele Norge, overleverte Toyota Norge en splitter ny moderne Toyota Auris, modell 2008 (bilde 7). Bilen har en topp moderne dieselmotor og utstyrt med alt av det siste innen elektronisk utstyr. Verdien på totalpakken beløp seg til 1,5 mil. norske kroner og ble fordelt på alle skoler som har Vg2 Lette kjøretøy i hele landet. For å delta i undervisningsprosjektet Aurus X var det en forutsetning at faglærere skulle få et teknisk kurs på bilen som ble avholdt i Toyotas kursavdeling i Drammen.

Med bakgrunn i skolens samarbeid og partnerskapsavtaler med bedriftene, så kom det våren 2007 ytterligere tre biler til skolen (bilde 8).

Dette var også tre splitter nye biler – VW Golf

Toyota Aygo og en Peugeot 207 – levert med diagnoseutstyr og spesialverktøy. Bilene, som er avgiftsfrie skal kun brukes i opplæringsøyemed og kan dermed aldri registreres.

VW Golf - Peugeot 207 - Toyota Aygo – Toyota Auris

Bilde 8

De nye bilene som ble levert var et teknologisk ”under” og kom som et stor gave til våre elever og til skolens bilavdeling, som nå kunne ta i bruk moderne bilteknologi i undervisningen (bilde 8). Leveringen bidro til at elevene nå kunne få fordypning innen fagene elektronikk og feilsøking på moderne biler. Dessuten visste det seg at elevenes motivasjon også økte da det ble mer interessant å jobbe med nyere biler enn de tretti år gamle rusthaugene som var hentet og utlånt fra et opphuggings firma.

5.5.1 Moderne diagnoseutstyr til skolen

Gjennom skolens partnerskapsavtaler har flere bedrifter bidratt med moderne diagnoseutstyr for testing av moderne elektronikk som i dag finnes på bilverksteder. Dette er utstyr som elevene kommer til å møte når de kommer ut i bedrift som lærling. Uten skolens partnerskapsavtaler hadde vår bilfaglinje ikke hatt noen mulighet for å gi elevene denne undervisningen. Utstyret som vises i (bilde 16), er et slikt diagnoseutstyr som elevene får opplæring i å bruke.

Bilde 9

Diagnosestasjon for feilsøking på bilens elektronikk

5.5.2 Kurs for skolens faglærer

Det brede utvalget av nye biler som skolen har fått tilgang til er en ny faglig utfordring for faglærer. Kombinasjon av forskjellige fagområder og flere kursnivåer, gjør at bedriftene gjennom sine importører tilbyr et omfattende kurstilbud. Som faglærere merker vi det fort når man begynner å bli faglig ”akterutseilt”. Partnerskapsavtalene og samarbeidet med bedriftene har også vært ”døråpnere” for at faglærerne ved skolen får jevnlig tilbud om å delta på tekniske kurs hos importørene.

5.5.3 Skolens tilbud til bedriftene

Vi har hele tiden fra avtalene ble inngåtte forsøkt å være beviste på at et samarbeid skulle gå begge veier. Her har vi som skole nye utfordringer i forbindelse med innføringen av nye fagplaner og programfag som kom med Kunnskapsløftet, inviterte vi representanter fra bedriftene til et hyggelig informasjonsmøte på skolen. Temaet for møtet var nye fagplaner, praksis, teorifag, fellesfag etc. Det ble et hyggelig møte hvor over tyve personer fra bedriftene stilte opp.

Dette var personer som hadde ansvaret for lærlingene i bedriftene. Vi inviterte også opplæringskontoret for bilfag i Oslo og Akershus til å komme og gi informasjon om rekruttering / lærlingplasser..

I ettertid fikk vi hyggelige tilbakemeldinger på vårt initiativ til dette møte. Vi ser det som en viktig del i samarbeid med bedriftene å kunne invitere bedriftene oftere ut til skolen for orientering om fagplaner / læreplaner osv.

5.5.4 Premiering til elever

En av bedriftene som skolen har partnerskapsavtale med har gitt en premie (pengegave) til den ”beste” eleven i klassen. Kriteriene er slik at det ikke er nødvendigvis den elev som er best fagelig, men den utdeles til den elev som har hatt størst personlig utvikling. Det å ha de beste karakterene er ikke vektlagt som det viktigste. Utdelingen blir gjort i kantinen i forbindelse med sommeravslutningen. Populært blant elevene og øker både motivasjon og innsats i klassen. Premien er ikke så stor, noe som heller var meningen, men den har en symboleffekt blant elevene.

Bilde 10

Samarbeid – Team work

Vi var litt i tvil om vi skulle gjøre dette, men litt konkurranse er vel ikke av det farligste. Dessuten er det konkurranse når de skal ut i arbeidslivet, enten man liker det eller ikke.

Kriterier som bedriften legger til grunn for utvelgelse:

1. Møte presis med riktige bøker
2. Bestått i alle fag
3. Samarbeidsvillig
4. Være positiv – Gi en hjelpende hånd til andre
5. Lite fravær

Vi forsøker å vektlegge samarbeid med andre elever i verkstedet, hvor to elever jobber sammen. Elevene må læres opp til viktigheten av sosial forståelse ved å jobbe i team. Dette er noe som bedriftene også er opptatt av når de skal ansette lærlinger.

5.5.5 Oppsummering

Jeg har gjennom kapitlet forsøkt å si noe generelt om partnerskapsavtaler. Det er tatt utgangspunkt i de avtaler og de erfaringer som vi har ved vår skole. Innholdet i avtalene er ikke like, men i hovedtrekk er det ikke så stor forandring.

Innholdet i avtalene er tilpasset vår yrkesfagopplæring og forhandlet fram mellom skolen og de lokale partnerskapsbedriftene. Jeg har vist til ulike muligheter vi har fått gjennom avtalene og hva de har tilført skolen av undervisningsutstyr. Jeg har valgt å visualisere med bilder for å vise hva skolen har blitt tilført av utstyr, profilering av bilfagene via media. Vår erfaring viser at det å ha et nært samarbeid mellom skole og bedrifter kan over tid bringe nye ressurser inn i bilfag undervisningen.

Formålet med dette kapitlet var å vise at samarbeid kan være en ”døråpner” for utplassering av elever, faglig oppdatering av faglærere og som igjen styrker bilfagopplæringen. Kapitlet omhandler de lokale bedriftene og hvilke utdanningsmuligheter den enkelte bedrift kan tilby elevene. Det er tatt noe med om lærlingeskolene, rekruttering og den generelle tekniske utvikling innen bilfagene. Det er tatt med noe om Bauda-systemet`s (Toyota) sin lærlingeskole. Årsaken til det var at de har sin egen interne lærlingeskole, noe som ikke er utbredt innen bilfagene foreløpig.

De fleste bedrifter har sine egne avtaler med den lokale videregående skole og kjører restteorien på lærlingene der. Lærlingene er på skole i lærlingeperioden en dag i uken. Det er også tatt noe med om elev premiering som noen bedrifter har med i sine partnerskapsavtaler. ·

6. FORSKNINGSMETODE

6.1 Innledning

I dette kapitlet beskriver jeg noe om metodevalg og noen ulike metodiske tilnærminger innen aksjonsforskning. Jeg forsøker å bruke noen elementer i yrkesdidaktikken og se på hvordan aksjonsforskning kan brukes som et verktøy. Dette på grunn av at min undersøkelse dreier seg om å stille et bredt utvalg av spørsmål som er knyttet opp i mot elever som er utplassert i bedrift. Jeg forsøker å tilnærme meg yrkesdidaktikk og hvordan didaktikk kan brukes i forbindelse med undervisning og læring, og med noen spørsmål som blir knyttet opp i mot opplæring med elever utplassert i bedrift. Jeg vil også forsøke å knytte deler av didaktikken opp i mot bilfaget. Hensikten er å synliggjøre den gjensidige avhengigheten det er mellom yrkesfaglige erfaringer og det pedagogisk innhold i fagundervisningen. Dette med fokus på relevans, og nærhet mellom arbeid og undervisning. Kapitlet avsluttes med en vurdering av validitet, reliabilitet og etikk i forskningsarbeidet. Det gis også en beskrivelse av fremstilling av metodevalg og eventuelt bruk av aksjonsforskning relatert til prosjektet. Dette bekrefter aksjonsforskningens grunnprinsipp om at det reises nye spørsmål i en hver prosess hele tiden. Problemstillingen i oppgaven danner grunnlaget for metodevalg. Metodene har til hensikt å belyse, utdype og gi svar på problemstillingen.

Problemstilling for oppgaven var:

Hvordan kan bilfagopplæringen utvikles gjennom et samarbeid mellom skole og bedrift?

En metode er et redskap, en framgangsmåte og en innfallsvinkel for å innhente data som belyser problemstillingen, og forhåpentligvis lede fram til ny kunnskap (Hellevik, 1999).

Alle de midler som kan være med på å fremme dette målet er en metode.

Den typen av informasjon som vi samler inn, kalles gjerne for data. Metode blir derfor en systematisk måte å undersøke virkeligheten på. Vi ønsker å gjøre oppdagelser, observasjoner, intervjuer av mennesker, noe som skal gi oss noe som vi kan samle inn, systematisere, organisere, bearbeide, analysere. På bakgrunn av dette skal vi tolke sosiale fakta på en systematisk måte, slik at andre ikke kan kikke oss i kortene.

Prinsippet om etterprøvbarehet står sentralt i den vitenskapstradisjonen som dominerer dagens samfunnsforskning (Halvorsen, 2003). Dersom problemstillingen har et ønske om å beskrive, forklare eller å få bedre forståelse av en situasjon, kan problemstillingen i oppgaven knyttes til en deskriptiv tilnærming. Er formålet å vurdere eller å peke på forhold som er skjevt og eventuelt kan endres, vil formålet være normativt (Holmes & Solvang 1998).

I de fleste forskningsopplegg vil det derfor alltid være en avveining mellom ideell metode og praktisk gjennomførbarhet (Halvorsen, 2003). Dette krever at forskere foretar en helhetlig vurdering over hvilke metoder som er best egnet, ut i fra de begrensninger en står overfor i form av tid, kapasitet og erfaring. Gjennom den metode som er valgt, håper jeg å være i stand til å gi meningsfylte svar på problemstillingen.

Det vesentlige i dette prosjektet er å belyse og dokumentere hvordan samarbeid skole og bedrift kan utvikles ved å ha flere læringsarenaer. Med læringsarena menes utplassering av elever i bedrift. Dette betyr at et viktig nøkkelord er *elevmedvirkning*.

Elevene skal i stor grad være med og velge arbeidsformer og vurderingsformer i sitt læringsarbeid. De skal planlegge sitt arbeid, og i ettertid vurdere arbeidet. Sammen skal de være med å vurdere arbeidsformer i forhold til sitt yrkesvalg.

Elevene skal oppleve at det er variasjon og valgmuligheter i arbeidsformer. Jeg var derfor interessert i å fange opp elevenes meninger, både med hensyn til egen innsats og hvordan de ble ivaretatt når de var utplassert i bedrift.

Forskningen i oppgaven vil derfor være tilknyttet praksisopplæringen og utvikling av samarbeidet mellom skole og arbeidsliv. Elevene skal ha praksis i arbeidslivet, knyttet til yrkesvalg. De som ønsker det, kan praktisere på forskjellige arbeidsplasser for å få innblikk i flere yrker. Metoden som er valgt er basert på at det er et tett samspill mellom bedrift, skole og elev. Elevene skal skrive logg fra praksisutplasseringen, samt en situasjonsbeskrivelse fra utplasseringen.

Jeg ønsker gjennom planlegging, gjennomføring, evaluering og kritisk analyse av arbeidsutplassering med samarbeide mellom skole og bedrift, sette søkelyset på viktige momenter som bidrar til å gi meg svar på problemstillingen.

Valg av metode stod mellom en kvalitativ tilnærming med intervju, deltaking, observasjon og dokumenter eller en kvantitativ tilnærming med bruk av spørreskjema. Valget ble en kombinasjon av disse, for dermed å kunne styrke tilliten til undersøkelsene. Det ble en kvantitativ tilnærming med bruk av spørreskjema og et begrenset gruppeintervju med noen

elever. Dette så jeg som vesentlig da det er elevenes egne opplevelser av ordningen med utplassering i bedrift som er basert ut i fra det de har svart i spørreundersøkelsen.

6.2 Aksjonsforskning relatert til oppgaven og til bilfagene

Endring av praksis har vært en del av målsettingen i oppgaven. Det sentrale har vært å få i gang en prosess der vi sammen kunne finne nye løsninger på felles problemer.

Deltakerne i prosjektet har vært elever, lærere, bedrifter, skole, som alle har hatt et faglig godt utbytte av prosessen. Derfor har menneskelige relasjoner vært et sentralt element under utviklingen av oppgaven. Som det fremgår i oppgavens problemstilling, var jeg opptatt av å få til en forbedring av samarbeidet skole bedrift. Dette for å styrke fagopplæringen gjennom utplassering i bedrift innen Studieretningen V2 Bilfag. For å kunne oppnå en ønsket endring, valgte jeg å gjennomføre oppgaven basert på aksjonsforskningens prinsipper.

Jeg tenkte at aksjonsforskning som fremgangsmåte og metode kunne være egnet på grunnlag av oppgavens egenart med spørreundersøkelser.

Progresjonen i oppgaven kan sammenlignes med et feltarbeid i egen fagkultur, og som et forsknings- og utviklingsarbeid. Måten jeg arbeider på har etter min mening mye tilfelles med aksjonsforskning, som bygger på ideer fra fenomenologiske og kritisk / dialektisk teori.

Formålet med aksjonsforskning er å kartlegge og å tilrettelegge betingelsene for folks handlingsmuligheter. Når forskningen er handlingsrettet, vil forskerens kontakt med brukeren nødvendigvis være temmelig omfattende. Slik forskning har som mål å bidra til sosial endring, og forskeren griper mer eller mindre direkte inn i en forandringsprosess.

I det som blir kalt aksjonsforskning, vil de utforskede spille en aktiv rolle, og forskeren må spille på lag med de utforskede, fordi de også er de umiddelbare brukere av forskningen (Halvorsen, 2003).

Jeg tenker at mine undersøkelser – fra problemformulering til analyse og tolkning – skjer i nært samarbeid med de utforskede. Med bakgrunn i dette kan jeg se oppgaven i en direkte sammenheng med de undersøkelser som jeg foretar på elever og på de fagansvarlige ute i bedriftene.

Gjennom mine undersøkelser til oppgaven forsket jeg direkte med aktørene (bedrifter og elever), og som indirekte er med å påvirke arbeidet. Det vil si at aktivitetene og handlingen i oppgaven er systematisk knyttet opp imot observasjon, refleksjon og forandring.

Gjennom samarbeid mellom skole, elev og ulike bedrifter som skolen har etablerte partnerskapsavtaler med, starter undersøkelsene om utplassering i bedrift som er bedre tilpasset skole og bedrift i forhold til aktørens ulike rammefaktorer.

Ved å få til et etablert konstruktivt og dynamisk samarbeid jobbet jeg for å tilrettelegge for at de deltakende organisasjonene skal utfylle hverandre. Den tidligere dialogen som partene i bedriftene har hatt, har tidvis vært preget av lite felles forståelse for tids aktuelle temaer i både i skolen og bedrift.

Grunner til dette kan muligens være en mangelfull fagforståelse ved innføring av nye reformer innen videregående opplæring. Skolen som opplæringsinstitusjon burde ta en del av ansvaret for at informasjonen ikke har kommet ut til bedriftene. Jeg peker på noen sentrale områder som kan være en av flere årsaker til informasjonsflyten har stoppet opp. Dette er etter min oppfatning noe av min erfaring etter samtale med mange bedrifter over tid. Noen oppgir årsaker som:

- Stort gjennomtrekk av personalet i bedriftene.
- Dårlig kommunikasjon mellom bedrift / skole.
- Deltakerne i undersøkelsen er alle involverte og likeverdige parter selv om de deltar på ulike nivå med ulik kunnskap.
- Delmålet er å oppnå en demokratisk forskningsprosess som videreføres gjennom blant annet en god og oppriktig dialog i ettertid med partene, slik at kontinuiteten opprettholdes for videre utvikling av samarbeidet.

Min forståelse gjennom aksjonsforskningens grunn prinsipper er at det reises nye spørsmål i en hver prosess hele tiden. Det er en dynamisk prosess som hele tiden innebefatter ulike rammefaktorer i bedriften og i skolen. Kravet til dokumentasjon utviser konkrete eksempler på pedagogikk gjennom planlegging, gjennomføring og evaluering.

Eksemplene genererer resultatene og eller spørsmålene til et utviklingsspørsmål og utviklingspotensiale om dette skulle ønskes. Skal aksjonsforskning og utviklingsforskning føre til positive endringer er det vesentlig at arbeidet er grundig dokumentert.

Dokumentasjon kan være, planer, logger, undersøkelser, samtaler og refleksjon alene eller sammen med andre.

I aksjonsforskning er refleksiv kritikk viktig. Det innebærer å være i stand til at å reflektere og være kritisk til egne funn i forskningen sier Winter (1989)

6.3 Kvantitative metoder

Innhenting av informasjon til oppgaven har jeg benyttet meg av en kvantitativ metode.

Jeg valgte å benytte spørreundersøkelse som metode med en kombinasjon av åpne og lukkede spørsmål. I undersøkelsen ble elevene brukt som informanter. I forkant av undersøkelsen ble spørreskjemaet delt ut til en samlet gruppe elever hvor jeg leste i gjennom spørsmålene med informantene. Jeg var også å tilstede da de besvarte spørsmålene i tilfelle det var noen som ikke forstod spørsmålene. På denne måten mente jeg at svarene ville bli mer riktige og ville begrense mulige misforståelser i undersøkelsen.

Jeg vil her redegjøre hvorfor jeg valgte kvantitativ metode og hva som ligger i forskjellene mellom de forskjellige metodene:

Et hovedskille går her mellom kvalitative og kvantitative metoder. I kvantitative metoder innsamles data som er målbare, det vil si at de kan uttrykkes i *tall*, eller andre mengdetermer (harddata). Mens i kvalitative metoder, er de data som blir presentert mer i form av tekst eller *verbale utsagn* (mykdata). Det viktigste skillet mellom kvalitativ og kvantitative metoder går derfor på om informasjonen kan uttrykkes i tall eller i tekst (Halvorsen 2004).

Ved å bruke kvalitative metoder innhentes *fyldige* data om personer og situasjoner, dermed øker muligheten for å forstå atferd og situasjoner, slik de oppfattes av de som undersøkes. Dette innebærer at metoden fokuserer på meningsinnhold som ikke er umiddelbart innlysende (Thagaard 1998). Selv om det også er en viss overlapping mellom hva slags informasjon de ulike metodene gir, så får man som hovedregel ulike aspekter av virkeligheten. Om man skal velge en kvalitativ eller en kvantitativ undersøkelsesmetode, vil måtte avgjøres ut fra problemstillingen i oppgaven.

Prinsipielt bør datainnsamlingsmetode(r) først velges når problemstillingen er utformet som en forskningsskisse. Dessuten innebærer prinsippet om at forskeren skal gå ut i virkeligheten mest mulig forutsetningsløs, at datainnsamlingsmetoden i hvert fall i starten av prosjektet bør være en kvalitativ art (Halvorsen 2004).

Hvilke metoder gir data av størst relevans for min problemstilling?

Hvis problemstillingen tilsier at man må studere samhandling mellom mennesker, vil kanskje den beste metoden være å observere hva folk gjør. Men dette lar seg ikke alltid gjennomføre fordi mange former for samhandling er utilgjengelig for utenforstående.

Med bakgrunn i oppgavens problemstilling og valget av metode, la jeg til grunn at jeg ønsket å vite noe om hva slags opplevelser og meninger, bedriftene og elevene har erfart. Det mest

nærliggende var å velge en kvantitativ metode med spørreskjema. En annen fordel med kvantitative data er at de lett kan bearbeides slik at de egner seg for analyse og tolkning. Ut fra min metodeforståelse er det derfor ikke naturlig å fremheve èn tilnæringsmåte som den eneste rette, men å se de ulike tilnærmingene som jevnbyrdige redskaper.

6.4 Spørreundersøkelser

Før jeg satte i gang spørreundersøkelsen søkte jeg rektor om å få godkjenning til å foreta to spørreundersøkelser på elevene i bilklassen. Dette ble godkjent og jeg ble bedt om at resultatene fra undersøkelsen ble presentert på et personalmøte ved skolen (se vedlegg).

Informantene fikk på forhånd en skriftlig orientering om prosjektet, formålet med undersøkelsen, og hvilken metode som ville bli brukt.

Elevene fikk vite at når data og konklusjoner fra undersøkelsen var ferdig behandlet, så skulle de få vite resultatet. Det ble benyttet logger for å få inn data fra elevene.

Jeg har tidligere redegjort for hvorfor jeg valgte en kvantitativ metode med bruk av spørreskjema. Jeg er klar over at spørreundersøkelser i utgangspunktet ikke er så anvendelig i *en liten gruppe*, men valgte allikevel dette som den mest anvendelig metoden i prosjektet.

Dette var vesentlig da jeg ønsket å få tilbakemelding fra hele klassen.

På bakgrunn av dette ble en undersøkelsen med spørreskjema og logger som metode ytterligere aktualisert.

6.4.1 Metode for innsamling av data fra egne undersøkelser

For å få ut mest mulig data, ble den første spørreundersøkelsen foretatt sammen med den første ukes utplassering rett etter skolestart som varte i 1 uke. Den andre utplasserings periode var på våren og som varte over 3 uker. Den siste utplasseringen var spesiell interessant fordi elevene da var mer moden og hadde en mer faglig ballast og erfaring.

Som tidligere nevnt er dette en relativt liten undersøkelse og basert kun på en skole med en begrenset populasjon. Slike små spørreundersøkelser egner seg generelt lite til å legge ut via data og elektroniske skjema. Men med bakgrunn i mitt nye elektroniske web.verktøy, valgte jeg allikevel å legge ut spørreskjemaet elektronisk på et dataprogram som het (Quest Back).

Erfaringer jeg tidligere hadde fra den første undersøkelsen hvor elevene skulle svare skriftlig, var at mange svar var så utydelige, at det var vanskelig å tyde hva de hadde skrevet. Derfor bestemte jeg meg for at denne gang skulle jeg bruke et elektronisk verktøy som de kunne svare på, for dermed å unngå å få ut uleselige håndskrevne svar, noe som vil kunne forringe validiteten i undersøkelsen. Jeg hadde to muligheter å velge i mellom, enten å sende

spørreskjemaet ut til elevenes mail adresser, eller å opprette en elektronisk link til skjemaet som elevene kunne bruke.

Den siste med en elektronisk link ble valgt. Grunnen for dette var av mer praktiske grunner da jeg selv kunne være tilstede da de fylte ut spørreundersøkelsen.

Resultatet fra undersøkelsen vil også bli publisert til forskjellige bedrifter.

Fagopplæringskontoret for bilfag har også meddelt at de gjerne ville se oppsett og resultatet fra undersøkelsen. Derfor så jeg det som vesentlig at selve undersøkelsen ble ryddig og forståelig og ikke et skriftlig ”kludreark” fra noen av informantene. Spørreundersøkelsene er lagt inn som et vedlegg i oppgaven,

6.4.2 Krav til utforming av spørsmål

Hvilke erfaringer gjorde jeg med utforming av spørsmål til spørreundersøkelsen?

En vanlig erfaring er at man spør altfor mye og spørreskjemaet blir for langt. Det stilles for mange ”kjekt å ha” spørsmål, det vil si spørsmål som ikke er egnet til å belyse den problemstillingen som er utformet. Her gikk jeg i ”fella”. Dessuten erfarte jeg raskt at jeg hadde gått i enda en gang i den samme ”fella”, da formuleringene av spørsmålene var for upresise. Det ble også påpekt at rekkefølgen på spørsmålene burde gjøres noe om.

Det ble laget en rubrikk i skjemaet under hvert spørsmål som informantene kunne komme med kommentarer. Dette fikk jeg tilbakemelding på gjennom veiledningen, noe som var til en stor nytte for meg.

Skjemaet ble gjort om og jeg leste i boka til (Halvorsen 2004), noen enkle regler for oppsett av spørreskjema. I boka (Halvorsen 2004) sier han noe om å bygge opp et spørreskjema. Jeg valgte å starte med noen lette spørsmål for så å gå over til mer sensitive spørsmål midt i spørreskjemaet. Begynte med enkle upersonlige spørsmål som kjønn, alder osv. som oppvarmingsspørsmål. Forsøkte å begrense til maksimum 20 ord til sammen på hvert spørsmål. Forsøkte å unngå ledende spørsmål med god plass til svar og til en kommentarboks til hvert spørsmål. Jeg var oppmerksom på å begrense spørsmålene ned til maksimum 20 spørsmål, noe som ikke var helt lett i begynnelsen. Spørsmålene ble gjennomlest av to representanter i to bedrifter før de ble sendt ut.

6.4.3 Begrunnelse for spørsmålene i elevundersøkelsen

I dette kapitlet gir jeg en kort begrunnelse på *hvorfor* og hvilken *hensikt* det var å stille *spørsmålene* i spørreundersøkelsen. De første spørsmålene er ment som ”oppvarmingsspørsmål”. Her har jeg kun tatt med nummer til hvert spørsmål og ikke nummer

til ”kommentarboksene”. Disse feltene er ment til bruk for informanten om de ønsker å komme med egne kommentarer. Spørreskjemaet har totalt 17 spørsmål. Svaralternativene hadde en gradering fra 1 – 6, hvor 1 var viktigst, 3 middels og 5 dårligst. Dette er ikke tatt med i dette kapitlet. ·

1) Hvor gammel er du?

Begrunnelse: Spørsmålet skal synliggjøre og få vite noe om alder på eleven, fordi dette kan ha noe med elevenes modenhet å gjøre, og som svært ofte følger alder. Spørsmålet er relevant til å få vite noe om motivasjon og faglig yrkesbevissthet.

2) Er dette din første eller din andre utplassering?

Begrunnelse: Dette spørsmålet skal synliggjøre hvorvidt eleven har vært utplassert tidligere. Ved andre utplassering viser de fleste en tydelig forbedring og modenhet, motivasjon og yrkesbevissthet. Svarene kan være av interesse å sammenligne.

3) Hva synes du er viktig å vektlegge ved valg av utplasseringsbedrift?

Begrunnelse: Spørsmålet skal kartlegge hvilke faktorer elevene ønsker å vektlegge ved valg av bedrifter. Dette er av interesse når skolen skal velge ut bedrifter for utplassering og hvilke praktiske hensyn som bør vektlegges.

4) Hvordan opplevde du å bli tatt imot i bedriften(e) du har vært utplassert?

Begrunnelse: Dette spørsmålet skal synliggjøre og få vite noe om hvordan eleven følte de ble tatt i mot og hvorvidt om de fikk en kort informasjonsrunde i bedriften. Ble de tatt med på ”en”å bli kjent runde” før de begynte å jobbe i verkstedet.

5) Har du byttet bedrift i utplasseringsperioden?

Begrunnelse: Dersom noen byttet bedrift, så var hensikten med spørsmålet å få vite noe årsaken og hva grunnen var før byttet.

6) Hvilket faglig utbytte mener du at du har fått av utplasseringen?

Begrunnelse: Det er interessant å vite noe om det faglige utbytte av utplasseringen. Dette med tanke på om de har fått være med på jobber som har hatt en faglig relevans til yrkesfaget. Spørsmålet skal kartlegge hvilket utbytte de faglig har hatt av utplasseringen.

7) I hvilken grad trivdes du i bedriften?

Begrunnelse: På dette spørsmålet skal de komme med sin mening omkring trivsel i bedriften de har vært utplassert. Dette er ment som en kartlegging av opplysninger i forbindelse med senere utplasseringer.

8) Liker du å være utplassert?

Begrunnelse: Elevene skal på dette spørsmålet si noe om det å være utplassert i bedrift. Hensikten er å få vite noe om utplasseringen har vært relevant og formålstjenelig i forhold til skolen.

9) Var det noen i bedriften som hadde faglig oppfølging av deg?

Begrunnelse: Dette spørsmålet synes jeg var viktig å ta med i forbindelse med den videre planlegging, innholdet, gjennomføring, og evalueringen med bedriftene. Det kunne være interessant å få vite om oppfølgingen av elever og hvilke rutiner bedriften har på dette.

10) Har du fått en tilbakemelding / vurdering fra bedriften om utplasseringsperioden?

Begrunnelse: På dette spørsmålet skal elevene uttrykke sin mening om de fikk en faglig oppsummering fra bedriftens opplæringsleder etter endt utplasseringsperiode.. Evalueringsskjema med karakter, gjennomføring, fravær og logg, skal gjennomgås med opplæringsleder, og som bedriftene blir orientert om ved starten på utplasseringen.

11) Var det noe du savnet i utplasseringsperioden?

Begrunnelse: Spørsmålet skal få eleven til å reflektere fritt og åpent omkring ulike opplevelser ved utplasseringen. På bakgrunn av disse opplysningene kan jeg vurdere både omfang, innhold og gjennomføringen av utplasseringsperioden.

12) Kunne du tenke deg å søke lærlingeplass / jobb i den bedriften du har vært utplassert?

Begrunnelse: Spørsmålet skal få eleven til å tenke over hvilke erfaringer de har gjort i utplasserings periode og hvilke muligheter det kan være å få lærlingeplass i bedriften.

13) Synes du at utplasseringen har hjulpet deg til å se sammenhengen mellom teorifagene og arbeidsteknikken?

Begrunnelse: Elevene har et variert syn på viktigheten av teori. Noen skjønner ikke (vil / ønsker ikke) å forstå viktigheten av teori og praksis. Det er interessant å se om noen blir mer bevisst på dette etter utplasseringen.

14) Har du noen synspunkter på det å føre arbeidslogg når du er utplassert?

Begrunnelse: Hensikten med spørsmålet er å få elevene til å reflektere fritt og åpent om det å føre logg. På bakgrunn av disse opplysningene kan jeg analysere hvilke tanker de har om å føre arbeidslogg. Alle fører daglige logger på hvilke arbeidsoppdrag de har gjort.

15) Har utplasseringen gitt deg mer lyst til å gjennomføre utdannelsen i bilfaget?

Begrunnelse: Elevene skal på dette spørsmålet si noe om motivasjonen og om bevisstheten har blitt styrket gjennom utplasseringsperioden. Jeg ønsker å kartlegge om utplassering kan bidra til mer yrkesbevissthet og mindre ”vingling” på valg av yrke.

16) Hvordan vurderer du dine sjanser til å få lærlingeplass?

Begrunnelse: På dette spørsmålet ønsker jeg å vite noe om utplasseringen har bidratt til kontakter og muligheter om lærlingeplass. Har de blitt mer bevisst på at det er ”konkurranse” for å få lærlingeplass.

17) Hva tror du bedriften vektlegger når de skal ansette lærlinger?

Begrunnelse: Elevene skal på dette spørsmålet gi uttrykk for sine meninger og erfaringer på hva de tror bedriften vektlegger når de ansetter lærlinger. Svarene fra elevene kan gi meg noen interessante svar på om deres virkelighet stemmer med ”verden der ute”..

6.4.4 Begrunnelse for spørsmålene i bedriftsundersøkelsen

Jeg valgte spørsmålene ut ifra tidligere samtaler jeg har hatt med både elever og bedrifter og hva jeg mente å ha tolket av spørsmål som de begge var opptatte av. Dessuten var jeg opptatt av hvordan bedriften så på å ha elever ute i bedrift og hvilke erfaringer de hadde med utplasseringer. Et sentralt område var også hva bedriftene vektla når de skulle ansette lærlinger.

Elevene er selvfølgelig opptatt av dette og hvilke kriterier bedriftene legger til grunn for ansettelse når de ansetter lærlinger. Hvilke erfaringer bedriften har med partnerskapsavtaler og hvilke erfaringer de hadde med samarbeidet med skolen var også interessant å få belyst.

Et utdrag av spørsmålene som undersøkelsen omhandlet var:

- Hvilke erfaringer bedriften har ved å ha elever i utplasseringer?
- Stiller bedriften seg positiv til å ha elever fra videregående skole i utplassering?
- Vil bedriften stille seg positiv til et formelt samarbeid (partnerskap) med skoler (utover det å ha elever i utplassering)?
- Hva vektlegger bedriften når de skal ansette lærlinger?
- Hvordan foretar bedriften ansettelse av lærlinger? Intervju / kompetansetester? Søknader?
- Har bedriften behov for arbeidskraft med spisskompetanse? Hvilket fagfelt?
- Har bedriften en fast fagperson som har oppfølging av lærlinger / elever?
- Gir bedriften en faglig tilbakemelding og karaktersetning av ferdigheter til eleven etter endt utplassering.?

For å sikre meg om at spørsmålene var relevante i henhold til problemstillingen, ble de gjennomlest av to respondenter fra to bedrifter før de ble sendt ut. Med bakgrunn i dette ble noen av spørsmålene omformulert og rettet opp.

Spørsmålene til bedriftene ble også utvidet til ikke bare å omhandle utplassering, men også om hvilke krav de stilte til ansettelse av lærlinger.

Begrunnelsen for dette er at utplassering og ansettelse av lærlinger er nært knyttet opp til hverandre. Jeg mente at dette var viktig å få vite noe om gjennom undersøkelsen.

6.4.5 Registrering og bearbeiding av data i spørreundersøkelsen

Måten man skal registrere sin informasjon på avhenger av innformasjonsinnsamlingsmetoden. Spørreskjema har den fordelen at dataene allerede er registrerte når de kommer i retur i utfylt stand. Det samme er delvis tilfelle for mer strukturerte intervjuer- registreringen er her intervjueskjemaene (Halvorsen 2004).

Årsaken til at jeg valgte en kvantitativ metode med spørreundersøkelse var at disse lett kan bearbeides og at metoden egner seg for analyse og tolkning. Jeg har tidligere redegjort for hvorfor jeg valgte en elektronisk webbasert dataregistrering av undersøkelsen. Analysen av data går ut på at jeg kategoriserer innsamlet informasjon med sikte på å beskrive hva en har funnet.

Jeg skal prøve å komme frem til plausible forklaringer på de fenomener som er observert i undersøkelsen, for dermed å øke forståelsen av tendensene.

I oppgaven har jeg benyttet meg av flere metoder for å innhente informasjon, og derfor vil presentasjonen av dataene være preget av en viss variasjon. Det vil være problemstillingen i oppgaven som vil gi føringer for hvordan dataene struktureres og presenteres. Jeg vil forsøke å bringe frem likheter, avvik, motsetninger og helheter fra de forskjellige metodene for å belyse hvert enkelt tema rundt denne opplæringsformen.

Målet er å få et mer komplett materiale der problemstillingene blir belyst fra ulike ståsteder gjennom en helhetsanalyse. Analysen og tendensene har til hensikt å ligge et sted mellom elevenes og bedriftens opprinnelige opplevelser og den endelige historien jeg som forsker presenterer (Kvale1997).

Kvantitative analyser kan lett gjennomføres ved hjelp av statistiske programpakker.

Programmet som jeg bruker har datamatriksen fra undersøkelsen blitt lagret elektronisk på en datafil. Det er interessant for meg å prøve denne form for analyse via en datamatrikse, da det er første gang etter data kurset jeg prøver dette ut i praksis.

Relevant informasjon fra elevene, ble også hentet fra elevenes logger. Loggskrivning ble benyttet for å innhente data og for å få en umiddelbar reaksjon og refleksjon fra elevene. Dette er relevant i forhold til at eleven skal utføre nye og ukjente oppgaver samt at de blir presentert for ny og til dels ukjent informasjon fra bedriftens veiledere.

Som et ledd i å innhente hyppig informasjon fra elevene i utplasseringsperioden forsøkte jeg å få elevene til å føre loggene og sende de på "It's Learning" til meg som ansvarlig faglærer.

Dette ble forsøkt gjennomført, men uten spesiell hell. Noen klarte det, men de fleste "glemte" det. Dette hadde sikret at jeg og andre faglærere ved avdelingen skulle få relevant informasjon om elevenes opplevelser og erfaringer i forhold til innhold og gjennomføring i utplasseringsperioden. Dette fungerte ikke godt nok.

Gjennom begge utplasseringsperiodene skulle elevene skrive logg som refleksjonsnotater og for å dokumentere den opplæringen de fikk i bedriften. Elevene fikk en felles orientering om hvordan de skulle føre logg og hvilken hensikt dette hadde. Dette førte til (trodde jeg) at elevene fikk en bedre forståelse for grunnlaget for loggskrivningen, observasjoner, erfaringer og opplevelser de fikk under utplasseringen.

Mange elever hadde som nevnt enten "glemt" skjemaene, eller at de hadde på en eller annen måte somlet de bort.

Forøvrig vil jeg komme nærmere tilbake til elevenes loggføring i kapittel 7.

6.5 Validitet

Begrepet validitet gjengis gjerne med gyldighet eller relevans, med andre ord hvor relevant de samlede data er for problemstillingen det arbeides med. Med reliabilitet siktes det til hvor pålitelige målingene er, hvorvidt undersøkelsen representerer en virkelig situasjon (Halvorsen 1994). Videre fremholder Halvorsen viktigheten av å tilstrebe høy grad av reliabilitet for å sikre data en pålitelighet som gjør dem egnet til å belyse en vitenskapelig problemstilling. I tillegg må dataene være relevante for problemstillingen. Validitet er noe som berører alle fasene i en forskningsprosess.

Den videre betydning av validitet har å gjøre med i hvilken grad metoden undersøker det den er ment å undersøke, og for eksempel om forskerens observasjoner og måter å intervjuer på faktisk får frem de fenomener han / hun ønsker å vite noe om (Kvale, 2001).

Innen for denne vide oppfatning av validitet kan den kvalitative forskningen i prinsippet gi valid, vitenskapelig kunnskap. En vanlig kritikk av spørreundersøkelser eller intervjuer, er at funnene ikke er valide fordi informasjonen fra informantene kan være usanne. I min oppgave må vi ha i tankene at informantene (elevene) kunne få hjelp da jeg selv var tilstede når de besvarte spørreundersøkelsen.

Dette for å unngå at noen misforstod meningen med spørsmålene. Undersøkelsen med informanter fra bedriftene kjente skolen gjennom tidligere utplasseringer og gjennom partnerskapsavtaler. Gjennom mange år som faglærer og samarbeid med bedriftene, så kjente jeg mange av informantene som deltok i undersøkelsen. Jeg tror ikke at dette skulle ha noen påvirkning av validiteten på undersøkelsen. Mulig at dette heller er en fordel for validiteten av undersøkelsen.

I denne oppgaven har jeg brukt spørreundersøkelser som metode for å innsamle informasjon, både fra elever og bedrifter. Jeg har forsøkt gjennom formuleringer på spørsmålene og ha fokus på hvordan spørsmålene er tematisert, planlagt, bearbeidet, analysert og rapportert (Kvale, 2001).

Tematisering: Undersøkelsens gyldighet er avhengig av hvor solide studienes forut antagelser er, og hvor logisk utledningen er fra teori til problemstilling.

Planlegging: Kunnskapens gyldighet er avhengig av kvaliteten på undersøkelsesopplegget og de metodene som brukes.

Undersøkelsens validitet har med deltagernes troverdighet og undersøkelsens kvalitet å gjøre. Validering av *analyse* handler om spørsmålene som stilles og om dataene er gyldige eller om tolkningene er logiske. Validering handler i tillegg om å gjennomføre en reflektert vurdering av relevante valideringsformer spesifikt for denne undersøkelsen.

Til slutt nevnes *rapportering* som stiller spørsmålet om rapporten gir en gyldig beskrivelse av hovedfunnene og leserens rolle som validitetsbedømmer av resultatene

Kvales syv punkter er alle like viktige. Alle begrepene gir holdepunkter og et fokus på områder som har vært sentrale i bearbeidelsen av min oppgave. Jeg har forsøkt gjennom analyser og drøftinger av resultatene å gjenskape svarene fra informantene på en slik måte at dette oppleves som troverdig.

6.6 Reliabilitet

Reliabilitet viser til hvor pålitelig resultatene i undersøkelsene er (Kvale, 2001) nevner at pålitelighet er en del av undersøkelsesstadiet, utskrivingsstadiet og analysestadiet. I undersøkelsesstadiet er forskerens pålitelighet spesielt diskutert i egne observasjoner, referater og egne refleksjonsnotater. I analysestadiet prøver en å oppnå høy pålitelighet av dataene for å motvirke en tilfeldig subjektivitet, men for sterk fokusering på pålitelighet kan motvirke kreativtenkning og variasjon (Kvale, 2001).

Det at jeg selv deltar i prosjektet som både veileder og forsker, gjør at jeg kan forsøke å se samsvar mellom virkeligheten (i denne sammenheng elevundersøkelsene) og tolkningen av den, noe som er sentralt i kriterier for vurdering av validitet eller gyldighet (Olsen og Sörensen, 2003). Jeg ønsker selv å oppleve virkeligheten, eller det jeg mener er virkeligheten underveis, og kunne sammenligne respondentenes uttalelser og svar i utplasseringene gjennom logg og egenvurderinger av utplasseringsperiodene.

Før elevene fikk undersøkelsen ble spørsmålene kvalitetssikret gjennom at en annen faglærer som leste igjennom spørsmålene. Dette syntes jeg var viktig for å finne ut om spørsmålene i undersøkelsen var relevante til oppgavens problemstilling. Før elevene fikk spørsmålene ga jeg de en orientering om hensikten med undersøkelsen.

Jeg var også tilstede da elevene besvarte spørsmålene. Dette for å bistå om det var noen som trengte hjelp med å forstå spørsmålene. Det viste seg i ettertid at dette var nødvendig for og avklarte misforståelser på tolking av spørsmålene.

Det at jeg var å tilstede med informantene og at jeg leste opp spørsmålene sammen med dem kan være en fordel for å styrke dataenes reliabilitet.

Undersøkelsen ble besvart på data gjennom et elektronisk Quest Back program. Jeg vil presisere at undersøkelsen er gjort på en skole med en Vg2 bilklasse med tolv elever. Jeg mener at analysene fra undersøkelsen kan gi visse indikasjoner på hvordan elever opplever å være utplassert i bedrift. Bedriftene som skolen har partnerskapsavtaler med ble også forelagt en spørreundersøkelse (se vedlegg), som belyste noe om erfaringer med utplasseringer.

6.7 Etikk

Jeg vil gjennom undersøkelsene som er foretatt få, så langt det er mulig, et innsyn i andres tanker og følelser. Selv om undersøkelsene var anonyme, så vil jeg komme nært inn på mange prosesser som gjelder den enkelte elev og bedrift. De forskningsetiske aspektene gjelder svært sterkt i en kvalitativ tilnærming, fordi mye personlig avdekkes. Jeg ser for meg at dette muligens kan være en svakhet med metoden, fordi åpenheten og nærheten kan virke hemmende på prosessen. Spørsmål som kan stilles er om respondentene ikke vil tørre å skrive ned hva de mener? Kanskje vil ikke respondentene oppføre seg så naturlig som jeg håper på underveis i utprøvingene? Denne "naturligheten" vil avhenge av hvilke relasjoner som etableres mellom meg å veisøkerne, om de føler seg trygge i mitt nærvær.

Uansett vil det være viktig å fokusere på at personer som inngår i forskningsprosjekter har vern i ulike regelverk (Olsson og Sørensen, 2003). Dette var også en av årsakene til at jeg ønsket gjennom forskningsprosessen og anonymisere respondentene i undersøkelsen.

Underveis i prosessen er det viktig å utvise diskresjon å følge etiske prinsipper. Veisøkerne skal føle seg ivaretatt og ikke bli utsatt for noe ubehag eller smerte. Dette anser jeg som viktige faktorer i kvalitative og kreative prosesser.

6.8 Oppsummering

I dette kapitlet har jeg tatt for meg selve forskningsprosessen som er en viktig del av læringsverktøyets utviklingsprosess. Jeg har satt fokus på valg av metodetilnærming og forskningsverktøy, og begrunnet disse valgene ut i fra behovet for datamateriale ut i fra oppgavens problemstilling. Læringsverktøyet vil bli hørt og prøvd ut, noe som vil resultere i kvantitative data, relevante for å komme et skritt videre i utviklingsprosessen. Spesielt sentralt i dette kapitlet har vært hvordan data materialet skulle samles inn, - med andre ord bruken av

forskningsverktøyet. Jeg har beskrevet noe om hovedskille mellom kvalitative og kvantitative metoder og hvordan dette kan brukes i forskningsprosessen. I kapitlet gir jeg en beskrivelse av metoden som er brukt og som gir størst relevans for min problemstilling og hvilke krav det stilles til utforming av spørsmål.

Det er også gitt en kort begrunnelse på hvorfor og hvilken hensikt det var å stille spørsmålene i spørreundersøkelsen. Videre har jeg beskrevet noe om hvordan forskningen er dokumentert med tanke på dataenes gyldighet og pålitelighet, hvor også metodekritikken er relevant. Dette beskrives noe om i reliabilitet og validitet i kapitlet. Det beskriver noe om hva jeg tenker om aksjonsforskning der hensikten har vært å se på hvordan aksjonsforskningens grunnprinsipp hvor kravet til dokumentasjon utviser konkrete eksempler på pedagogikk gjennom planlegging, gjennomføring og evaluering. Kapitlet ender til slutt opp med en beskrivelse om etikk i forhold til prosessen i forskningen og på hvilken måte man kan være varsom i forhold til respondentenes menneskelige følelser.

7. UTPRØVING AV UTPLASSERINGSMODELL I SKOLE OG BEDRIFT

7.1 Innledning

Dette kapitlet omhandler analyser og funn fra spørreundersøkelser fra utplasseringer av elever i bedrift. Det samme gjelder spørreundersøkelsen fra bedriftene.

1 ukers utplassering har betegnelsen Modell 1, mens 3 ukers utplassering har betegnelsen Modell 2. Begge typer av utplasseringer ble utprøvd i forskjellige bedrifter. Resultater og funn fra begge utplasseringene blir synliggjort i dette kapitlet. Det samme gjelder undersøkelsen på bedriftene. Til hvert av spørsmålene har jeg valgt ut i fra funn og komme med en kort tolkning. Dersom noen elever har kommet med kommentarer til svarene, så har jeg valgt å ta med noen av disse. Noen av spørsmålene har jeg valgt å presentere hver for seg. Mens andre spørsmål har jeg valgt å slå sammen.

I tillegg kommer jeg inn på noen forslag og tiltak til endringer. Positive og negative erfaringer fra begge utplasseringene blir tatt med. Dette gjelder også funn fra undersøkelsen i bedriftene. Det blir tatt med noen kritiske merknader til begge undersøkelsene. Kapitlet omhandler også erfaringer med elevenes loggskrivning og eksempler på hvordan loggskrivning kan brukes som en felles prosjektoppgave.

7.2 Forskjellige utplasserings modeller i bedrift

7.2.1 Utplassering 1. uke (Modell 1)

Det er ikke noe nytt at elever ønsker mer praksis. Dette kan bidra til at de blir mer motiverte overfor sitt yrkesvalg. Undersøkelser viser at de fleste var opptatt av å prøve seg aktivt i arbeid så tidlig som mulig. Dette har stått i fokus da jeg forsøkte våren 2008 med en ukers utplassering så tett etter skolestart som overhodet mulig. Det er viktig for elevene å få føle på kroppen hva deres yrkesvalg innebærer. Dette kan gjøres gjennom en kort utplasseringsuke ved skole start. Min erfaring tilsier at dette er noe skolen ikke kan gi de i skoleverkstedet, men at de må ut i bedrift. Det har vist seg at flere elever risikerer å slutte i løpet av de første tre månedene på grunn av at de føler at de har valgt feil.

Utplasseringen var et forsøk på å gi elevene en mulighet til å bli kjent med rutinene ved et bilverksted og samtidig bli kjent med bedriftens ansatte.

De færreste av elevene som går på Vg2 har tidligere arbeidserfaring. Elevene skal ikke bare tilpasse seg et yrke, men de skal også lære seg å fungere i arbeidslivet med de kvalifikasjonskrav som stilles til en arbeidstaker.

Elevene fikk ved denne utplasseringen et innblikk i det yrket de hadde valgt. Det var første gang skolens bilavdeling har praktisert utplassering så tett etter skolestart. Utplasseringen ble gjort rett etter skolestart høsten 2007 på en bilklasse med 12 elever.

Det kunne være interessant å finne ut om denne type utplassering kunne bidra til noe positivt overfor elevenes motivasjon, yrkesvalg, holdning og til det generelle skolearbeidet.

Jeg tror at denne type utplassering kan muligens bidra til å *forbygge skoleavbrudd innen yrkesfagene*. Det er grunn til å anta at elevene opplevde utplasseringen som positivt og at de aller fleste hadde hatt et faglig utbytte av å være ute i bedrift.

Bilde 10

Utplassering i bedrift gir yrkeserfaring og motivasjon for videre jobbing med programfagene i skolen

7.2.2 Utplassering 3 uker – (Modell 2)

Denne utplasseringsperioden varer i tre uker og blir normalt gjennomført ved påsketider. Dette er en viktig utplassering for elevene. Undersøkelser blant bedriftene viser at den siste utplasseringen er viktig både for bedriften, men også for elevene. Elevene har en fordel når de skal søke lærlingplass om de har vært utplassert i bedriften. Bedriftene oppgir at det er en fordel om eleven har vært utplassert i bedriften dersom de skal søke lærlingplass. Det bør være en viss sammenheng og en viss ballanse mellom arbeidet som gjøres på skolen og det som kan gjøres i bedrift med utplasseringer. Dette er derfor en utplassering hvor elevene kan

få vist seg frem og hvor de har mulighet for å søke lærlingplass. Elevene har nå større faglige forutsetninger i tillegg til at de har blitt mer moden og motivert for en yrkeskarriere.

7.3 Resultater og funn fra utplassering – 1. uke (Modell 1)

7.3.1 Kort innledning

Under dette kapitlet har jeg valgt å presentere analyse med funn fra undersøkelsen i *modell 1*. Det blir tatt med en kort tolkning til hvert svar av funn som fremkommer i analysen.

I tillegg har jeg med noen av kommentarene fra elevene.

Kapitlet kommer også inn på erfaringer jeg fikk med elevenes loggføring. Det blir tatt med et eksempel på hvordan loggskrivning med refleksjon, kan anvendes som en tverrfaglig prosjektoppgave sammen med fellesfaglærerne. Det blir også en kort oppsummering fra undersøkelsen. I tillegg omhandler kapitlet noe om kritiske merknader til undersøkelsene. Spørsmålsskjemaet bestod av 18 spørsmål med en kommentarboks til vært spørsmål. Dette for at respondenten kunne komme med noen utfyllende kommentarer om dette var ønskelig.

Jeg har valgt å ikke kommentere spørsmål *nr. 1, 7, 8, og 18*. Begrunnelsen for dette har sammenheng med at spørsmålene er tvetydige og uklarte formulerte. Dette kan bidra til at spørsmålene kan misoppfattes.

Spørsmål 2, har jeg også valgt å ikke ta med da spørsmålet ikke har noen relevans for svarene i undersøkelsen.

Jeg vil i hovedsak konsentrere meg om de andre spørsmålene som jeg mener har en høyere grad av relevans for selve resultatet i undersøkelsen.

7.3.2 Funn og tolkning av svar fra undersøkelsen (modell 1)

Spørsmål 3:

Hva synes du er viktig å vektlegge ved valg av utplasseringsbedrift?

Funn: *Det synes som om at de fleste elevene var opptatt av at bedriften hadde en "faglig god opplæring". I tillegg ble det vektlagt at bedriften hadde kort "reise vei", "bedriften tok inn lærlinger" og "arbeidstid" var sentrale områder i besvarelsen. Det at "læreren anbefalte bedriften", kom relativt høyt opp i svarene..*

Kommentar: Det overrasket meg noe at svaret på ”bedriften tok inn lærlinger” kom noe lavt ut i svarene, mens ”faglig god opplæring” kom relativt høyt opp. Det at ”læreren anbefalte bedriften” kom også relativt høyt opp i undersøkelsen.

Spørsmål 4:

Hvordan opplevde du å bli tatt imot i bedriften(e) du var utplassert?

Funn: Fleste parten elevene svarte at de opplevde å bli tatt godt i mot i bedriften.

Det var en respondent som svarte at han følte han ikke ble tatt i mot på en hyggelig måte.

Han tok dette opp med faglærer.

Kommentar: Dette var en bevitnelse på at våre elever blir tatt i mot på en fin måte da de kom til bedriften. Elevene sier også at de setter pris på å bli behandlet som ”voksne” individer. Mulig at skolen har en utfordring her?

Spørsmål 5:

Har du byttet bedrift i utplasseringsperioden?

Funn: Her svarte nesten alle at de ikke hadde byttet bedrift. En elev byttet på grunn av han ønsket å prøve ”lette kjøretøy”, og ikke ”tunge kjøretøy” som han først hadde valgt. Bytte av bedrift hadde ikke noe med at eleven ikke likte seg i bedriften.

Kommentar: Jeg har valgt å tolke dette som at elevene stort sett trives i den bedriften de er utplassert. Dette sier også noe om at de gjør beviste valg som i hovedsak går mot å bli utplassert i bedrifter som kun jobber innefor ”Lette kjøretøy”.

Spørsmål 6:

Hvilket faglig utbytte mener du at du har fått av utplasseringen?

Funn: Her svarer de aller fleste at de har hatt et ”stort faglig utbytte” av utplasseringen.

Noen svarer at de har hatt et godt (middels) utbytte.

Noen utdrag av svarene fra elevene:

Jeg lærte om bestilling av deler, lager, logistikk, og behandling av arbeidsordre

Fikk erfaring hvordan det daglige arbeidslivet og miljøet er i et bilverksted

Kommentar: Dette har jeg valgt å tolke som at utprøvingen av 1 ukes utplassering ved skolestart var vellykket. Undersøkelsen viser også at elevene har hatt et faglig godt utbytte av å være ute i bedrift.

Spørsmål 7:

I hvilken grad trivdes du i bedriften?

Funn: Her svarte de alle fleste at de trivdes bra i bedriften. Mens det var noen som svarte ”middels”. Ingen svarte at de ikke trivdes.

Noen utdrag fra svarene til elevene:

Hyggelig arbeidsplass

Erfaringer på arbeidslivet og hvordan det er å jobbe i et bilverksted

Gir meg muligheter for å vise meg frem i bedriften

Kommentar: Dette kan tyde på at de fleste likte seg godt i bedriften der de var utplassert. Ingen svarte at de ikke trivdes.

Spørsmål 9:

Var det noen i bedriften som hadde faglig oppfølging av deg?

Funn: Her svarte de fleste at de hadde en ”fadder” som fulgte de opp, og som de kunne henvende seg til. Et lite antall svarte at bedriften ikke hadde fadder ordning.

Noen utdrag fra svarene til elevene:

Siste perioden jobbet jeg litt med lagersjefen og lærte mye av han. Jeg jobbet mye selvstendig fordi jeg kunne en del fra før.

Kommentar: Det er positivt å registrere at flere bedrifter har en kontakt person som lærlinger og elever kan kontakte i bedriften. Noen få bedrifter har fortsatt en utfordring til å få dette til.

Spørsmål 10:

Har du fått en tilbakemelding / vurdering fra bedriften om utplasseringsperioden?

Funn: Her svarer de fleste at de fikk en evaluering fra bedriften da de var ferdig med utplasseringen, mens et lite antall svarer at de ikke fikk noen tilbakemelding.

Noen utdrag fra svarene til elevene:

Fikk en hyggelig tilbakemelding fra bedriften og de sa at de ville ha meg tilbake. Venter på et skjema som de skulle svare på, men fant det ikke. Dette skulle de sende tilbake til skole.

Kommentar: Dette sier meg noe om at enkelte bedrifter burde ha en utfordring når det gjelder å gi elevene en evaluering når utplasseringsperioden er slutt. Kanskje skolen burde hjelpe til med å systematisere evalueringsskjemaer. Mulig også fagopplæringskontorene kunne bidra med noe her.

Spørsmål 11:

Kunne du tenke deg å søke lærlingeplass / jobb i den bedriften du har vært utplassert?

Funn: Her svarer nesten alle at de kunne tenke seg å søke lærlingplass der de hadde vært utplassert.

Noen utdrag fra svarene til elevene:

Det er litt langt å reise. Hyggelig bedrift og hyggelige ansatte med god oppfølging. De er flinke med lærlinger og passer godt på dem og gir de en god utdanning

Kommentar: Det er positivt å registrere at utplasseringen kan bidra til at elevene får lyst til å søke bedriften om å bli ansatt som lærling.

Spørsmål 12:

Synes du at utplasseringen har hjulpet deg til å se sammenhengen mellom teorifagene og arbeidsteknikken?

Funn: Her svarer over halvparten "middels grad". Mens en mindre del svarer i "Stor grad". Enkelte svarer "liten grad". Noen få svarer "ingen mening".

Noen utdrag fra svarene til elevene:

Jeg prøver å lese om det, men viste ikke hvordan jeg skulle gjøre det i praksis. All teorien vi har hatt på skolen gikk mer opp for meg når jeg fikk se bildelene.

Kommentar: Sammenlignet med skolens studieplasser som brukes i verkstedet i undervisningen, ser det ut for at elevene får en mer grundig innføring i bruk av tekniske data og teknisk litteratur. Dette gir elevene en bedre forståelse av teorien i programfagene.

Spørsmål 13:

Har du noen synspunkter på det å føre arbeidslogg når du er utplassert?

Funn: Her svarte de fleste over "middels" liten hensikt. Mens mange svarte "dårlig" og ingen "hensikt".

Noen utdrag fra svarene til elevene:

Blir for mye å gjøre i tillegg til lekser i både fellesfag og andre fag. Jeg forsøkte, men rotet bort skjemaene i løpet av dagen. Det kan være litt vanskelig å uttrykke det du mener.

Kommentar: De fleste elever opplever dette som ekstra byrde. Her burde det være noen nye utfordringer som det bør sees nærmere på.

Spørsmål 14:

Har utplasseringen gitt deg mer lyst til å gjennomføre utdannelsen i bilfaget?

Funn: Her svarer de fleste "absolutt". Resten svarer "middels", mens ingen svarer at dette ikke har noen hensikt.

Noen utdrag fra svarene til elevene:

Har alltid vært sikker på hva jeg skulle bli, og ble ikke mer usikker etter utplasseringen. Det var mye mer moro enn jeg hadde sett for meg. Virker som jeg passer godt inn i dette yrket. Jeg har ikke vært utplassert i en bilbedrift før, så jeg må vente litt.

Kommentar: Dette sier meg noe om at utplassering er viktig og det gir elevene en inspirasjon til å fortsette i det yrkesvalget som de har valgt. Mulig det burde være en mer systematisk utplassering på Vg1 før elevene legger inn søknad Vg2.

Spørsmål 15:

Hva tror du bedriften vektlegger når de skal ansette lærlinger?

Funn: *Bedriftene legger mest vekt på fravær. Men det å kunne samarbeide med andre er funn som betyr mye for ansettelse. Faglig dyktighet og bestått i alle fag er også viktige funn som de fleste svarer.*

Kommentar: Svarene fra elevene viser at de er kjent med at det å møte presis er viktig for at de skal kunne komme i betraktning å få lærlingplass. Dette sammenfaller med de funn som har fremkommet gjennom undersøkelsen. Elevene fremhever også at det å kunne samarbeide med andre er også noe som vektlegges, og i tillegg å være sosialt innstilt.

7.3.3 Oppsummering fra 1.utplassering og forslag til tiltak

I dette jeg nå legger fram er et utdrag av analysen fra data og funn fra 1 ukes utplassering i (modell 1). Utplasseringen viste seg å være vellykket og de aller fleste av elevene har gitt en positiv tilbakemelding på utplasseringen. Gjennom analysen av data har jeg gitt noen kommentarer til svarene. Hensikten er å knytte dette opp i mot erfaringer jeg har gjennom samtaler som jeg har hatt med elever og bedrifter. Jeg har oppfattet det slik at for å beskrive noe av helheten i undersøkelsen, så har jeg forsøkt å si noe om planlegging, tiltak, positivt, og negativt til denne type utplassering.

På spørsmål om hvordan elevene trivdes i utplassering svarer et betydelig antall at de trivdes godt. Kun noen få ga uttrykk for at de var mindre fornøyd.

Kommentar:

Elever kan for eksempel ha ulike vansker, men tilpasninger i den sosiale arena. Noen få elever svarer at de ikke ble tatt imot på en grei måte. En elev opplevde å bli tilsidesatt og fikk for lite av meningsfylte arbeidsoppdrag. Ingen fast person i verkstedet tok seg av han. Eleven forteller at han fikk dårlig informasjon. Dette ble tatt opp med bedriften etter evalueringen med elevene. Bedriftene som disse to elevene var utplassert var små bilverksteder som skolen tidligere ikke har hatt samarbeide med om utplassering. Utplasseringer av elever krever en god forberedelse fra skolen og faglærer.

Dersom skolens bilavdeling bruker bedrifter som de ikke har partnerskapsavtale med, bør faglærer i god tid før utplasseringen ta et møte med bedriftens verksmester / formann og gå igjennom utplasseringsinstruks, forsikringer, fraværsføring og evalueringsskjemaer etc. Dette kan muligens unngås om faglærer har en tett oppfølging og dialog med bedriftene de første dagene i utplasseringen.

Et spørsmål var om noen hadde byttet bedrift?

En elev som ønsket å bli utplassert i et verksted hvor det ble jobbet med tunge kjøretøy (lastebiler, busser), angret på valget.

Kommentar:

Grunnen til dette var at eleven ikke trivdes med å jobbe med tunge kjøretøy og ønsket derfor å bytte over til et verksted som hadde personbiler (lette kjøretøy). Dette byttet fant sted to dager etter at utplasseringen hadde begynt noe som medførte at utplasseringsuken ble noe kortere. Erfaring viser at det å ta med elevene på bedriftsbesøk før utplassering kan begrense bytte av bedrift i utplasseringsuken. Faglærer bør ta kontakt med den enkelte bedrift og avtale et møte hvor elevene får en generell informasjon om bedriften og de mulighetene det er å være lærling i bedriften. Besøket bør avsluttes med en omvisning i bedriften. Erfaring viser at bedriftene stiller seg svært positivt til dette. En slik informasjonsrunde kan bidra til at elevene blir mer beviste på i hvilken bedrift de ønsker utplassering. En kartlegging av elevenes tekniske interesseområder bør gjennomføres før klassen tas med ut til bedriftene.

Bedrifter som bør besøkes før utplassering kan være:

Lette kjøretøy, Tunge kjøretøy, MC verksteder, Motormekanikere (båt), Reservedels / delelager.

Positive erfaringer (modell 1):

Elevene oppgir stor grad av trivsel i utplasseringsperioden. Flere svarer at det er positivt med utplassering ved skolestart. Liker praktisk arbeid sammen med andre. De liker å arbeide med det som de har interesse for. De oppgir at det er positivt å få prøve seg i yrket. Dette bidrar til å øke motivasjon for videre læring.

- Elevene oppgir stor grad av trivsel i utplassering.
- Flere svarer at det er positivt med utplassering ved skolestart.
- De sier at det er positivt å få prøve seg i yrke

- Elevene synes at det positivt å skrive logg som en refleksjon gjennom en prosjektoppgave sammen med engelsk og norsk lærere.

Negative erfaringer- nye utfordringer:

- Vanskelig å få tilbake logger fra elevene.
- Kort utplasseringstid dersom elever ønsker omplassering til en annen bedrift.
- Vanskelig å få inn evalueringsskjemaer fra noen bedrifter.
- Begynte noe sent å organisere utplasseringen (tidspress).
- Krever tett oppfølging fra faglærer.

Kommentar:

Dette er i hovedtrekk erfaringene som jeg erfarte fra utplasseringen. Det er grunn til å anta at dette kan forbedres ved å planlegge å kontakte bedriftene i god tid før utplasseringen. Helst bør dette avklares med bedriftene før sommerferien.

Dette er også en kort utplasseringsperiode, noe som betyr at om det er noen elever som ønsker en annen bedrift, så kan dette bidra til et dårligere utbytte for eleven. Det kan være vanskelig å få omplassering eller bytte av bedrift på kort varsel. I ettertid ser jeg at vi begynte for sent å organisere utplasseringen og få til avtaler med bedrifter (tidspress).

Tiltak:

Før elevene blir utplassert i bedrifter, så er min erfaring at de bør få en innføring i forskjellige områder som går på:

- Bedriftsbesøk med elever med informasjon om bilfagene. Utdanning og karriere i bilbransjen.
- Kort innføring i Helse Miljø og Sikkerhet før utplassering.
- Informasjon til foresatte. Brev til foresatt om hensikten med utplasseringsordningen.
- Yrkesskadeforsikring. Bedrifter og elever orienteres om forsikringsordninger.
- Samarbeid med fellesfaglærerne. Avtale prosjekter, refleksjon og loggskrivning etter utplassering. Dette kan gjennomføres med et tverrfaglig samarbeid.

Målet med utplasseringsperioden var å se om dette kunne bidra til å øke interessen for yrkesfagene (programfagene), og som kunne bidra til å hindre elever fra feilvalg. Mulig dette også kan være et positivt bidrag til å begrense frafall fra fagopplæringen. Skolen kommer til å videreføre denne type utplassering.

7.3.4 Kort utdrag fra elevenes loggføring

Gjennom begge utplasseringsperiodene skulle elevene skrive logg som refleksjonsnotater for å dokumentere opplæringen de fikk i bedriften. Elevene fikk en felles orientering om hvordan de skulle føre logg og hvilken hensikt dette hadde. Dette førte til (trodde jeg) at elevene fikk en bedre forståelse for grunnlaget for loggskrivningen, observasjoner, erfaringer og opplevelser de fikk under utplasseringen. Jeg hadde tenkt å organisere det slik at når utplasseringen var avsluttet, så skulle elevene få i oppdrag å lage en mindre prosjektoppgave om selve utplasseringen.

Dette var ment som en metode for å få elevene med på å komme med en tilbakemelding på loggskrivning, og som muligens kunne gi de en trening i å skrive prosjektoppgave.

Prosjektoppgave i forhold til logg var ment gi elevene en mulighet til å reflektere, presentere bedriften, og i tillegg skrive en kort presentasjon av to tekniske arbeidsoppdrag som de hadde vært med på.

Dette viste seg å bli vellykket og de var veldig motivert for å få dette til. De brukte internett og andre informasjonskanaler for å innhente nødvendige data.

Hensikten har vært å fremme læring og utvikling og gi tilbakemelding til elevene. Oppgaven som elevene skulle levere ble det satt karakter på. Formålet var å stimulere elevene til utvikling og læring.

Sitater fra to elevlogger:

Elev 1:

"I dag har jeg vært med på en service på en Audi A4 2004 modell. Jeg har jobbet sammen med Ole som er fast mekanikker og som er hyggelig en kul kar. Jeg har skiftet olje og filter og tatt av / på alle hjulene. Har hentet deler på lageret etter en oppsatt deleliste. Vært med på inspeksjon av bremsene. Skiftet en lyspære. Fikk kjeledress med bedriftens logo på i dag. Prøver å føre en kort logg i slutten av dagen."

Kommentar:

Jeg synes det var interessant å ta med et lite utdrag fra denne loggboka. Dette viser at eleven har fått være med på faglige utfordringer og det virker som han er fornøyd med denne dagen. I tillegg har han fått en liten innføring i rutinene å hente ut deler til bilen. Bare det å få egen kjeledress med egen logo og brodert navn var noe stort.

Elev 2:

”Kom dessverre 1 time forsent i dag da bussen var forsinket. Sa ifra til formann etter at jeg hadde skiftet til kjeledress. Var med å så på Tore som skulle skifte en kontakt på frontlyset. Lærer var innom og hilste på. Spurte om hva jeg hadde vært med på disse dagene. Kjedelig å skrive logg. Glemte det i går. Var med på prøvekjøring av en Peugeot 207 som hadde en skrapelyd når den kjørte i sving. Det var vist feil med en drivaksel”.

Kommentar:

Her synes jeg at eleven selv har tatt ansvar med at han selv tok kontakt med formannen og fortalte om årsaken til at han kom sent. Dette er et eksempel på viktigheten av å ha utplassering hvor elevene får erfaring på arbeidslivet utenfor skolen. Det er også interessant å se at han også har fått vært med på forskjellige jobber i verkstedet. I tillegg også vært med på prøvekjøring.

7.3.5 Bruk av logg som grunnlag for Prosjektoppgave

I stedet for bare loggskrivning ga jeg elevene en felles prosjektoppgave etter utplasseringen. Denne form for oppgave kan utmerket gå inn som et tverrfaglig samarbeid med lærerne som har klassen i fellesfag. Dette kan tas opp i klassens fagteam for å få organisert dette på en god måte. Denne form for refleksjon som et supplement til skriving logg, viste seg å være interessant for elevene.

Den gir refleksjon, dialog, og en slags samtale om de faglige og sosiale hendelser som elevene har erfart i utplasseringen.

Det å sette ord på hva en gjør, hvorfor og med hvilke konsekvenser det kan ha for reparasjoner og for kunden, er i seg selv en reflekterende læringsprosess for den enkelte elev. En kan faktisk sammenligne dette med kjernen i en aksjonsforskning som da blir en kontinuerlig refleksjon over egen praksis. Min erfaring viser at en prosjektoppgave i tillegg til logg, vil kunne gi elever og faglærer et godt informasjonsgrunnlag. Dette vil også kunne gi elevene en mulighet for å være med å en form for medbestemmelse i elevenes egen opplæringsprosessen.

7.3.6 Oppsummering av funn fra utplassering 1 uke (modell 1)

Den første utplasseringsperioden ble foretatt kort tid etter skolestart med en *uke utplassering* i bedrift. Hensikten var å gi elevene en mulighet til å følge bedriftens rutiner i en uke.

Dette var et forsøk på å gi elevene en mulighet til å bli kjent med et bilverksted.

De færreste av elevene som kommer inn på VG2 har arbeidserfaring i utplassering fra Vg1 TIP. Elevene skal ikke bare tilpasse seg et yrke, men de skal også lære seg å fungere i arbeidslivet med de kvalifikasjonskrav som stilles til en arbeidstaker.

Elevene fikk et innblikk i det yrket de hadde valgt. Dette var første gang skolens bilavdeling har praktisert utplassering så tett etter skolestart. Utplasseringen ble gjort rett etter skolestart høsten 2007 på en Vg2 bilklasse med 12 elever.

Det var interessant å finne ut om denne type av utplassering bidra til noe positivt overfor elevenes motivasjon, yrkesvalg, holdning og til det generelle skolearbeidet.

Kanskje kan denne type utplassering tidlig i skoleåret kunne bidra til å forbygge skoleavbrudd. De fleste elever som søker inn på Vg2 kjøretøy, kommer fra Vg1 TIP.

De færreste av elever fra Vg1 har erfaringer med å være i utplassering, noe som kanskje burde vært vurdert nærmere før de søker om opptak til Vg2 bilfag.

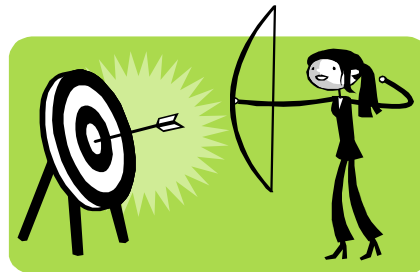
På spørsmål hvordan elevene opplevde utplasseringen svarte samtlige elever at de hadde hatt en positiv og faglig utbytte av utplasseringen. Flere av elevene hadde ingen tidligere erfaringer fra å være ute å jobbe i et bilverksted. Elevene syntes dette var en god start på skoleåret og god erfaring på deres yrkesvalg. De syntes at det var kjedelig å måtte til stadighet huske på å notere i loggskjemaet. Svarene fra elevundersøkelsen på denne type av utplassering var entydig positiv.

Elevene fikk selv være med så langt det var praktisk mulig å velge bedrift, men det var ikke mulig å oppfylle alle ønsker. Skolens partnerskapsbedrifter stilte velvillige opp til å ta imot elever. Det er mine observasjoner i utplasseringen og refleksjonssamtalene mellom eleven og meg som danner grunnlaget for disse dataene. I refleksjonssamtalene viser eleven med hele seg hvor viktig han synes denne jobben er. Elevene forteller at de nesten hver dag lærte noe nytt. De fleste av elevene hadde ikke vært og jobbet på et bilverksted tidligere. Min erfaring fra første utplasseringsuke er at elevene får erfaring fra en arbeidsutplassering noe som kan være et godt bidrag til at skolehverdagen kan bli mer meningsfull.

7.3.7 Kritiske merknader til undersøkelsen (modell 1)

I spørreundersøkelsene ble det benyttet 12 elever fra Vg2 kjøretøy som respondenter. Dette er som tidligere nevnt i oppgaven en liten undersøkelse som i hovedtrekk gikk på skolens bilklasse. Spørreundersøkelsene er derfor begrenset til bilfagopplæring og til utplasseringer som skolen har i dag. Oppgaven er derfor begrenset til forskning ved egen skole og tar ikke for seg andre skoler i regionen.

Dersom en bruker flere respondenter, øker man nødvendigvis muligheten for at man fortolker spørsmål ulikt og svarer ulikt i undersøkelsen. Dette kan tenkes å farge resultatene i svarene. Jeg var selv til stede da elevene besvarte spørsmålene, men kan ikke se bort ifra at noen har misoppfattet spørsmål, som nødvendigvis kan gå utover validiteten på noen av svarene. Som et resultat av analysen i materialet ble flere svar på noen skjemaer forkastet. Dette var svar som det kunne sås tvil om og som inneholdt feil fortolkninger av innholdet i spørsmålet. Som en indikasjon til undersøkelsen kan jeg stille spørsmålet og henviser til bilde 19 nedenfor.

Figur 7

”Traff jeg skiva, eller ble det skivebom”?

7.4 Resultater og funn fra utplassering – 3 uker (modell 2)

7.4.1 Kort innledning

I dette kapitlet vil det empiriske materialet fra den siste spørreundersøkelsen som stiller spørsmål om elevenes utbytte, forventninger, opplevelse, og andre forhold knyttet til den siste utplasseringen bli analysert. Elevene var nå utplassert i bedrift i tre uker.

Det var interessant å se hvilke erfaringer de nå fikk ute i bedriften. Elevene hadde nå vært i skole i nesten ni måneder, noe som gjør at de nå var mer faglig rustet til å møte bransjen i en lengre utplassering. Jeg tar også med noe om de erfaringer jeg fikk med elevenes loggføring. Kapitlet har også med kritiske merknader til undersøkelsen. Det var *12 respondenter* som besvarte undersøkelsen. Arbeidet med å sortere og tolke materialet er gjort manuelt etter at dataene fra undersøkelsen ble presentert elektronisk.

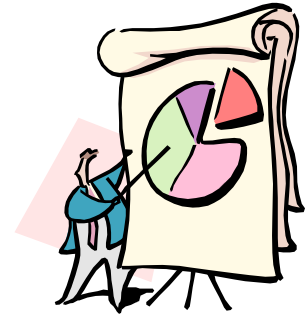
For å sikre etterprøvbareheten, er alle kartleggingsskjemaene, refleksjonslogger fra elevene blitt arkivert. Spørsmålsskjemaet bestod av 18 spørsmål hvor det var en kommentarboks til hvert spørsmål hvor respondenten kunne komme med utfyllende kommentarer.

Spørsmålene nr. 1, 2, 3 og 5, *har jeg valgt å ikke ta med i analysen, og er derfor ikke kommentert*. Spørsmålene ble analyserte i forrige undersøkelse og er lite relevante for denne undersøkelsen. Jeg kommer derfor til å konsentrere meg om de andre spørsmålene som jeg mener er mer relevante i forhold til analyse og funn i den siste utplasseringen (modell 2) Jeg vil gi en kommentar av funn og en kort tolkning til noen av spørsmålene.

Det vil også her bli tatt med noen korte utdrag fra elevenes kommentarer. Alle spørsmålene legges med som et eget vedlegg i oppgaven. Denne utplasseringsperioden varer i tre uker og blir normalt gjennomført ved påsketider.

Den siste utplasseringsperioden er viktig for elevene. Undersøkelser blant bedriftene viser også at den er viktig med tanke på ansettelser av lærlinger. Elevene har en fordel når de skal søke lærlingplass om de har vært utplassert i bedriften. Dette er en utplassering hvor elevene kan få vist seg frem og som nevnt mulighet til lærlingplass. Elevene har nå en fagkunnskap med seg som gjør at de fleste er blitt mer moden og motivert for en yrkeskarriere.

7.4.2 Resultater og funn med tolkning av svarene fra undersøkelsen i (modell 2)

Spørsmål 4:

Hvordan opplevde du å bli tatt imot i bedriften(e) du har vært utplassert?

Funn: De aller fleste svarte at de ble tatt godt i mot i bedriften. Det var noen som svarte middels

og to respondenter svarte "kunne vært bedre".

Noen utdrag fra svarene til elevene:

Ble godt presentert i bedriften. Ble tilbudt kaffe mens vi ventet og ble deretter fulgt ut i verkstedet. Måtte lete etter kontaktperson og vente på han

Tolkning: Hovedinntrykket er at elevene også denne gangen ble tatt i mot på en hyggelig måte. Hva som legges i svaret "kunne vært bedre", vites ikke.

Spørsmål 6:

Har du byttet bedrift i utplasseringsperioden?

Funn: Her svarte de aller fleste at de ikke hadde byttet bedrift. En elev byttet på grunn av han ønsket å prøve "lette kjøretøy", og ikke "tunge kjøretøy", som han hadde valgt. Bytte av bedrift hadde ikke noe med at eleven ikke likte seg i bedriften.

Noen utdrag fra svarene til elevene:

Jeg ville prøve en uke som mekaniker i et bilverksted og deretter 2 uker på et lakkeringsverksted. Var nysgjerrig på begge deler.

Tolkning: Inntrykket er at elevene stort sett valgte riktig bedrift når de var ute i den andre utplasseringen. De visste mer om utplassering og hvordan dette fungerte.

Spørsmål 7:

Hvilket faglig utbytte mener du har fått av utplasseringen?

Funn: De fleste svarer at de har hatt et ”stort faglig utbytte” av utplasseringen. Noen svarer at de har hatt et godt ”middels” utbytte.

Noen utdrag fra svarene til elevene:

Fikk både skru og muligheter til å lære bedriften å kjenne. Jeg lære om bestilling av deler, lager og logistikk. Fikk erfare hvordan arbeidslivet fungerer i løpet av tre uker.

Tolkning: På bakgrunn av analysen, så er min oppfatning at elevene var fornøyde med å ha 3 ukes utplassering på våren.. Undersøkelsen viser også at elevene har fått et bra faglig utbytte av utplasseringen og at de har skaffet seg kontakter.

Spørsmål 8:

I hvilken grad trivdes du i bedriften?

Funn: Her svarte det aller fleste at de trivdes i bedriften. Mens det var noen som svarte ”middels”. En svarte at han ikke trivdes i bedriften der han var utplassert.

Utdrag fra svarene til elevene:

Trivdes meget godt. Hyggelige medarbeidere og de ga meg akkurat passe arbeidsoppgaver. Gledet meg til å gå på jobb hver dag.

Tolkning: Undersøkelsen viser at over halvparten svarer at de trivdes meget godt i bedriften. Noen svarte ”middels”. En elev svarte at han ikke fungerte så bra. Valgte feil.

Spørsmål 9:

Var det noen i bedriften som hadde faglig oppfølging av deg?

Funn: Her svarte de fleste at de fikk en god oppfølging og støtte i perioden de var utplassert. Noe få svarte at de ikke hadde noen fast person.

Tolkning: Undersøkelsen viser at de fleste hadde en god faglig støtte, men at noen bedrifter har en jobb å gjøre med å få organisert dette.

Spørsmål 10:

Har du fått noen tilbakemelding / vurdering fra bedriften om utplasseringsperioden?

Funn: Her svarer godt over halvparten at de fikk en evaluering fra bedriften da de var ferdig med utplasseringen, mens noen få svare at de ikke fikk en sluttvurdering.

Utdrag fra svarene til elevene:

Fikk hyggelig tilbakemelding fra bedriften og at de ville ha meg tilbake. Venter på et skjema (evalueringsskjema) de fikk tilsendt fra skolen og som de skulle svare på å sende tilbake til skolen.

Tolkning: Dette var bedre enn svarene som kom frem i den første utplasseringen. Kan ha en sammenheng med at elevene denne gang var lengre ute i praksis og at bedriften fikk bedre tid til å vurdere den enkelte elev.

Spørsmål 11:

Kunne du tenke deg å søke læreplass / jobb i den bedriften du har vært utplassert?

Funn: Her svarer de fleste at de kunne tenke seg å søke læreplass, mens noen svarer kanskje.

Utdrag fra svarene til elevene:

Har allerede søkt. Noen svarer at det er litt langt. Hyggelig bedrift og hyggelige ansatte og god oppfølging. Hadde vært greit og prøve noe annet også, men er ikke helt sikker på om jeg skal søke på tunge eller lette kjøretøy.

Tolkning: Det er interessant å registrere at utplasseringer kan gi muligheter for læreplasser. Dette er arenaer hvor det er viktig for elevene å ta seriøst og at de viser interesse for faget og bedriften. De som er tvilende til å søke, så er nok reisevei en tungtveiende faktor for deres svar.

Spørsmål 12:

Synes du at utplasseringen har hjulpet deg til å se sammenhengen mellom teorifagene og arbeidsteknikken?

Funn: Her svarer godt over halvparten "middels grad", mens noen svarer i "stor grad". Et fåtall svarer i "liten grad, mens ingen svarer "ingen mening".

Utdrag fra svarene til elevene:

Det er for mye teori i skolen i forhold til praksis. Jeg har lest noe, men viste ikke hvordan jeg

skulle gjøre det i virkeligheten. Teorien vi har hatt på skolen gikk litt mer opp for meg når jeg hele tiden så alle bildelene og hvor de skulle og hva de brukes til. Jeg ser at det vi lærer på skolen kan være nyttig ute i arbeidslivet.

Tolking: Undersøkelsen viser at utplasseringen og praksis er arenaer for forståelse av programfagene. Elevene ser mer nytteverdien av teorien når de har vært ute i praksis. Undersøkelsen kan ikke gi noen slutninger på om dette også gjelder for fellesfagene.

13. Har du noen synspunkter på det å føre arbeidslogg når du er utplassert?

Funn: I undersøkelsen svarer et middels antall bra” å føre logg, mens de fleste svarer ”middels” hensikt å føre logg. En del svarer ”dårlig”, mens noen få oppgir ”ingen hensikt”.

Utdrag fra svarene til elevene:

Det blir alt for mye å gjøre i tillegg til lekser i både fellesfagene og andre fag. Det kan være litt vanskelig å uttrykke det du mener. Kan være nyttig under vurdering og tilbakeblikk. Det er lurt å skrive logg etter hver dag slik at du vet hva du har gjort og på hvilken bil/ lastebil du har arbeidet med.

Tolking: Undersøkelsen viser at for de fleste elever, så er dette med loggskrivning lite motiverende og har liten forståelse for det. Flere begrunner dette med at det er for mye å huske på i tillegg til alt annet som de skal forholde seg til. Dette er også noe av den erfaringen jeg har fra før. Det kom ikke som noen overraskelse.

14. Hvordan vurderer du dine sjanser til å få lærlingplass?

Funn: Flere mener at de har ”meget gode” muligheter, mens de fleste har svart at de mener å ha ”en middels gode” sjanser for å få lærlingplass. Noen få oppgir dette for ”vanskelige”.

Utdrag fra svarene til elevene:

Har mye fravær og tror jeg ligger noe dårlig an i noen fag. Fikk hyggelig tilbake melding om at de ville ha meg. Skal prøve, men søker flere steder.

Tolkning: De fleste oppgir og er bevisste på at det å ha for mye fravær svekker deres sjanser til lærlingplasser. Dette kommer også klart frem fra noen av elevenes kommentarer. Det virker som at elevene er klart bevisste på viktigheten av å ha lite fravær, og hvilke konsekvenser dette kan få når de skal søke lærlingplass.

Spørsmål til to elever:

Hva har vært viktigst for deg i denne utplasseringen?

Elev svarer:

”Det er å gjøre et godt inntrykk, slik at jeg kan få lærekontrakt. Det er også viktig å gjøre det bra til eksamen. Utplasseringen gir meg en god repetisjon før eksamen. Jeg skal lese mye når jeg kommer tilbake til skolen og være forberedt til den praktiske eksamen”.

Elev svarer:

”Det må være å oppnå læreplass. Det var det jeg var mest interessert i. Jeg tror jeg har sjanser for å få jobb der. Møtte opp presis og de sa jeg gjorde en bra jobb”.

Kommentar:

Lengre utplasseringer i bedrift gir eleven en anledning til å bli bedre kjent med bedriften. Dette øker muligheten for å få lærlingplass. Den øker også motivasjonen hos elevene og de aller fleste oppgir en høy grad av trivsel. Den krever tidlig planlegging og en tett oppfølging av involverte faglærere.

7.4.3 Kort oppsummering

Hvert av spørsmålene i denne undersøkelsen blir analysen av data og funn presentert og kommentert. Jeg har forsøkt med bakgrunn i analyse materialet og funn forsøkt å fange opp synspunkter som kommer til uttrykk gjennom svarene. Disse har jeg beskrevet gjennom tolkninger av funnene i undersøkelsen. Jeg har også forsøkt å vektlegge og beskrevet punktvis noen av elevenes egne erfaringer fra utplasseringsperioden (modell 2).

7.4.4 Kort utdrag fra elevenes loggføring

Erfaringer som jeg tidligere har beskrevet om å få elever til å skrive logg, kommer også klart frem i denne undersøkelsen. Jeg hadde ikke store forhåpninger å få loggskjemaene levert tilbake fra elevene etter utplasseringen. Totalt var det 12 elever som var utplassert og av disse var det kun 7 elever som leverte sine logger tilbake. Resten av elevene hadde enten rotet de bort, glemt å skrive, eller ikke vært motivert for loggføringen.

Dette var den samme erfaringen som jeg hadde med den 1.ukes utplassering. Spørsmålet i undersøkelsen bekrefter også dette med de svar som elevene har gitt.

Sitater fra to elevlogger:

Elev 1:

”Denne dagen var interessant. Jeg fikk være med en diagnoseteknikk på feilsøking i tenningsystemet. Han viste meg hvordan jeg skulle finne frem data på computeren og hvor jeg skulle sette inn OBD kontakten i bilen. Den var litt vanskelig å finne. Her måtte jeg ha hjelp. Var med og hentet deler og kontrollmålte noen komponenter som var feil”

Kommentar: Her har eleven fått være med på en avansert diagnosetest. Slike tester får vi ikke tatt på skolen, da dette krever helt spesielt testutstyr. I tillegg vært med på å feilsøke på komponenter. Dette er bra!

Elev 2:

”Første halvdel av dagen var jeg med på EU-kontroll. Skiftet også noen lyspærer på bilen. Jeg ble vist hvordan datasystemet for innkalling til kontrollen fungerte og hvordan kontrollseddelen skulle fylles ut. Siste del av dagen var jeg med på å skifte bremseklosse. Ta av tromler og kontrollere bremsebånd. Var med å skifte bremsevæske på bilen”.

Kommentar: Dette kan vi få lagt inn i praksis i skoleverkstedet. Men det er viktig at elevene har mulighet for å se hvordan databasen for innkallinger og godkjenninger av kontrollen er bygget opp. Dette har skoler eller andre ikke tilgang til. Bremsejobben er også viktig for de å kunne få delta på. Jeg tolker dette som at den yrkesfaglige bilteknikken gjennom praksis blir godt ivaretatt. Dette er bra!

Tiltak:

På bakgrunn av svarene fra elever ser det ut for at utplasseringer kan og bør vurderes utvidet så langt det er praktisk mulig. Det er da en forutsetning at dette gjøres i forbindelse med Prosjekt til Fordypning. Et forslag kan være å dele klassen opp, slik at halvparten er utplassert i bedrift, mens den andre gruppen jobber i verksted på skolen. Det er satt av 9 timer ukentlig i dette faget, så dette kan være en utfordring å se nærmere på. Utplasseringen roterer da mellom gruppene. Dette må tas opp med den enkelte bedrift ut ifra den kapasitet de har på å ta i mot elever.

7.5 Kritiske merknader til undersøkelsen

I spørreundersøkelsene ble det benyttet 12 elever fra Vg2 kjøretøy. Spørreundersøkelsen var den samme i oppbygging som i undersøkelsen i modell1. Dette var som jeg tidligere har nevnt i oppgaven en liten undersøkelse som gikk på skolens bilklasse. Spørreundersøkelsene er derfor begrenset til bilfagopplæring og utplassering ved Bleiker videregående skole.

Oppgaven er derfor begrenset til forskning ved egen skole og tar ikke for seg andre skoler i regionen. Dersom en bruker flere respondenter, øker man nødvendigvis muligheten for at man fortolker spørsmål ulikt og svarer ulikt i undersøkelsen. Dette kan tenkes å farge resultatene i svarene. Jeg var selv til stede da elevene besvarte spørsmålene, men kan ikke se bort ifra at noen har misoppfattet spørsmål, som nødvendigvis kan gå utover validiteten på noen av svarene. Som et resultat av analysen av materialet ble flere svar på noen skjemaer forkastet. Dette var svar som det kunne såes tvil om og som inneholdt feil fortolkninger av innholdet i spørsmålet.

7.5.1 Oppsummering

I dette kapitlet har jeg dokumentert hele forskningsarbeidet gjennom analyser, funn og tolkninger sammen med kommentarer fra elevundersøkelsene. Det er beskrevet i den rekkefølgen som jeg mente ble naturlig for prosessen. Jeg har prøvet å gi et nyansert innblikk i den reelle prosessen. Jeg har forsøkt å la prosessen styre beskrivelsen, dette for å gi en strukturert fremstilling av arbeidet. Jeg har beskrevet og kommentert funn som har fremkommet i undersøkelsene. Dette har jeg gjort fra begge utplasseringene.

Gjennom spørsmålene har jeg også kommet med noen tolkninger ut i fra de svarene som kom frem i undersøkelsene. Det er tatt med noen utdrag og noen sitater fra elevene. Jeg har forsøkt å få frem positive og negative erfaringer med begge utplasseringsmodellene. Jeg har også tatt med noen kritiske merknader til undersøkelsen.

7.6 Resultater og funn fra undersøkelse - bedrifter

7.6.1 Innledning

Dette kapitlet inneholder analyse og funn fra spørreundersøkelsen med bilverksteder. Undersøkelsen ble gjennomført på fem store bedrifter i vestregionen. Utvalg av bedrifter er foretatt på bakgrunn av det etablerte utplasseringssamarbeid som skolen har med bedrifter hvor det er inngått partnerskapsavtaler. I undersøkelsen ble bedriftene spurt om hvilke forhold og erfaringer de har med å ha elever i utplassering. Respondentene i undersøkelsen er personer som har ansvaret og oppfølgingen av bedriftens lærlinger.

I denne undersøkelsen handlet det om å plukke ut relevante funn av elementer som bedriftene er opptatt av, og som kan bidra til å få en bedre faglig utplassering for våre elever. Det tas med en kort begrunnelse for undersøkelsen og som knyttes opp i mot noen hovedpunkter om tema. Brev ble sendt ut i forkant til undersøkelsen med en forespørsel om de ønsket å være med. Her ble også tema med belyst og hensikten med spørreundersøkelsen.

Kapitlet har noen kritiske merknader til undersøkelsen og avsluttes med en kort oppsummering.

7.6.2 Bakgrunn for undersøkelsen

Spørsmålene i undersøkelsen ble forelagt to eksterne respondenter i to bedrifter for å få en tilbakemelding på formuleringer og relevansen i spørsmålene. Respondentene leste igjennom spørsmålene og kom med sine kommentarer før jeg programmerte spørsmålene inn i det elektroniske programmet. De hadde noen få kommentarer til to av spørsmålene som jeg ble rettet opp. Undersøkelsen var først tenkt å bli forelagt skolens partnerskapsbedrifter.

Men jeg innså at det kanskje ville være mer interessant og gå noe bredere ut med undersøkelsen. Dette var årsaken til at jeg havnet på 20 respondenter i fem bedrifter, noe som ga meg et bredere forskningsmateriale til analyse av data. I tillegg at jeg også fikk muligheten til å nå ut til flere respondenter dersom noen av bedriftene ikke svarte på undersøkelsen.

Undersøkelsen ble sendt ut til større merkeverksteder, men også til noen mindre verksteder i regionen.

7.6.3 Funn og tolkning av svar fra bedriftsundersøkelsen

1. Hvilke typer av kjøretøy reparerer din bedrift?

Funn: De fleste bedriftene reparerte lette kjøretøy (personbiler), mens noen få hadde reparerte kun tunge kjøretøyer (lastevogner / busser)

Tolkning: Begge typer verksteder rekrutterer lærlinger fra Vg2 kjøretøy. Det var derfor av interesse for undersøkelsen å få vite hvilke typer biler de reparerte. Årsaken er muligens at arbeidsrutinene er forskjellige på de ulike verksteder.

2. Hvor mange ansatte er det på verkstedet i bedriften?

Funn: Nærmere halvparten er i kategorien større bedrifter med over 25 ansatte i verkstedet. Noen få bedrifter i undersøkelsen hadde mellom 8–15 ansatte.

Tolkning: Dette kan tolkes som at noen av bedriftene er av en slik størrelse at de sannsynligvis har gode rammebetingelser til å ansette lærlinger og ha elever i utplassering.

3. Hvor mange lærlinger har din bedrift pr. 1. juni 2008?

Funn: De fleste bedriftene hadde mellom 4-8 lærlinger. Over halvparten av bedriftene i undersøkelsen hadde fra 1–3 lærlinger. Ingen oppga at de ikke hadde lærlinger.

Utdrag av svar fra bedriftene:

Lærlingen hos oss skal opp til fagprøve etter sommeren. "Ny" lærling starter 24/6-08
Vi har for tiden 10 lærlinger i bedriften. Vi prøver å tenke langsiktig og tar inn noen få lærlinger hver høst.

Tolkning: Dette sier noe om at vi har med bedrifter å gjøre som tar ansvar, og som tenker langsiktig på rekruttering til bedriften. Dette ser lovende ut.

4. Hvordan rekrutterer dere lærlinger?

Funn: Her viser undersøkelsen at de aller fleste bedriftene tar inn lærlinger etter at de er ferdige med utplasseringsperioden. De fleste oppgir at det er elevene selv som tar kontakt. Fagopplæringskontorene har også en viktig rolle når det gjelder å skaffe lærlingplasser.

Tolkning: Bedriftene ser ut til å være noe passive når det gjelder å finne lærlinger. De fleste har god tilgang til lærlinger via opplæringskontorene og ved at potensielle kandidater oppsøker verkstedene selv eller har utplassering der. Kanskje elevene selv burde være mer aktive i denne prosessen.

5. Planlegger dere å ta inn nye lærlinger i løpet av 2008?

Funn: Her ser vi at de aller fleste bedrifter ønsker å ta inn lærling(er) i løpet av 2008. Mens noen få oppgir at de ikke vet.

Utdrag av svar fra bedriftene:

Har tatt inn 1 lærling allerede som har begynt hos oss i sommer. Ansetter 3 nye lærlinger til høsten. Vi skal ansette for første gang 3 jenter og 2 gutter (spennende).

Tolkning: Dette kan indikere at de fleste bedrifter er flinke til å ta inn lærlinger. Dette kan tolkes som at de fleste bedrifter tenker langsiktig og ser lærlinger som en kompetanse ressurs i fremtiden.

6. Tror du at din bedrift vil ta inn:

- a) Flere lærlinger enn i 2007, b) Færre lærlinger enn i 2007*
- c) Samme antall lærlinger som i 2007*

Funn: De fleste oppgir at de vil ta inn samme antall lærlinger i 2008 som i året før, mens noen få av bedriftene oppgir at de vil ta inn flere. Svarene viser at det er de største bedriftene som oppgir at de vil prøve å ta inn noen flere.

Tolkning: Dette kan indikere at bedriftene ønsker å holde det samme inntaksnivået for lærlinger. Dersom noen av de større bedriftene virkelig vil ta inn flere lærlinger, så er dette svært bra. Det blir spennende å se om finans og mindre bilsalg vil influere på dette.

7. I løpet av de siste 5 år, hvor stor prosent av dine lærlinger har fortsatt fast jobb hos dere etter endt læretid og fagbrev?

Funn: Over halvparten av bedriftene oppgir at lærlingen får fast jobb i bedriften etter at de har bestått fagprøve. Bare noen få oppgir "at hvis vi har stillinger", men mye kommer an på dyktigheten til lærlingen. Bedriften er ikke lenger bundet til lærlingens kontrakt.

Tolkning: Det er positivt å registrere at så mange av lærlingene får fast ansettelse etter at de har vært oppe til fagprøve. Utplassering kan være "nøkkelen" til å få lærlingplass.

8. Hva vektlegger bedriften når dere skal ansette lærlinger?

Funn: Når bedriftene skal ansette lærlinger legger vektlegger de fleste bedrifter elever som ansettes som har vært utplassert i bedriften. De oppgir også at de vektlegger lite fravær ved ansettelser. De sier også at de vektlegger "at de er sosial og kan samarbeide" i team.

Tolkning: Det er tydelig at bedriftene legger vekt på at elevene har vært utplassert i bedriften og at de har lite fravær. Sosial kompetanse fremheves som viktig, og at de i tillegg har bestått i alle fag. Det at de har gode karakterer og er faglig dyktige kom langt nede på skalaen.

9. Gjennomfører bedriften egen faglig kunnskapstest på lærlingene før ansettelse?

Funn: Her svarte de fleste bedriftene at de ikke hadde obligatoriske faglige kunnskapstester på lærlingene før ansettelser. Men noen få har begynt med det, og noen tenker på å innføre tester.

Utdrag av svar fra bedriftene:

Vi tar alltid et eller flere intervjuer av søkere før vi ansetter lærlinger. Vi ønsker at de skal ha en viss faglig kompetanse. Dette har vi tidligere hatt problemer med, da det har vist seg at noen ikke har hatt nok fagkompetanse til å bestå fagprøven.

Dette koster bedriftene for mye, da vi som bedrift er kontraktsbundet til å gi lærlingen en videre opplæring mot fagprøven. Noen har for dårlige basiskunnskaper da de er ferdig med skolen og skal i lære.

Tolking: Det ser ut som at flere ønsker å ta i bruk faglige kunnskapstester sammen med intervjuer før de ansetter lærlinger. Et firma har praktisert dette gjennom flere år, og har god erfaring med å gjøre det.

10. Er dere villig til å ta inn lærlinger som har ett eller to stryk i allmenne fag fra videregående skole og som de må ta opp igjen?

Funn: Flere av bedriftene kunne tenke seg å ta inn elever som lærling som hadde strøket i ett eller flere fellesfag, mens noen svarer at de ikke vet. Derimot svarer også noen bedrifter at de ønsker at lærlingene skal ha bestått alle fag.

Utdrag av svar fra bedriftene:

Hvis dette er fag eleven må ha bestått for å kunne gå opp til fagprøven, så er svaret nei. Vi foretrekker at alle må ha bestått før de blir tatt inn som lærling hos oss.

Tolkning: Noen bedrifter er usikre. Mens noen foretrekker at de har bestått i alle fag.

Det overrasker noe at en del av bedriftene kunne tenke seg å ansette. Er interessen og motivasjonen til stede etter at de har vært utplassert i bedriften, svarer flere at de kunne tenke seg å ansette lærling.

Men da med en klausul og prøvetid i kontrakten, om at han eller hun forplikter seg til å ta opp igjen fagene ved første mulighet.

11. Samarbeid mellom skole og bedrift kan gi en positiv gevinst for begge parter?

Funn: Bedriftene svarer et de er positivt til samarbeid og ønsker å ha elever utplassert i bedriften. Over halvparten svarer at de har partnerskapsavtaler med skoler. Alle er interessert i å ha klasser på besøk.

Tolkning: Bedriftene oppgir at de fleste har god kontakt med skolene. De tar i mot elever til utplassering og de tar imot skoleklasser på besøk. Denne holdningen bidrar til å styrke samarbeidet mellom skole og bedrift.

12. Hvilken tidligere erfaring har din bedrift med samarbeid med skolen?

Funn: Bedriftenes svar er at de fleste er fornøyd med samarbeidet. Mens noen få ligger noe under middels fornøyd.

Utdrag av svar fra bedriftene:

Noen skoler ser ut til å være interessert i samarbeid. Dette har vi foreløpig liten erfaring med. Begge parter kan bli bedre. Skolene bør bli mer aktive og holde kontaktene vedlike.

Tolkning: Det kan virke som at skolene fortsatt har en jobb å gjøre med tanke på å styrke samarbeidet. Men det er også gledelig å registrere at over halvparten er fornøyde.

13. Hvordan ser din bedrift på å ha elever i utplassering?

Funn: Svarene fra bedriftene viser tydelig at de aller fleste av bedriftene er positive til å ha elever i utplassering.

Tolkning: Bedriftene er svært positive til å ta imot elever i utplassering når skolene tar kontakt. Dette er bra å registrere. Dette er også den erfaring vi har med bransjen.

14. Har bedriften egen opplæringsansvarlig som tar seg av lærling / elever som er utplassert i bedriften?

Funn: Bedriftene oppgir at over halvparten har egen opplæringsansvarlig (fadder) for elever og lærlinger. Mens flere bedrifter oppgir at de ikke har det. Disse bedriftene har en utfordring i forhold til dette.

Utdrag av svar fra bedriftene:

Servicesjefen har ansvaret hos oss for opplæringen på verkstedet. Kontakten går igjennom han. Vi forsøker, men lykkes ikke bestandig på grunn av sykemeldinger og mangel på folk.

Tolkning: Det er bra at mange bedrifter har etablerte rutiner og har en koordinator for lærlinger og utplasserte elever, men det gjenstår en utfordring for de som ikke har det. Det er viktig å få etablert en eller annen form for ”fadder”ordning.

15. Gir bedriften tilbakemelding til eleven / skolen med evaluering av elevens innsats i utplasseringsperioden?

Funn: Bedriftene svarer at nesten alle gir en eller annen form for tilbakemelding til skolen eller til eleven selv etter utplassering. Dette gjøres den siste dagen.

Tolkning: Det er bra at bedriftene gir en evaluering til elever som er utplassert. Dette kan gjøres enten via samtale, eller et evalueringsskjema. Noen få svarer at de glemmer det.

16. Hva mener bedriften om å ha en elev fra Vg2 kjøretøy i en kort utplassering (1 uke) rett etter skolestart i tillegg til 3 uker i slutten av skoleåret?

Funn: Det viser seg at alle bedriftene er positive. Dette er hyggelig å registrere.

Utdrag av svar fra bedriftene:

Bør ha gått noen uker på skolen først. Bra å ha en uke tidlig på vg2, eleven bør tilbake til samme bedriften om dette er mulig, så vi får et inntrykk av eleven på slutten av året (3 uker utplasseringen).

Utplassering av elever er den best måte og få kunnskap på. Samtidig at eleven kan få vist seg fram og får kontakter før de skal søke lærlingplasser.

Tolkning: Begge typer av utplassering, både 1 uke og 3 uker, så svarer bedriftene at de er positive til dette. Dette lover bra for 1 ukes utplasseringene, som jo har vært en prøveordning i Masterprosjektet.

17. Er bedriften kjent med de nye opplæringsplanene for Vg2 kjøretøy,

etter Kunnskapsløftet ble innført fra høsten 2007?

Funn: *Et middels antall av bedriftene kjente til de nye planene ved innføringen av Kunnskapsløftet. Noen store bedrifter svarte at de ikke kjente til planene..*

Utdrag av svar fra bedriftene:

For bilopplæringen anser vår bedrift dette som et kunnskapsras. Dog ikke fult så ille som innføringen av Reform 94...ikke bra! Nei, vi kjenner ikke dette i detalj. Skolene må ta mer kontakt!

Tolkning: Dette var overraskende at så mange kjente til de nye planene. Mens en del av bedriftene fortsatt ikke kjenner til de nye programfag og fellesfag med planer i Kunnskapsløftet. Dette bør skolen merke seg. Informasjonsmøter med bedriftene er kanskje en mulighet.

18.. I fremtiden kan det se ut til at det blir vanskelig få lærlingeplasser. Er din bedrift villig til å ta inn ekstra lærlinger for å bidra til å løse denne krisen?

Funn:

Bedriftene svarer at de kan være villige til å ta inn ekstra lærlinger. Mens flere svarer at det kun kan være aktuelt i 2009. Noe svarer at dette også kan være et økonomisk spørsmål, og derfor vanskelig å svare på nå..

Utdrag av svar fra bedriftene:

Bedriften skal ha inn 2 lærlinger i 2008. Bedriften skal føre disse to lærlingene frem til fagbrev før vi tar inn nye lærlinger. Dette svarer flere bedrifter.

Tolkning: Det er positivt å registrere at over halvparten er villig til å ta inn ekstra lærlinger og det er bra. Bedriftene er også noe forsiktig da dette også har noe med konjunkturer og den generelle økonomiske situasjon å gjøre i tiden fremover.

19. Er bedriften tilknyttet en fagopplæringsring, eller har bedriften et eget opplæringskontor?

Funn: De fleste av bedriftene oppgir at de bruker fagopplæringskontorene. Mens noen få har etablert egne fagopplæringskontorer.

Utdrag av svar fra bedriftene:

Denne bedriften vurderer å etablere eget fagopplæringskontor. Dette blir opprettet i samarbeid og i regi av importør

Tolkning: Det er interessant å registrere at eget fagopplæringskontor gjennom importør etableres. Dette bør være en utfordring for de offentlige skoler og fagopplæringskontorene å registrere at de får ”konkurranse”. Over halvparten bruker fortsatt de offentlige fagkontorene.

7.6.4 Oppsummering fra bedriftsundersøkelsen

I dette kapittelet analyserte jeg undersøkelsen som ble sendt ut til bedrifter.

I presentasjonen av datamaterialet fra bedriftsundersøkelsen, har jeg forsøkt å få fram funn hvordan skole- og bedriftssamarbeid ble ivaretatt i forhold til utplassering av elever. Gjennom funn i undersøkelsen har jeg en kort tolkning av de funn som har fremkommet. Det er også tatt med noen av kommentarene fra bedriftene som har fremkommet i kommentarboksene i undersøkelsen.

Gjennom analysen av dataene som har fremkommet i undersøkelsen, kan det trekkes frem noen hovedtrekk som har fremkommet over sentrale områder i undersøkelsen:

a) hvilke erfaringer bedriften har hatt med å ha elever i utplassering, b) hvordan samarbeidet mellom skole og bedrift har vært organisert, c) hva vektlegger bedriftene ved ansettelser av lærlinger, d) kjenner bedriftene til de nye opplæringsplanene i Kunnskapsløftet.

7.6.5 Kritiske merknader til undersøkelsen

I undersøkelsen ble det benyttet elektronisk spørreundersøkelse overfor totalt 20 respondenter fordelt over fem bedrifter. Jeg har grunn til å tro at noen av spørsmålene til respondentene kan ha blitt ulikt forstått. Jeg ser i ettertid at formuleringene til noen av spørsmålene kan ha vært uklare og trolig kan ha ført til at noen har krysset av feil. All innlegging av verdier og kommentarer fra skjemaene, analysen, registrering av funn, er gjort manuelt. Her kan det i prinsippet ha blitt lagt inn feil verdier, men alle data er dobbelsjekket.

Arbeidet med å sortere funn og tolke svarene i spørsmålene er gjort manuelt. Det kan derfor finnes feil, og informasjon kan ha blitt oversett. For å sikre etterprøvbareheten, er datamaterialet og alle skjemaer arkivert.

Dette er en undersøkelse der målet har vært å belyse ulike bedrifters behov og erfaringer med å ha elever i utplassering. I tillegg har jeg valgt å få vite noe om hva bedriftene vektlegger når de ansetter lærlinger, og hvilke behov bedriftene har for lærlinger i årene fremover. Årsaken til dette er at utplassering i bedrift kan være viktig for mange elever for å få lærlingplass.

Utplassering, ansettelse og behov for lærlinger, er derfor knyttet nært sammen. Dette er årsaken til at spørsmålene i undersøkelsen ble noe konsentrert på ansettelse og behovet bedriftene har for lærlinger. Utplasseringsperiodene må sees i sammenheng med det helhetlige skoletilbudet eleven får, mens skolen har opplæringsansvaret og skal tilrettelegge for læreprosessene.

7.7 Oppsummering

Gjennom dette kapitlet har jeg forsøkt å synliggjøre analyse og funn fra alle spørreundersøkelsene. Dette gjelder spørreundersøkelser som ble utført på elever, men også overfor bedriftene. Undersøkelsen ble gjennomført på fem store bedrifter i vestregionen.

Hensikten har vært å få frem hva bedriftene vektlegger når de har elever i utplassering, og hvilke erfaringer den enkelte bedrift har med samarbeid mellom bedrift og skole.

Undersøkelsene er analysert ved å komme med noen tolkninger som er knyttet opp i mot funn og data fra undersøkelsene. Det er også tatt med noen utdrag av kommentarer som har kommet frem fra respondentene. Kapitlet tar også opp hvilke positive og negative erfaringer som har fremkommet gjennom utplasseringene.

Dette gjelder for begge utplasseringene.

Til slutt er det tatt med noen kritiske bemerkninger til undersøkelsene.

Noen av spørsmålene i undersøkelsene gikk på bedriftenes vektlegging når de skal ansette lærlinger. Jeg anså disse spørsmålene som viktige, da dette har en sammenheng mellom elevenes utplassering og deres mulighet til å skaffe seg kontakter når de skal søke læreplass. Det er også tatt noe med om erfaringer med loggskrivning. I slutten på kapitlet kommer jeg inn på kritiske merknader til undersøkelsene og en oppsummering til slutt.

8. DRØFTING

8.1 Innledning

Med utgangspunkt i oppgavens problemstilling som er:

Hvordan kan bilfagopplæringen utvikles gjennom et samarbeid mellom skole og bedrift?

Med bakgrunn ut i fra problemstillingen ønsket jeg å foreta en drøfting av bilfagopplæringen, og forske på hvordan den kan videreutvikles gjennom et samarbeid mellom skole og bedrift. Jeg kommer inn på hvilke forutsetninger som må ligge til grunn for at dette arbeidet skal lykkes og hvilke muligheter dette kan bidra til for å styrke bilfagopplæringen.

Spørreundersøkelsene ble gjennomført på 15 elever hvor målet var å synliggjøre elevenes egenopplevelse og refleksjoner på det å være utplassert i bedrift. Bedriftsundersøkelsen ble gjennomført på seks bedrifter med totalt 15 respondenter.

Bedriftene som var med i undersøkelsene hadde alle et samarbeid med skolen gjennom etablerte partnerskapsavtaler. Resultatene blir drøftet og analysert ut i fra ulike perspektiver, både fra elever, men også fra de som er opplæringsansvarlige i bedriftene.

Jeg har derfor valgt å trekke inn noen av de utvalgte styringsdokumenter som er førende for den praktiske opplæring i programfagene etter at Kunnskapsløftet med innført på Vg2 bilfag. Dette er gjort ut i fra en helhetsvurdering fra undersøkelsene for å kunne få en samlet drøfting fra funn, tolkninger, og tendenser som kom frem i analysene.

I drøftingene vil det bli tatt utgangspunkt i ulike styringsdokumenter som er knyttet opp i mot problemstillingen.

I kapitlet vil jeg gi noen eksempler som er knyttet opp i mot yrkesdidaktikk.

Kvale (2001), som sier at hensikten med drøfting er systematisk og kritisk refleksjon for å belyse funn. Jeg har derfor valgt å belyse funn med direkte sitater fra informantene.

Jeg har forsøkt å identifisere hovedtendensene i materialet og belyse dette med korte sitater med mine kommentarer.

Kvale (2001) uttaler videre at det er ingen som har bedre forutsetning enn forskeren selv til å vurdere hvor godt dataene beskriver den situasjonen som er studert. Jeg mener at som forsker har jeg derfor hatt en unik mulighet til å beskrive situasjoner fordi jeg har vært tilstede og har mulighet til å beskrive situasjoner knyttet opp i mot utplasseringer.

Gjennom drøftingene belyser jeg forskjellige synspunkter fra respondentene som var elever, representanter fra bedrifter og noen kommentarer fra skolen. Jeg har valgt å dele opp og drøfte begge utplasseringene i separate underpunkter i kapitlet. Det samme gjelder for drøftingen fra bedriftsundersøkelsen og hvilke synspunkter som skolen har på undersøkelsene. Dette er valgt for å tilrettelegge for leseren en struktur og ryddighet i drøftingskapitlet. Til slutt avsluttes kapitlet med en kort oppsummering.

8.2 Drøfting av utplassering – 1 uke

Den første utplasseringsperioden ble foretatt kort tid etter skolestart med *1 uke* i utplassering i bedrift. Hensikten var å gi elevene en mulighet til å følge bedriftens rutiner, men også å gi de en mulighet for en bevisstgjøring på deres yrkesvalg. Dette var første gang bilfagopplæringen ved skolen forsøkte en ukes utplassering ved skolestart.

Jeg minner om målene som tidligere er fremkommet i oppgaven, og som utgjør:

- Å gjøre læring til en naturlig del av daglig arbeid, gjennom refleksjon, dokumentasjon og vurdering av arbeid og læring
- Å utprøve et konsept som kan sikre at arbeid og kompetanseutvikling tilpasses den enkeltes forutsetninger og behov, og yrkenes kompetansebehov
- Å bevisstgjøre elevene på deres yrkesvalg
- Å øke motivasjon og forståelse for videre skolearbeid
- Å kunne bidra til feilvalg
- Å bidra til å minske frafall fra yrkesfagene

De færreste av elevene som søker seg inn på VG2 kurs har arbeidserfaring fra tidligere.

Dette var grunnen for at jeg ønsket å gi elevene en kort presentasjon på deres yrkesvalg, ved å gi de et tilbud å jobbe en uke ute i et bilverksted fra skolestart. Hensikten var å gi elevene et innblikk ved skolestart på det yrket de hadde valgt.

Dessuten var det interessant å finne ut om dette kunne ha en positiv effekt på elevenes motivasjon, yrkesvalg, og til deres holdning til skolearbeidet som ventet de etter utplasseringen.

Det som jeg mener er at når elevene får utføre selvstendige oppgaver eller under veiledning, bidrar dette til at de husker og lærer bedre.

Interessant er det å registrere at i følge intensjonene med Kunnskapsløftet, så skal elevene ha innflytelse på sitt eget læringsarbeid. Dette er vesentlig for å utvikle motivasjon, engasjement og lærelyst og for å oppnå et godt læringsresultat. Derfor er min erfaring gjennom analyser og

funn fra elevenes spørreundersøkelser i tråd med intensjonen og føringene som ligger innfelt i Kunnskapsløftet. En god fagopplæring tilsier at det må være et godt samarbeid mellom skole og bedrift dersom elevene skal få et godt læringsresultat og utvikle elevenes faglige nysgjerrighet. Dette kan tilsvare situasjoner eleven opplever i begynnelsen av praksisperioden. Det er derfor viktig at faglærer og kontaktpersonen i bedriften tar hensyn til eleven i denne fasen, slik at elevene gjør praksiserfaringer og reflekterer over sine egne handlinger (Schøn 1983).

Undersøkelsene viser gjennom funn at det er viktig for den enkelte faglærer, men også for elevene, at det foreligger opplysninger om hvem som er kontaktperson ved den enkelte bedrift hvor elevene er utplassert. Dersom dette på forhånd er uklart, vil dette kunne gå utover elevens trygghet med det resultat at elevene kan få en redusert lærelyst og en brems på deres videre utvikling av fagkunnskap.

Funn som kom frem gjennom analysen viser at elevene opplevde utplasseringen som svært positivt, og at det ga de en positiv erfaring til deres yrkesvalg. Elevene syntes utplasseringen var motiverende og svarene fra elevundersøkelsen på denne type utplassering var entydig positiv. Skolens partnerskapsbedrifter stilte seg positive til å delta i prosjektet.

Dagens yrkesfagelever er beviste på sine demokratiske rettigheter og er generelt bevisste på sine handlinger i den videregående skole. Det er klare føringer for at demokrati skal være bærebjelken i norsk utdanning, og at elever skal utvikle kompetanse i å delta i demokratiske fellesskaper.

Stortingsmelding nr.30 (2003-2004) fastslår blant annet at:

”De skal utvikle danning, som omfatter evnen til kritisk tenkning”.

Dagens elever har stort sett fokus på å fullføre et normalt løp i skolen og siden gjennomføre læretiden i bedrift. Derfor må skolen legge føringer for at det tilrettelegges for utvikling og forståelse så tidlig som praktisk mulig allerede fra skolestart.

I dette mener jeg at skolen har et ansvar for å tilrettelegge for at de får en innsikt og interesse for planlegging av egen karriere.

Dette kan gjøres ved at demokrati og demokratiske prinsipper utformes som et eget opplegg gjennom samarbeid mellom skole og bedrift.

Demokratiske prosesser er trening og sosialisering i skole og arbeidsliv og er grunnlaget for suksess i vårt samfunn.

I kapitlet 3.2.3 i oppgaven har jeg referert til Opplæringsloven kap.1.§1-2.

Læreplanens generelle del i Opplæringsloven fastslår at:

Formålet med opplæringens § 1-2., sier i utdrag, at den videregående opplæring skal ta sikte på å utvikle kvalifikasjoner, forståelse og ansvar i forhold til fag, yrke og samfunn, og hjelpe elevene, lærlingene og lære kandidatene i sin personlige utvikling. Den skal styrke de demokratiske ideene og den vitenskapelige tenke og arbeidsmåten.

I det samme kapitlet 3.2.4 i oppgaven, refererer jeg til samme paragraf i Opplæringsloven, med henvisning til (FNs konvensjonen om barns rettigheter), artikkel 12. nr.1, og 9a i læreplanverkets generelle del:

Elevmedvirkning skal underbygge samfunnsengasjement og stimulere til deltakelse i demokratiske beslutningsprosesser. Eleven skal stimuleres til aktivt for seg selv å kunne planlegge, gjennomføre og vurdere opplæringen innenfor rammen av læreplanverket.

Gjennom undersøkelser og tilbakemeldinger fra elever er det etter min oppfatning, at utplasseringer i bedrift er i samsvar med intensjonen i Opplæringsloven § 1-2. Elever får en personlig utvikling gjennom at skolen tilrettelegger for personlig hjelp for å gi de en forståelse og ansvar i forhold til fag, yrke og samfunn.

Min oppfatning er at Stortingsmelding 30, (Kultur for læring), gir mange konstruktive føringer for å oppnå en mer yrkesrelevant og personlig relevant grunnopplæring. Det åpnes for at utdanningen i større grad tar utgangspunkt i yrkene og i elevenes læringsbehov, for økt samarbeid skole / arbeidsliv og for større helhet mellom grunnskole og videregående skole. Hensikten er en bedre utdanning, i tråd med viktige yrkesdidaktiske og yrkespedagogiske prinsipper.

Det er derfor interessant å se de erfaringer som elevene får gjennom en tidlig utplassering, kan gjennom yrkesdidaktikken samkjøres med yrkesfaglige erfaringer og pedagogiske innhold, med fokus på relevans, og nærhet mellom arbeid og undervisning.

Dessuten er dette sammenfallende med Stortingsmelding 30 og dens intensjoner.

Gjennom funn og analysene ser jeg på dette som en god samkjøring mellom skole og arbeidsplass i utplasseringstiden, slik at eleven møter helheter innen opplæringen. Enkelt sagt kan man vel si at didaktikk omhandler og defineres som praktisk-teoretisk planlegging, gjennomføring, vurdering og kritisk analyse av læring, som i dette tilfelle er undervisning gjennom en kort utplasseringsperiode.

Erfaring tilsier at planlegging og gjennomføring av denne type av utplassering forutsetter at faglærer bør starte og lage avtaler med de bedrifter som skal ha elever i utplassering allerede før sommerferien. Bedriftene foretrekker at dette gjøres i god tid før skolestart. Det samme gjelder avtaler om bedriftsbesøk. Erfaring viser at utplassering i seg selv ikke gir noen garanti for gode, yrkesrelevante læreprosesser. Forutsetning for dette er at eleven får hjelp til å få et overblikk over yrkesutøvelsen som foregår på et bilverksted, og dermed har en mulighet til å se meningen med ulike arbeidsoppgaver og rutiner. Spesielt gjelder dette den første utplassering som går over en kortere periode.

Det å ha fokus på hyppige bedriftsbesøk for elevene i starten av skoleåret er vesentlig før utplassering finner sted. Dette får å gi de informasjon om hvilke muligheter bilbransjen kan tilby i en fremtidig yrkeskarriere. Samtidig er det viktig at faglærer følger elevene tett opp når de er i bedrift. Dette er også i tråd med tilbakemeldingen som har fremkommet gjennom bedriftsundersøkelsen.

Hovedhensikten med at alle elevene skulle skrive en daglig arbeidslogg, var at elevene skulle trenes opp i å vurdere sitt eget arbeid, og reflektere over egen utvikling. Som tidligere erfart, så fungerte ikke dette.

Derfor innførte jeg en tverrfaglig prosjektoppgave som en refleksjon og en oppsummering av utplasseringen etter at elevene var tilbake på skolen. Dette ble gjort i samarbeid med fellesfaglærerne. Målet var å gi elevene en mulighet til en handlingserfaring som inneholder en bred refleksjon av utplasseringen, hva som ble utført av arbeid, og hva som eventuelt kunne vært gjort annerledes.

Konklusjon

Det er interessant å registrere at en tidlig utplassering etter skolestart kan bidra til en forbedring på lærelyst og motivasjon på elevene, slik at det blir en fokus på relevans mellom det de lærer på skolen og det som de vil møte av oppgaver ute i bedriften. Relevansen av opplæringen kan betraktes ut fra tre perspektiver. Det første er elevenes oppfatning av relevans for sitt yrkesvalg. Det andre er knyttet til bedriftens forventninger til opplæringen og til elevens kompetanse ved starten av læreforholdet. Det tredje perspektivet er knyttet til samfunnets behov for kompetanse i et større perspektiv.

Gjennom en tidlig, men kort utplassering, så er det etter mitt syn i tråd med de prinsipper som gjelder for yrkesopplæringen som sammenfaller med programfagene. Det er også i tråd med

gjeldene forskrifter som er nedfelt i lovverket for den videregående opplæring. Det samme gjelder for de føringer med intensjoner som er nedfelt i Læringsplakaten gjennom læreplanenes generelle del.

Det interessante er om dette kan prege det yrket som de har valgt, og som skal stå i sentrum for opplæringen. Dette vil gi den enkelte en større mening med skole og som vil virke inn på både innhold, motivasjon, organisering og arbeidsmåter innen bilfag opplæringen.

Elevenes utfordring ligger i å få innsikt i og interesse for planlegging av deres eget yrkesvalg og en bevisstgjøring for videre skolearbeid. Erfaring viser at denne type utplassering (1 uke), gir de en større erkjennelse og faglig innsikt til yrket. Gjennom undersøkelsene som er gjort i prosjektet, så gir elevene en enstydig positiv tilbakemelding på utplasseringen, og at skolen ønsker å videreføre den i tiden som kommer.

8.3 Drøfting av utplassering – 3 uker

Utplasseringen ble gjennomført etter påsketider hvor elevene var utplassert i en lengre periode og som gikk over tre uker. Jeg har valgt å ta noen korte sammendrag ut i fra analysen av den siste spørreundersøkelsen som stiller en del spørsmål til elevene om utbytte, forventninger, opplevelser, erfaringer og som er knyttet opp i mot den siste utplasseringsperioden. Svarene som elevene gav i undersøkelsen vil ikke bli sammenlignet, men sett i sammenheng med svarene fra den første undersøkelsen. Min erfaring er at denne utplasseringsperioden er den viktigste for alle elever. Det var *12 elever* som var med i undersøkelsen.

Nå har den enkelte elev muligheten til å vise seg frem å bli kjent i bedriften. Svarene fra undersøkelsen gir en klar mening om at de aller fleste søker om lærlingplass i den bedriften de nå har vært utplassert. Den siste utplasseringen er viktig og har en sammenheng med elevenes videre karriere muligheter. Elevene skal ut i samme segment å søke lærlingeplass å få samme utdanning hjelper både elevene og bedriftene. Elevene slipper å dokumentere hva og hvordan de har lært målene ved innsøknning til lærlingplass.

Elevene har nå har vært i skole i nesten ti måneder, noe som gjør at de nå er mer faglig rustet og mer moden til å møte bransjen og søke seg lærlingplass.

Analysen fra spørreundersøkelsen gir også ved denne utplassering et inntrykk av at det å skrive logg er masete, og at de heller foretrekker logg / refleksjon som en prosjektoppgave etter endt utplassering.

Derfor valgte jeg også denne gangen å ta refleksjon og loggskrivningen som en egen prosjektoppgave etter utplasseringen. Noe jeg hadde god erfaring med fra tidligere. I følge Schøn (1983), er refleksjon et sentralt begrep i forbindelse med beskrivelse og ”avdekking” av den artikulerbare delen av praktisk kunnskap. Ved å beskrive måter å takle konkrete situasjoner på kan elevene selv oppdage hvilke verdier, normer og implisitte antagelser de bygger sin praksis på. I følge Schøn (1983), vil dette kunne bidra til økt bevissthet rundt ens handlinger i konkrete situasjoner. Min jobb som faglærer blir derfor å bidra til å hjelpe elevene i arbeidet.

Ut i fra min erfaring med analyser og funn fra undersøkelsene, gir de fleste uttrykk for at de får enn mer positiv opplevelse og holdning til utforming av sin egen arbeidsdag, noe som øker deres motivasjon for fagutdanningen. Dessuten at de lærer seg betydningen av å samarbeide ved å erfare ulike situasjoner og reflektere over disse.

Fortrolighetskunnskap og menneskekunnskap kan tilegnes når elevene møter mennesker i praksis og når de får muligheten til å reflekterer over opplevelser og erfaringer i ettertid. Tolkning av svarene fra undersøkelsen gir et inntrykk av at de ble mer beviste på å bidra til arbeid, i og utenfor skolen, men også til læring i fellesskap med andre.

Kvale & Nielsen (2003) hevder i sin bok, at det å ha klare mål for arbeidet fremmer også læring og utvikling. Jo tydeligere mål, gjerne i form av modeller eller synlige produkter som mål for arbeidet, jo bedre læringsresultat.

Loven kan etter min mening også tolkes slik av det som er nedfelt i Opplæringsloven § 1-2 – og læreplanverkets generelle del som sier:

”At skolen skal bidra til å stimulere elevenes og lærlingenes / lærekandidatenes lærelyst, utholdenhet og nysgjerrighet”

Videre går det frem av Stortingsmelding 30, at Kultur for læring gir mange konstruktive føringer for å oppnå en mer yrkesrelevant og personlig relevant grunnopplæring. Et viktig anliggende er at elevene og lærlingene ikke skal droppe ut på grunn av for lite relevant og meningsfylt utdanning, og på grunn av feilvalg. Det er et nasjonalt mål å skape helhet og sammenheng i opplæringen (NOU 10/2002). For fag – og yrkesopplæringen betyr det at opplæringen på alle nivåer skal henge godt sammen, med tanke på både innhold og arbeidsmåter. Opplæringen skal være forankret i yrket eleven utdanner seg til. Vg1 skal danne et solid grunnlag for alle varianter av Vg2 i det aktuelle utdanningsprogrammet.

Etter min erfaring bør derfor opplæringen rettes ikke bare mot faginnholdet, men også mot de personlige egenskaper en ønsker å utvikle ved å utforme omgivelser som gir rike muligheter til å utvikle et bevisst samfunnsansvar og handingskompetanse for rollen som voksen.

Min påstand er derfor at utplasseringen bidrar til en økt motivasjon for læring på skole, både i teori og praksis. De lærer å holde ut en arbeidsdag med det tempoet som er i bedriften. Videre får de tilfredsstilt sin faglige nyssgjerrighet i forhold til bransjen.

Dette er etter min oppfatning i tråd med de intensjoner som er nedfelt i Opplæringsloven for den videregående skole og som tidligere nevnt i Stortingsmelding 30. Mine analyser og funn ut i fra elevundersøkelsene viser entydig viktigheten av at skolen tilretterlegger for å skape gode nettverk mellom skoler, næringsliv og opplæringskontorer.

Etter min oppfatning bygger dette på et gjensidig samspill og samarbeid mellom skolen og bedriftene.

Erfaringer med utplasseringer er at det er karakteristiske trekk i didaktikken som kan brukes inn i mot bilfagene. Dette kan være et redskap rettet inn i mot arbeidslivet som definerer kunnskapsbasen i fagene og som legger premisser for læringen.

De raske endringene i yrkesfagene som følger av endringer og en rask teknologisk utvikling innen bilbransjen, er forhold som opplæringen må forholde seg til.

Spørsmål om endingskompetanse og nytteperspektiv i forhold til næringslivets behov er dermed stadig tilbakevendende i fagopplæringen. I og med at denne typen opplæring har klare sammenhenger med strømninger i næringslivet, vil bilfagets innhold, arbeidsmåter og organisering stå i forhold til endringer innen bransjen og hvilken kompetanse det er behov for.

Studerer en yrkesdidaktikkens grunnprinsipper og anvendelse, oppdager man at den blir brukt til stadighet innen bilfagopplæringen.

Imidlertid er det gjort noen forsøk på å identifisere og utvikle begrepet.

Hiim og Hippe (1999:177), sier i boka at yrkesdidaktikk omhandler ”kritisk analyse og bruk av yrkesfunksjoner som grunnlag for læring”. Dermed pekes det mot yrkeslivets virksomhet som grunnleggende basis for, legitimering av og retningsgivende for tilrettelegging av opplæring i yrkesfag.

Et karakteristisk trekk for didaktikken relatert til opplæringen innen bilfagene, er at det er arbeidslivet selv som definerer kunnskapsbasen i fagene og legger premisser for læringen. De

raske endringene i bransjen som følger av endringer og en rask teknologisk utvikling er forhold som opplæringen må forholde seg til.

Det er derfor interessant å registrere at det er yrkesfunksjonene og oppgavene som preger det yrket den framtidige fagarbeider eller håndverker skal inn i, som må være utgangspunktet og som må stå i sentrum for opplæringen. Dette vil da utgjøre et danningsideal som vil virke inn på både innhold, organisering og arbeidsmåter i yrkesfaglig opplæring. Tilrettelegging for læring i yrkesfagene i videregående opplæring vil måtte være orientert mot utviklingstendenser i arbeidslivet.

For eksempel vil bilfagenes tidsaktuelle arbeidsinnhold og arbeidsorganisering prege tilretteleggingen av yrkesopplæringen i bilfaget. På denne måten blir bilopplæringens aktuelle faginnhold, arbeidsmåter gjennom didaktiske begrunnelser, helt avhengig av endringer i yrkeslivet.

Konklusjon

Elevene har nå har vært i skole i nesten ti måneder, noe som gjør at de nå er mer faglig rustet og moden til å møte bransjen og søke seg lærlingplass. Denne utplasseringen er svært viktig for elevene da denne skal danne grunnlaget ved å kunne vise hva de kan, for dermed å kunne søke seg lærlingplass i bedriften etter endt utplassering. Konkurransen er stor for å få lærlingplass, og det er heller ingen selvfølge at alle får det.

Ved vår skole har vi organisert utplasseringen slik at klassen er inne på skolen én dag pr. uke i utplasseringsperioden, dette for å ikke komme på etterskudd med timer innen fellesfagene. Derfor er det vesentlig at organiseringen av utplasseringene samkjøres og organiseres med fellesfaglærerne i god tid før utplasseringen starter.

Ut fra erfaringene jeg har med utplasseringer og analyser og funn fra undersøkelser og samtaler med elever, så er det uten tvil en faglig god styrke å bruke bedriftene som alternative opplæringsarenaer. Men det må ikke gå bare på skolens egne retningslinjer og prinsipper, men kun gjennom et tosidig samarbeid med bedriften. Bedrifter er ingen "utplasseringsstue" for elever som har atferd problemer, og som har problemer med å utøve en vanlig sunn folkeskikk. Er ikke skolens faglærer oppmerksom på dette, kan raskt oppstå slitasjer på samarbeidet, noe som kan utvikle seg til at bedriften sier nei til å ha elever i utplassering. Funnene i undersøkelsene gir grunnlag for å si at interessen for et yrke eller fagområde, kan økes betraktelig gjennom utplassering i bedrift. Tidligere forskning viser også dette. Det er

vesentlig at skolen er oppmerksom på dette og at undervisningen har en pedagogisk form som gir en relevans til elevenes yrkesvalg.

Etter mitt syn så krever utplasseringer en grundig planlegging og oppfølging i et nært samarbeid mellom skolen og bedriften. Utgangspunktet må være analyse av sentrale yrkesoppgaver og yrkeskunnskap sett i forhold til den enkelte elevs behov for kunnskapsutvikling. Utplassering av elever er selvfølgelig ikke noe nytt, men jeg tror at spørsmålet har blitt ytterligere aktualisert med tanke på det økende bortfall av elever i den videregående opplæring, og spesielt gjelder dessverre dette for yrkesfagene.

Det er en stor lekkasje fra yrkesfaglige løp. Undersøkelser viser at frafallet i yrkesfag er mye større enn i studieforberevende retninger. Dersom man ikke prøver å demre opp for dette, kan det i ytterste konsekvens bli et alvorlig samfunnsproblem. På den annen side kan man heller ikke forvente at ungdommer som kommer rett ut fra ungdomskolen, at de treffer sitt riktige valg med en gang. Læring er en modningsprosess og den varierer selvfølgelig fra person til person. Mitt poeng med dette er at la ungdommen som søker seg til en yrkesutdanning få prøve seg så tidlig som mulig ute i bedrift. Her har både skole, bedrift og samfunn et felles ansvar. Derfor kan utplasseringer og samarbeid med bedrifter være et bidrag til å få flere til å velge riktig.

8.4 Drøfting og synspunkter fra bedriftene

Bedriftene som var med i undersøkelsen hadde skolen fra tidligere et samarbeid med gjennom etablerte partnerskapsavtaler. Resultatene blir drøftet og analysert ut i fra svar som har frem kommet fra de opplæringsansvarlige i bedriftene. Jeg har valgt å trekke inn noen av de utvalgte styringsdokumenter som er førende for den praktiske opplæring i programfagene etter at Kunnskapsløftet med innført på Vg2 bilfag. Dette er gjort ut i fra en helhetsvurdering fra undersøkelsene for å kunne få en samlet drøfting fra funn, tolkninger, og tendenser som kom frem i analysene.

Bedriftsundersøkelsen ble gjennomført på seks bedrifter med totalt 15 respondenter. Analysen av undersøkelsen bærer preg av at bedriftene er stort sett er positive til å ta inn lærlinger. Dette kan selvfølgelig variere noe ut fra bedrift til bedrift og hvilke kapasiteter den enkelte bedrift har til å ta på seg ansvaret med å ha lærlinger på kontrakt. Det er gledelig og registrere at selv på tvers av konjunktursvingninger i markedet og nedgang bilsalget, så ser det

ut for at de aller fleste bedrifter ser på opplæring som en investering i fremtiden. De fleste hadde innsett fordelene ved å ta inn lærlinger og at det alltid vil være behov for gode fagfolk. Det er interessant å få bekreftet at bedriftene fortsatt vektlegger mest ved ansettelse av elevenes fravær og at de i tillegg har en sosial kompetanse.

Det at elevene kan samarbeide og at de har bestått i alle fag, står også høyt på agendaen ved ansettelse av lærlinger. Funnene i bedriftsundersøkelsen gir uttrykk for at det er ønskelig ved ansettelse av elevene har vært utplassert i bedriften.

Alle bedriftene svarer positivt på å ha elever i en ukes utplassering fra skolestart. Dette var interessant å få bekreftet, da denne type utplassering (1 uke), var en del av min forskning til masteroppgaven.

Funn viser også at de opplæringsansvarlige i bedriftene etterlyser informasjon fra skolene om de nye programfagene og strukturen innen bilfagopplæringen. Spesielt gjelder dette informasjon som er knyttet opp i mot innføringen av Kunnskapsløftet.

Dette er en utfordring for skolen som vi må ta innover oss og få videre formidlet dette til bedriftene. De etterlyser informasjon om det nye som har skjedd innen bilfagopplæringen. Det være seg nye reformer, kompetansemål, programfag, vurdering etc. som ble innført med Kunnskapsløftet. De opplæringsansvarlige i bedriftene kjenner lite til dette.

De nasjonale føringene er viktige for planlegging, gjennomføring og vurdering av opplæringen (St.meld. nr. 30 (2003-2004)). Det er derfor interessant å se hvordan noen av punktene i meldingen sammenfaller med utplasseringer og som legger føringer for samarbeid mellom skole og bedrift. Jeg har derfor valgt å trekke ut noen av punktene som etter min mening sammenfaller godt med funn i undersøkelsene, både fra elever, men også fra bedriftene.

Demokrati og danning:

Det er klare føringer for at demokrati skal være bærebjelken i norsk utdanning, og at elever skal utvikle kompetanse i å delta i demokratiske fellesskaper. De skal utvikle danning, som omfatter evnen til kritisk tenkning. Dette får de en mulighet til når de er ute i praksis på bedrift og jobber sammen med voksne fagarbeidere.

Mening og medvirkning:

Meldingen slår videre fast at opplæringen skal være å oppleves meningsfull og relevant for eleven. Den enkelte har rett til tilpasset opplæring i tråd med egne forutsetninger, interesser, kompetanse og læringsbehov.

Helhet og sammenheng med kompetanse, ligger sentralt nedfelt i Std. Meld. Nr. 30, hvor det skal være en tydelig sammenheng mellom nivåene i fag-og yrkesopplæringen. Det som er utfordringen for bedriftene og skolen, er at bedriftene ikke bestandig har verken kapasitet eller ressurser til å oppfylle dette. Det er derfor etter min mening viktig at skolen med faglærer følger elevene tett opp i utplasseringsperioden og jobber tett gjennom samarbeid med den opplæringsansvarlige i bedriften.

Gjennom analysen og funn fra bedriftsundersøkelsen, forklarer bedriftene at de skulle gjerne ønske å oppfylle dette, men at de ikke alltid har tid eller kapasitet til å gjøre det. Vi skal ikke glemme at de tross alt skal drive forretning.

Kunnskapsløftet oppfordrer skolene til å bruke det lokale næringslivet som samarbeidspartner fordi det *”øker opplæringens kvalitet og relevans”* (Std.meld. 30 (2003-2004):113).

Med bakgrunn i dette har vi ved skole opprettet partnerskapsavtaler som er langsiktige, forpliktende samarbeid mellom skole og bedrift.

Gjennom funn i bedriftsundersøkelsen gir bedriftene uttrykk for at de er positive til å inngå partnerskapsavtaler med skolene.

Det er derfor interessant å registrere at bedrifter også ser fordeler av å ha elever i utplassering. Bedriftene ønsker også et utvidet samarbeid med skolene. Sammendrag fra funn i undersøkelsen bekrefter dette.

Gjennom funn i undersøkelsen sier bedriftene at det å ha elever i utplassering gir fordeler som kan være:

- Bedriftene blir kjent med elevene og skolen.
- Bedriften får vite hva de har å tilby av opplæring.
- Økte muligheter for rekruttering.
- Formidle bransjens krav til faget og fagutøverne gjennom det daglige arbeid i en bedrift.
- Elev og bedrift kan bli godt kjent med hverandre før det inngås lærekontrakt.

Konklusjon

Bedriftene er generelt positive til å ha elever i utplassering. Spesielt var de positive til modellen med en kort utplasseringsuke tett etter skolestart.

Det ble også antydnet at skolen burde bli flinkere til å ta initiativ til å få til et samarbeid om fagopplæringen. Som tidligere nevnt så var flere noe kritisk til hvorfor skolen ikke var flinkere til å komme med informasjon om hva elevene gjorde på skolen, timeplaner, og noe generelt om de nye fagplanene innen bilfagene.

Dette får skolen ta innover seg og forsøke å forbedre. Det var interessant å få vite hva bedriftene la vekt på ved ansettelse av lærlinger. Ikke uventet, men her lå fravær fortsatt på førsteplass. Dessuten at de måtte ha bestått alle fag og i tillegg ha med seg en viss porsjon av sosial kompetanse i form av samarbeidsevne. Funnene viser også at bedriftene har det som skal til for å lære yrkesutøvelsen og yrkeskulturen å kjenne, noe skolen mangler. Elevene ser ikke på skolens verksted som en ordentlig arbeidsplass og det forplikter dermed ikke, på samme måte som en bedrift. Skolen har tid og rom for innøving av nødvendige teknikker og for å bli kjent med ulike materialer og prosesser i yrkene (Mjelde og Tarrou 1998, Tarrou 2004). I skolen er det tid og rom for refleksjon og dokumentasjon av læringsprosesser og bedre muligheter for veiledning knyttet til læringsarbeidet enn i bedriftene. Det betyr at ingen av arenaene er perfekte, slik de er i dag, men at en kombinasjon kanskje er det ideelle i hele fag- og yrkesutdanningen.

8.5 Synspunkter fra skolen

Skolen har gjennom utplasseringer utviklet et nært forhold til lokale bedrifter. Dette har bidratt til at skolen i dag har etablerte partnerskapsavtaler med flere bilbedrifter i vestregionen. Gjennom Std.meld.30 (2003-2004) peker departementet på behovet for en nærmere kontakt mellom skole og arbeidsliv i sin alminnelighet, og at det i den forbindelse burde åpnes adgang til en vekselvirkning mellom opplæring i skole og bedrift. Den gir også føringer for at skolen skal legge til rette for at yrkesopplæringen skal bli mer fleksibel med tanke på varighet og bruk av ulike læringsarenaer.

Partnerskap med bedrifter er et viktig bidrag til samarbeid skole og bedrift.

Stortingsmeldingen nr. 30 (Kapitel 11. s 48):

” Lokalt partnerskap mellom skole og arbeidsliv og samarbeid på IKT- området vurderes som positive bidrag til en god opplæring ”

Intensjonen med partnerskap er at bedrifter og skoler inngår gjensidig og forpliktende samarbeid. Hensikten er å gi elever en bedre innsikt i arbeidslivet gjennom det yrkesvalget de har valgt. Partnerskap er en ramme for ulike pedagogiske opplegg som bedriften og skolen blir enige om. Slike avtaler inngås gjennom skriftlige avtaler. Kunnskapsløftet gir føringer for at skolen og bedrifter skal inngå lokale samarbeidsavtaler for å gi elever en mer variert opplæring som står i forhold til deres yrkesvalg. Partnerskap blir derfor en metode som i den siste tid er sterkt fokusert, og det er mitt inntrykk at dette kan være nyttig innen opplæringen gjennom arbeid, forberedelse til yrke og samfunnsliv.

Partnerskapsavtaler mellom skole og bedrift kan gi opplevelser og inntrykk av næringslivet som ingen lærebok eller faglærer kan gi. Partnerskapsavtaler har gitt våre elever en enestående sjanse til nærkontakt med deres yrkesvalg. Elevene får en bevisstgjøring på at den teorien som blir undervist i på skolen, blir satt i sammenheng som har relevans til deres yrkesvalg.

Skolen har gjennom partnerskapsavtaler med lokale bedrifter oppnådd at skolen og bedrift inngår et gjensidig og forpliktende samarbeid. Målsetningen er å gi elever en bedre innsikt i arbeidslivet gjennom det yrkesvalget de har valgt. Partnerskap er en ramme for ulike pedagogiske opplegg som bedriften og skolen blir enige om. Slike avtaler inngås gjennom skriftlige avtaler.

Kunnskapsløftet gir føringer for at skolen og bedrifter skal inngå lokale samarbeidsavtaler for å gi elever en mer variert opplæring som står i forhold til deres yrkesvalg. Partnerskap blir derfor en metode som i den siste tid er sterkt fokusert, og det er mitt inntrykk at dette kan være nyttig innen opplæringen gjennom arbeid, forberedelse til yrke og samfunnsliv.

Partnerskapsavtaler mellom skole og bedrift kan gi opplevelser og inntrykk av næringslivet som ingen lærebok eller faglærer kan gi. Partnerskapsavtaler har gitt våre elever en enestående sjanse til nærkontakt med deres yrkesvalg. Elevene får også en bevisstgjøring på at teorien på skolen har en praktisk anvendelse.

I tillegg har partnerskapsavtalene tilført skolen et verdifullt tilskudd av undervisningsutstyr, noe som skolen ikke hadde hatt mulighet til gjennom de stramme økonomiske bevilgninger som skolen har fått gjennom de siste ti år til yrkesfagene. Forskjellige importører har derfor bidratt til å heve den tekniske utdanningen og tilskudd til skolen gjennom inngåtte partnerskapsavtaler. Dette er svært positivt og har bidratt til å øke motivasjon og den teknologiske grunnkompetansen hos elevene.

Elevene skal utplasseres en uke så tidlig som mulig etter skolestart for dermed å få en bevisstgjøring på det yrket som de har valgt. Den andre utplasseringen går over tre uker og blir gjennomført på våren før de skal søke seg lærlingplass.

Elevene skal følge bedriftens arbeidstid og rutiner. I blant vil det være nødvendig å plassere elevene ut i flere bedrifter for å få tilstrekkelig variert erfaring. Dette kan ivaretas gjennom et nettverk mellom skolen og aktuelle utplasseringsbedrifter.. Det er viktig å ha en plan for utplasseringen, slik at lærere, elever, skolen og bedriften har en felles plan for elevene i utplasseringen.

Et satsningsområde er derfor å få til et samarbeid mellom skole og bedrift, som skulle være i tråd med de føringer som er nedfelt i *Std.meld.30*.

Det har derfor vært interessant og spennende i min forskning og få belyst dette ut ifra funn og analyser gjennom spørreundersøkelsene.

Det er neppe noe nytt at det er viktig å videreutvikle og få til et konstruktivt samarbeid mellom skole og bedrift. Kanskje kan det være hensiktsmessig å omorganisere den videregående skoles struktur, slik at det er mulig å veksle erfaringer mellom skole og bedrift gjennom hele utdanningen.

Da ville vi kunne ha brukt det beste fra begge læringsarenaene på en mer konstruktiv måte gjennom fire år, og det ville være tydeligere at skole og bedrift har et felles ansvar for å utdanne kompetente yrkesutøvere.

Fra skolens side håper jeg den nye reformen som ble innført med Kunnskapsløftet vil tvinge frem nye måter å tenke bruk av skole og næringsliv på. Her burde det ligge muligheter med både utfordringer og spennende fremtidsmuligheter for bilfagopplæringen.

Noen skoler er allerede på banen i å tenke nytt og har allerede etablert tilbud for næringslivet i skolen.

Dessuten er det viktig å være klar over at skolens manglende økonomi styrker ytterligere behovet for et samarbeid med næringslivet. På den andre siden skal man være oppmerksom på at skolen og opplæringen ikke bare skal skje på næringslivets egne premisser. Det bør derfor være elevenes læring som står i fokus når metoder og læringsarenaer blir valgt og ikke skolens økonomi. Funnene viser blant annet at bedriftene har det som skal til for å lære den praktiske delen av bilfagopplæringen og yrkeskulturen å kjenne, noe skolen mangler. Elevene ser ikke på skolens verksted som en ordentlig arbeidsplass og det forplikter dermed ikke, på samme måte som en bedrift.

Det var derfor interessant å registrere at elevenes yrkesopplevelse og motivasjon gjennom utplasseringsperiodene gir en fagkompetanse som bilbransjen trenger. Men jeg har også vært bevisst på at det er sider ved opplæringen elevene får på skolen som det er viktig ikke blir borte. Bedriftenes mål er i stor grad basert på lønnsomhet og effektivitet. Etter min mening er det ideelle er om vi kan gi elevene kontakt med handlingen og det direkte møtet med virkeligheten i bedrift, mens vi på skolen også i fortsettelsen kan legge vekt på en videreutvikling av den erfaring de fikk gjennom utplassering. Dessuten at elevene i tillegg får anledning til å arbeide med kreative prosesser og få en teoriforankring de parallelt kan bruke å videreutvikle i ute i praksis i bedrift.

Figur 8

Utplassering gir motivasjon og er nødvendig for elevens kunnskapsutvikling

Viktig er det å se nærmere på den didaktiske relasjonsmodellen for å prøve å få til en helhets tankegang som en prosess i min oppgave. Dette med forsøk på å få til en styrking i læringsprosessen hos elevene.

Det praktiske arbeidet som eleven skal utføre i utplasseringsperioden, vil naturlig nok bli vurdert ut i fra gjeldene læreplaner i programfagene og i forhåndsavtale med den enkelte opplæringsansvarlige i bedriften før utplassering finner sted.

Eventuelle nødvendige justeringer og omgjøringer blir gjort underveis med eleven og den som er ”fadder” i bedriften. Det er vesentlig at det er en kontinuerlig dialog mellom elev, bedrift og faglærer som skal være en del av underveisevalueringen.

Viktig er det å evaluere målene etter endt utplasseringsperiode, om målene var godt nok tilpasset elevens læreforutsetninger, og om de har vært realistiske i forhold til

rammefaktorene til bedriften. På vår skole blir dette gjennomført via elevsamtaler og et vurderingsskjema. Elevene fyller ut en daglig logg på det arbeidet som de har vært med på. Elevene blir også vurdert ut i fra hva de har prestert i bedriften i utplasseringsperioden. Bedriften sender skjemaet til skolen etter at utplasseringen er ferdig.

8.6 Oppsummering

I dette drøftingskapitlet har jeg på bakgrunn av funn fra analysene avdekket hvilke erfaringer som ble gjort ved første og annen gangs utplasseringer.

Kapitlet inneholder også om hvilke synspunkter bedrift og skole har på samarbeid, for dermed å bidra til å styrke bilfagopplæringen. En vesentlig faktor i prosessen har vært å se hvordan dette har virket inn på elevenes motivasjon for deres videre skolearbeid.

Mine funn og data gjennom drøftingene representerer ikke noen stor overraskelse og avviker ikke så mye fra tidligere forskningsdata. Med bakgrunn i gjennomført drøfting og forskningsarbeid, vil jeg understreke at utplassering er viktig for å utvikle et bedre samarbeid mellom skole og bedrift, og som bør ytterligere styrkes i årene fremover.

Kapitlet belyser også noe om hvordan utplassering og samarbeid mellom bedrift og skole har fungert.

Hvordan dette kan tolkes ut i fra gjeldene lovverk og styringsdokumenter i oppgaven vil også bli berørt. Spesielt med tanke på hvordan utplassering og samarbeid kan forenes med praktiseringen og tilrettelegging gjennom programfagene som ble innført med gjennom Kunnskapsløftet.

Mye tyder på at yrkesutdanningen og læreplanene gir større rom for variasjon og samarbeid enn det som i dag praktiseres i skoler og bedrifter. Her har etter min oppfatning skolene en utfordring.

9 FORSLAG TIL TILTAK OG FORBEDRINGER

9.1 Innledning

I dette kapittelet vil jeg komme med noen synspunkter ut i fra de erfaringer jeg har fra min forskning med utplasseringer av elever og samarbeid mellom skole og bedrift.

Når jeg her vurderer oppgavens ulike sider til tiltak og forbedringer, vil den også bære preg av de erfaringer jeg har gjennom 27 år som bilfaglærer i den videregående skole. Gjennom kapittelet kommer jeg derfor inn på sentrale myndigheter, skolens organisering, skoleeiers ansvar, struktur, styring, og forskjellige reformer innen yrkesutdanningen.

Når jeg kommer med ytringer, vil det selvfølgelig bære preg av mine tolkninger og kan som en følge av min rolle i prosjektet, ha en varierende objektivitet.

Det skal dog anmerkes, at det i slutfasen i min arbeidsprosess kom NOU 2008, ”*Fagopplæring for framtida*”, hvor ”Karlsen-utvalget” har fremlagt en utredning om yrkesfagene i årene framover og som har vært ute på høring. I fjor høst 13. oktober 2008, ble utvalgets utredning oversendt Kunnskapsdepartementet.

Jeg har valgt å ta utgangspunkt i og trekke frem noen av de konklusjonene som utvalget kom frem til, da disse forslagene er sammenfallende med de synspunkter som kom fram gjennom oppgaven.

Utplassering - 1 uke

Den første utplasseringsperioden ble foretatt kort tid etter skolestart med *1 uke* i utplassering i bedrift. Hensikten var å gi elevene en mulighet til å følge bedriftens rutiner, men også å gi de en mulighet for en bevisstgjøring på deres yrkesvalg. Jeg har derfor valgt å sette opp noen punkter som et forslag til tiltak og forbedringer, som jeg mener er viktig å ha fokus på i denne type utplassering. Jeg har valgt å ikke kommentere punktene, da disse har blitt kommentert gjennom drøfting (ref. kap.8).

Forslag til tiltak og forbedringer (1. uke)

- Avtaler med bedrifter bør gjøres før skoleslutt
- Foreta bedriftsbesøk med elevene før utplassering
- Kartlegg elevenes interesseområder innen bilfaget
- Utplasser elever i bedrifter som tar inn lærlinger
- Gi innføring og informasjon om hensikten med å føre logg
- Arbeidsklær og vernesko må være i orden
- Møte presis
- Oppgi kontakt telefon til faglærer
- Faglærer foretar hyppige bedriftsbesøk
- Ta med fellesfaglærerne på planlegging av en tverrfaglig prosjektoppgave etter utplasseringen
- Innføring i "Helsemiljø og Sikkerhet" (HMS)

Utplassering – 3 uker

I den andre utplasseringen er elevene utplassert på våren hvor de er ute i bedrift i tre uker. Denne utplasseringen har skolen praktisert gjennom flere år. Nå har elevene muligheter til å vise hva de kan før de søker lærlingplass. Denne utplasseringen er viktig for elevene. Elevene har gjennom skoleåret opparbeidet seg fagkunnskaper og burde nå ha større faglige forutsetninger for å gå inn i en yrkeskarriere. Flere av punktene til forbedringer er sammenfallende med den første utplasseringsuke.

Forslag til tiltak og forbedringer (3 uker)

- Gi informasjon om det å skrive logg
- Avtaler med bedrifter bør gjøres før jul
- Samarbeid med andre skoler om når de skal ha utplassering
- Ta kontakt med bedriften og gi informasjon om føring av evalueringsskjema
- Ta med fellesfaglærerne på planlegging av en tverrfaglig prosjektoppgave etter utplasseringen

I punktene har jeg tatt ut noen kjernepunkter som går igjen i utplasseringer. Loggskrivning må elevene læres opp i, og hva som er hensikten. Refleksjon er et nøkkelbegrep i loggskrivning. I vår region er det flere skoler som benytter seg av utplassering. Planlegg dette sammen med eventuelt andre skoler i regionen, før det tas kontakt med bedriftene. Bedriftene bør læres opp til å innse hensikten med å utfylle evalueringsskjemaer på elevene. Planlegg i god tid med fellesfaglærerne om og når utplassering skal være. Prøv å få til et tverrfaglig samarbeid om utplasseringen.

Samarbeid skole og bedrift

Samarbeid mellom virksomheter og skoler er ikke regulert i opplæringsloven eller i forskriften, men Kunnskapsløftet legger opp til et forpliktende samarbeid mellom skole og arbeidsliv på alle nivåer i opplæringen. Den generelle delen av læreplanen slår fast:

”Lærerne skal virke sammen med foreldre, arbeidsliv og myndigheter som utgjør vesentlige deler av skolens læringsmiljø. Elevene skal få innsyn i bredden i vårt arbeidsliv, og de skal gis kunnskaper og ferdigheter for aktiv deltagelse i det”
(Oppl.loven. §1-2).

Læreplanen understreker også at et godt samspill mellom skolen og arbeids- og næringsliv, kunst og kulturliv og andre deler av lokalsamfunnet kan gjøre opplæringen i fagene mer konkret og virkelighetsnær. Dette er med på å øke elevenes motivasjon og lyst til å lære. Bilfagopplæringen på vår skole, har gjennom flere år opparbeidet et tett samarbeid mellom skole og bedrift. Dette har vært helt nødvendig for å få til partnerskapsavtaler og tilgang på undervisningsutstyr.

Kunnskapsdepartementet – politisk ansvar

Stortingsmelding gjennom Std.30 legger politiske beslutninger og føringer for hvilken type skole vi skal ha i årene framover. Skolen har gjennom de siste tyve år vært gjenstand for flere ulike reformer. Hurtige omstillinger med lite konkrete føringer fra sentrale myndigheter, har godt utover kvaliteten i skolen.

Blegen utvalgets innstilling NOU 1991:4) la grunnlaget for stortingsmelding nr. 33, 1991 / 92, og dette ble på mange måter starten på reformarbeidet. Den viser at det ble lagt et grunnlag for det ”utvidete kunnskapssyn”, som etter hvert skulle prege R-94.

Myndighetene så et behov for å forberede ungdommen til et yrkesliv med et økende kompetansebehov og hvor de muligens måtte skifte jobb flere ganger gjennom sin

yrkeskariere. Med bakgrunn i erfaringer fra reformene og dens intensjoner, ble det innført i lovs form, Opplæringsloven § 1.2, 1999 som sier følgende:

”Skolen skal forbrede for yrke og samfunn, legge et grunnlag for videre utdanning og hjelpe elevene i deres personlige utvikling. Opplæringen skal tilpasses evner og forutsetninger hos den enkelte elev”

Med innføringen av Kunnskapsløftet som ble implementert i den videregående skole fra 2006 for Vg1 og fra høsten 2007 for alle Vg2 klassene, ble dette en nedtur for yrkesfagene. Jeg skal ikke gå i detalj, men det har og fortsatt er, nok av kritiske røster fra skolefolk som har stått i kø for å komme med sine ytringer via presse og lærerorganisasjoner. Det kunne derfor være ønskelig at byråkrater som er med på å utarbeide nye skolereformer (Kunnskapsløftet), burde inneha en viss yrkeserfaring, slik at man ikke får en reform som har liten relevans til styrking av yrkesfagene.

Intensjonen med innføringen har sikkert vært god, men for yrkesfagene har dette bidratt til en nedtur sammen med ingen tilføring av ressurser som skal styrke fagopplæringen i skolen.

Resultatet har blitt stor frustrasjon og en dårligere kvalitet på fagopplæringen, fordi det ikke fra start av var noen struktur på reformen fra sentralt hold.

Dette kommer dessverre også fra senere undersøkelser det økende bortfall av elever som er teoritrøtte og som heller burde få en mer tilrettelagt praktisk opplæring. Det kan synes som at det er en ansvarsfraskrivelse med ingen oppfølging fra KUD, noe som skolen kan risikere å bære preg i årene fremover, om det da ikke blir satt inn straks tiltak til forbedringer.

Etter min vurdering er punktene under vesentlige om man ønsker å styrke fagopplæringen i skolen.

Forslag til tiltak og forbedringer:

- Kunnskapsdepartementet bør pålegge fylkeskommuner / skoleeiere til å ta ansvar og sørge for kvalitetssikring av yrkesfagene etter innføringen av Kunnskapsløftet.
- Pliktige tilbakemeldinger til KUD
- Årlige evalueringer av Kunnskapsløftet
- Tilføre øremerkede midler til styrking av yrkesfagene
- Fylkeskommunen pålegges å kartlegge utstyrssituasjonen på de videregående skolene
- At skoleeier pålegges med øremerkede midler til kompetanseheving av faglærere
- Midler til oppussing av skolen
- Krav til yrkeserfaring og lederkompetanse ved ansettelse av rektorer til skoler som har yrkesfaglige studieretninger

Etter mitt syn legger ikke KUD føringer for å tilrette fagopplæringen i skolen etter intensjonen som er nedfelt i Opplæringsloven § 1.2, med innføring av Kunnskapsløftet, som skulle forbedre opplæringen innen bilfagene. Min påstand er at dette ikke er oppfylt. Et utdrag av Læreplanen i felles programfag i Vg2 kjøretøy, fastslår at programfagene skal gi elevene grunnleggende kunnskaper og ferdigheter i de arbeidsoppgaver som er felles for kjøretøyfagene.

Videre at opplæringen skal være yrkesrelatert og skal forberede elevene til et arbeidsliv med høy omstillingstakt og krav til effektivitet. Opplæringen innen bilfagene i dag har ingen mulighet til å oppfylle dette uten å få tildelt midler for utskifting av gammelt utstyr fra 70-tallet. Kunnskapsløftet med sine mangler på tilføring av ressurser er etter mitt syn en stagnasjon i forhold til yrkesfagene. Den som muligens kommer styrket ut av dette, er skoler som har allmennfag og som ikke er så ressurskrevende å drifte.

Dette har etter mitt syn byråkratene kanskje innsett da de innførte Kunnskapsløftet. Derfor er jeg av den oppfatning at det er de kombinerte skolene med yrkesfag som blir taperne, fordi de er for kostbare å drifte.

I tillegg bør KUD etter mitt syn pålegge fylkeskommunen å kartlegge utstyrssituasjonen på de videregående skolene. Kartleggingen bør vurderes fulgt opp med økte økonomiske ressurser til fylkeskommunene for å sikre at utstyr og undervisningsmateriell er oppdatert. Det foreslås at det pålegges fylkeskommunen og lærebedriftene at de følger opp utviklingen i fagene, slik at opplæringen hele tiden er tilpasset produksjonsmetodene i arbeidslivet.

Jeg er fristet til å henvise til en artikkel som stod (Morgenbladet mars 2002), som hadde som overskrift ”Slakter Utdanningsdirektoratet”. Det var en leder i Arbeiderpartiet som stilte seg uforstående til Utdanningsdirektoratets politikk og fremgangsmåte. Denne gang gjaldt det et lovforslag til endring i opplæringsloven som gikk på at elevene skulle gis utviklede rettigheter, men fratrar dem alle plikter i forhold til oppmøte, tilstedeværelse ved prøver og innleveringer. Det blir lærenes ansvar å sørge for at elevene får vurdering og karakter- selv om eleven selv knapt har vært tilstede. Lovforslaget ble kraftig kritisert av lærere ved flere videregående skoler. Mange politiske instanser stiller også spørsmålstegn ved det nye forslaget. Vurderingsforskriftene er ille nok som de er. Med innføring av den nye loven, vil dette bli enda verre. Mange er opprinnelig bekymret for elevenes fremtidige yrkesliv. Forslaget viser igjen en utrolig stor avstand mellom Utdanningsdirektoratet og norske læreres hverdag ute i skolen. Artikkelen stiller spørsmål ved om personer i direktoratet har noen

praksis fra skolene i det hele tatt, eller om det er rene teoretikere som sitter der. Dette er nok et typisk eksempel på hvorfor skolehverdagen de siste ti årene har blitt som den er. Det kan se ut som at slike beslutninger og forslag fra direktoratet har kommet inn i et mønster som viser hvor langt det er mellom teori og praksis. Kilde: (Morgenbladet 2002).

Akershus Fylkeskommune

Det er gjennom Opplæringsloven § 1.2, 1999, som fylkeskommunen er pålagt og skal drive de videregående skolene. Fylkeskommunen får tildelt midler og direktiver fra bevilgende myndigheter til å drifte videregående skolene. Akershus Fylkeskommune har i så måte lite å skryte av ved tildeling av ressurser til å satse på skoler som har yrkesfag. Dette har etter mitt syn vært, og fortsatt er, en ansvarsfraskrivelse som har foregått gjennom flere år, og som i tillegg ikke har klart å oppfylle intensjonene med innføringen av Kunnskapsløftet.

Min erfaring tilsier at skolene har blitt mer eller mindre overlatt til seg selv for implementering av de nye læreplanene. Yrkesfagopplæringen har blitt skadelidende av dette på grunn av den manglende struktur og uklare føringer det har vært fra fylkeskommunen.. Kommunenes og fylkeskommunenes rolle som skoleeier er blitt presisert gjennom Kunnskapsløftet. Et førende politisk prinsipp har vært å utvikle et styringssystem med større og tydeligere lokal handlefrihet, sammen med et tydeligere ansvar hos skoleeier for kvaliteten på opplæringen og elevenes og lærlingenes resultater. Jeg har derfor valgt å sette opp noen punkter som etter mitt syn er vesentlige om vi skal få en god fagopplæring som skal møte den teknologiske utvikling elevene vil møte i samfunnet.

Forslag til tiltak og forbedringer:

- Øke bevilgninger til innkjøp av nytt undervisningsutstyr
- Bedre tilrettelegging og struktur på innføringen av Kunnskapsløftet
- Tilrettelegge for teknisk oppdatering av faglærere
- Ansette skoleledere som har yrkeserfaring
- Styrke ”Samarbeid skole – Bedrift med inngåelser av partnerskapsavtaler
- Tilrettelegge for et utvidet fagsamarbeid med andre skoler

Dersom man ser på intensjonene med Kvalitetskartet som Akershus Fylkeskommunen selv innførte våren 2002, og som skulle være et satsningsområde, så er dette etter mitt syn nok

bevis på at kommunen ikke har gjort jobben sin. Kvalitetskartet ble innført fordi dette skulle være et styrende dokument for de videregående skolene. Det var fylkesdirektøren for utdanning (som det het da) som igangsatte arbeidet med *Prosjekt Kvalitet*. Punktene nedenfor viser tre sentrale områder i forbindelse med Akershus Fylkeskommunes innføring og formål med "Prosjekt Kvalitet":

- Økt oppmerksomhet omkring kvalitet i opplæringen, og synliggjøring av fylkeskommunens forståelse av kvalitet (kvaliteten kan etterspørres og forventes av elever/lærlinger, foresatte, ansatte og samfunn for øvrig)
- Økt profesjonalitet hos den enkelte medarbeider i videregående opplæring gjennom felles forståelse av kvalitet
- Utvikling av et styringsverktøy for utvikling av opplæringen (for sentraladministrasjonen, for ledere og for lærere / opplæringsansvarlige).

Med bakgrunn i "*Prosjekt Kvalitet*" kan det derfor se ut som at fylkeskommunens intensjoner med innføringen av Kvalitetskartet med dens intensjoner, ikke har blitt fulgt opp med tanke på å få en kompetanse heving av yrkesfagene.

"Karlsen-Utvalgets" innstilling – NOU 2008

Utvalget som fikk navnet "Karlsen-utvalget", ble nedsatt av regjeringen i 2007, og la frem sin innstilling i slutten av oktober 2008. Utredningen ble avgitt til Kunnskapsdepartementet 13. oktober 2008. Utredningen fikk navnet "Fagopplæring for framtida".

Utvalgets mandat var å utrede og komme med en innstilling på hvordan fag- og yrkesopplæringen kunne være best mulig rustet for å møte fremtidens utfordringer.

Utvalget fremmer en rekke forslag som får betydning for videregående opplæring, men berører også overganger fra grunnskole til videregående og fra videregående til fagskoler, høyskoler og universiteter. Etter høringsprosessen skal Kunnskapsdepartementet legge frem Stortingsmelding våren 2009.

Det er derfor interessant å registrere hvor sammenfallende det er med mine erfaringer sett opp i mot de synspunkter som utvalget kommer fram. Dette har vært førende for min oppgave gjennom oppgavens problemstilling og gjennom forskning på samarbeid mellom skole og bedrift.

Yrkesrettingen bør kunne virke godt sammen med dagens praktisk/teoretiske eksamensform i programfagene. Men dersom yrkesretting innebærer at nivået legges på et lavere nivå, får dette konsekvenser for elever som velger allmennfaglig påbygging seinere. Utredningen til

utvalget inneholder *81 forslag* til tiltak. Det er viktig å se tiltakene mer som en handlingsplan for utvikling på kort og lang sikt, der enkelte områder må løftes fram umiddelbart.

Utvalget peker på en rekke områder og tiltak som politikere må ta alvorlig hvis de ønsker å demre opp for det økende frafall av elever som slutter i den videregående skolen.

Utvalget konstaterer også at utviklingstrekkene i arbeidslivet vil få flere konsekvenser for fag- og yrkesopplæringen.

I hovedtrekk går dette på at det vil bli behov for mer arbeidskraft som krever:

- En større andel av ungdom må komme gjennom grunnopplæringen med en kompetanse som gjør den attraktive for arbeidslivet og i stand til å delta i et arbeidsliv med store krav til innsats og omstillingsevne.
- Tallene på frafall i videregående opplæring, og særlig innen yrkesfagene, må reduseres.
- Kunnskapsdepartementet og Utdanningsdirektoratet må legge til rette for at det kan skje nødvendige endringer i læreplaner for fag, i yrkesutdanninger eller i tilbudsstrukturen uten at det nødvendigvis gjennomføres som en del av en total reform i hele videregående opplæring.
- Fellesfagene må organiseres slik at de blir mest mulig yrkesrettet

Den videregående skolen

Det er statlige myndigheter som har det nasjonale ansvaret og som fastsetter de nasjonale rammebetingelsene for fag- og yrkesopplæringen. Fylkeskommunene har ansvaret for at den individuelle retten til videregående opplæring blir oppfylt og for gjennomføringen av opplæringen i skole. De har også et godkjenningsansvar for lærebedrifter. I tillegg har fylkeskommunen et generelt ansvar for oppfølging og veiledning av skoler og lærebedrifter. Fylkeskommunen skal ha forsvarlige systemer for å kontrollere og følge opp skolene og lærebedriftene oppfyller opplæringskravene, og at de jevnlig kontrollerer og vurderer sin egen opplæringsvirksomhet.

Gjennom oppgaven har jeg i min problemstilling vektlagt ”Samarbeid skole – arbeidsliv”. Dette har også en sammenheng med at samarbeid mellom virksomheter og skoler ikke er regulert i opplæringsloven eller i forskriften, men Kunnskapsløftet legger opp til et

forpliktende samarbeid mellom skole og arbeidsliv på alle nivåer i opplæringen. Den generelle delen av lærerplanen slår fast:

”Lærerne skal virke sammen med foreldre, arbeidsliv og myndigheter som utgjør vesentlige deler av skolens læringsmiljø. Elevene skal få innsyn i bredden i vårt arbeidsliv, og de skal gis kunnskaper og ferdigheter for aktiv deltakelse i det”

Læreplanen understreker at et godt samspill mellom skolen og arbeids- og næringsliv, kunst og kulturliv og andre deler av lokalsamfunnet, kan gjøre opplæringen i fagene mer konkret og virkelighetsnær. Dette kan bidra til å øke elevenes evne og lyst til å lære. Jeg har derfor forsøkt å få synliggjort gjennom prosjektet viktigheten av dette samspillet mellom skole og bedrift, for dermed å gi elevene arbeidslivskunnskap gjennom utplasseringer i bedrifter. Jeg har tidligere vært inne på viktigheten av at Fylkeskommunen må utarbeide oversikt over utstyrssituasjonen ved yrkesutdanningen i sitt fylke. Det er et utbredt problem at skoler sliter med utstyr fra 60- og 70- tallet, som er helt utdatert med hensyn til moderne industribedrifter. Det fører både til at elevene mister motivasjon, og at det de lærer på skolen er lite relevant for den virkeligheten de møter i arbeidslivet. Fylkeskommunen må derfor ansvarliggjøres med hensyn til utstyrssituasjonen på den enkelte skole. Når vi har fått en nasjonal oversikt over utstyrssituasjonen i yrkesutdanningen, må tilstrekkelig tiltak settes i verk for å møte eventuelle mangler.

Partnerskap

Næringslivets hovedorganisasjon (NHO) arbeider målbevisst med samarbeid med skolen gjennom arbeidsfeltet ”Næringsliv i skolen”. De har utviklet ”partnerskapsheftet” som en veiledning for skoler og virksomheter som ønsker å starte samarbeid. Jeg har valgt å ikke komme konkret inn på her hva avtalene har betydd for vår bilfagopplæring, men henviser viser til kapittel 5 i oppgaven.

Forslag til tiltak og forbedringer:

Det er positivt å se at inngåelser av partnerskapsavtaler har bidratt til en vesentlig styrking av fagopplæringen innen bilfagopplæringen ved vår skole. Det er et viktig satsnings område fremover å få videreført det samarbeidet vi har inngått med bedriftene. Etablering av nye partnerskapsavtaler blir også et satsningsområde i tiden som kommer.

Flere av våre inngåtte partnerskapsavtaler skal evalueres og eventuelt fornyes etter en løpetid over to år.

Akershus Fylkeskommune har forsømt sitt ansvar ved ikke å være noen pådriver for å legge til rette for etablering av partnerskapsavtaler. Det samme mener jeg om ledelsen ved skolen som i svært liten grad har vært noen inspirator og som tilrettelegger for å inngå samarbeid med bedrifter med etablering av partnerskapsavtaler.

Et betydelig forarbeid er blitt nedlagt og ingen ressurser eller tid er blitt tilbudt til den som er pådriver for å få etablerte partnerskapsavtaler.

Mye av samarbeidet mellom skolen og arbeidslivet er kommet i gang og drives videre ved enkeltpersoners initiativ og personlig kontakt mellom lærere og ansatte i bedrifter. Den enkelte faglærer har stor aktivitet med informasjon og kontaktskapende virksomhet som bidrar til slikt samarbeid.

Opplæringskontorene har også et ansvar her, fordi de skal være et bindeledd mellom skoler og arbeidsliv. Fylkeskommunen som skoleeier og yrkesopplæringsnemda i det enkelte fylke har sentrale roller i å legge til rette for at denne ønskede utviklingen finner sted og skyter fart. Det er etter min mening fylkeskommunens ansvar som skoleeier som skal tilrettelegge for at dette arbeidet blir fulgt opp og kvalitetssikret. Dessuten at det blir satt av øremerkede midler til den enkelte skole for at de kan tilrettelegge for styrking av samarbeidet mellom skolen og bedriftene. Faglærere som jobber med dette, må få nødvendige ressurser og avsatt tid til å jobbe med dette.

Derfor er det etter mitt syn et lovbrudd med intensjonene som er nedfelt gjennom Kunnskapsløftet.

Tiltak:

- Fylkeskommunen pålegger skolene at de tilrettelegger for å styrke samarbeid mellom skole og bedrift
- Skolen pålegges å sette inn nødvendige ressurser til arbeidet med å etablere partnerskapsavtaler
- Skolen pålegges å tilrettelegge for at det blir avsatt tid til faglig samarbeid med andre skoler, og som legges inn på felles planleggingsdager

Litteratur

- Argyris, Ch.R.Putnam og D.Mc.Lain Smith. (1990): *Action Science*.
San Francisco: Jossey-Bass Publishers.
- Carr,W. og Kemmis, S. (1986):*Becoming Critical*.
London / Philadelphia: The Falmer Press.
- Dahlbakk, Jorunn. (2000): *Kransen*, Hovedoppgave i Yrkespedagogikk.
Oslo:Høgskolen i Akershus.
- Eklund T. (2007): *Yrkesdidaktikk for grunnutdanning i helse- og sosialfag*.
Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Emblem, T. (1998): *Norge 1. Norgeshistorie før 1850*. Oslo: Cappens Forlag.
- Halvorsen, K. (2004): *Å forske på samfunnet – en innføring i samfunnsvitenskapelig metode*.
Oslo: Cappelens Forlag.
- Hiim, H. og Hippe E. (1993): *Læring gjennom opplevelse, forståelse og handling*.
En studiebok i didaktikk. Oslo: Universitetsforlaget.
- Hiim, H. og E. Hippe. (2001): *Å utdanne Profesjonelle Yrkesutøvere*.
Oslo: Gyldendal Akademiske.
- Holme, I. (1998): *Metodevalg og metodebruk*. Oslo: Tano Forlag A/S.
- Lyngnes, K. og Rismark, M. (2007): *Didaktisk arbeid*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag.
- Mjelde, L. (2002): *Yrkenes Pedagogikk. Fra arbeid til læring – fra læring til arbeid*.
Oslo:Yrkeslitteratur.
- Moxnes, P. (1981): *Læring og ressursutvikling i arbeidsmiljøet*.
Oslo: Institutt for Samfunnsvitenskap.
- Nilsen, E.N og G.H.Haaland Sund. (2008): *Læring gjennom praksis*. Oslo: 07 Gruppen.
- Olson, S. (2003): *Forskningsprosessen*. Oslo: Gyldendal Akademiske.
- Steen, O. J. (1991): *Prøvenemda i arbeid. En håndbok for prøvenemder som bedømmer fag- svenneprøver*. RFA. FX-3863. Oslo: Falck Hurtigtrykk
- Tarrou, A.L.H. (2005): *Yrkenes og yrkesfagenes didaktikk*.
Om kunnskap, læring og handling til yrker og profesjoner i bevegelse.
Oslo: Arbeidsforskningsinstituttet.
- Thagaard, T. (1998): *Systematikk og innlevelse. En innføring i kvalitativ metode*.
Bergen: Fagbokforlaget.

Nettadresser

UFD (2006–2008): *Kunnskapsløftet- fag og læreplaner*. Oslo: UFD.

http://www.undanningsdirektoratet.no/templates/udir/TM_UtdProgrFag.aspx?id=2103

UFD (2008): *Fagopplæring for framtida. NOU 2008:18*. Oslo: UFD.

UFD (2003-2004). *Kultur for læring*. Stortingsmelding 30. Oslo: UFD.

<http://odin.dep.no/kd/norsk/publ/stmeld/045001-040013/dok-bn.html>

UFD (1998-1999): *Videregående opplæring*. Stortingsmelding 32. Oslo: UFD

Bilfagopplæringen. (2008): Oslo: Fagopplæringskontoret.

<http://www.vilbli.no> <http://www.bilfag.no>.

AFK (2002): *Prosjekt Kvalitet*. Oslo: Akershus Fylkeskommune.

www.akershus-f.kommune.no).

NHO (2008): *Partnerskap*. Oslo: Norges Hovedorganisasjon.

<http://www.7.etg.no/nis>

Toyota Bauda. (2008): *Opplæringskontor for lærlinger*. Drammen: Toyota.

<http://www.bilmekaniker.no/>

Morgenbladet (2008): *Slakter Utdanningsdirektoratet*. Bergen: Morgenbladet

<http://www.morgenbladet.no/apps/pbcs.dll/article?AID=/20090320/OAKTUELT/200376552>

Asker & Bærums Budstikke (2007): *Reportasje om Partnerskapsavtale*. Asker: Budstikka.

http://www.budstikka.no/sec_nyheter

” Bilfagopplæring – et samarbeid mellom skole og bedrift ”

VEDLEGG

Hvordan kan bilfagopplæringen utvikles gjennom et samarbeid mellom skole og bedrift?

VEDLEGG

- Vedlegg 1 Spørreundersøkelse blant elever
- Vedlegg 2 Spørreundersøkelse blant bedrifter
- Vedlegg 3 Brev med forespørsel til bedrifter om spørreundersøkelse
- Vedlegg 4 Arbeidslogg
- Vedlegg 5 Skjema for oversikt over arbeidsoppdrag i utplassering
- Vedlegg 6 Evalueringsskjema av utplassering i bedrift (skjema 1)
- Vedlegg 7 Verkstedvurdering med elevens egenvurdering (skjema 2)
- Vedlegg 8 Partnerskapsavtale
- Vedlegg 9 Presseoppslag – teknisk fagblad - Bilbransjen
- Vedlegg 10 Presseoppslag – Asker & Bærums Budstikke
- Vedlegg 11 Utdanningsmuligheter - Bilfag

Spørreundersøkelse - Masteroppgave ved Høgskolen i Akershus,
Student: Tom Skogsberg, Kull 05-

Utplassering i bedrift - elever VG2 Kjøretøy

Spørreundersøkelse – elever

1) Hvor gammel er du?

- Under 18 år
- 18 år eller eldre

2) Er dette din første eller din andre utplassering?

1. utplassering
2. utplassering

3) Hva synes du er viktig å vektlegge ved valg av utplasseringsbedrift? Nummerer med 1 som viktigst, 2 som nest viktigst osv.

Faglig god bedrift	<input type="text" value="- Velg alternativ -"/>
Reisevei	<input type="text" value="- Velg alternativ -"/>
Arbeidstiden	<input type="text" value="- Velg alternativ -"/>
Antall ansatte	<input type="text" value="- Velg alternativ -"/>
At bedriften har lærling	<input type="text" value="- Velg alternativ -"/>
Mulighet til lærlingeplass	<input type="text" value="- Velg alternativ -"/>
Læreren anbefalte bedriften	<input type="text" value="- Velg alternativ -"/>
Annet	<input type="text" value="- Velg alternativ -"/>

4) Hvordan opplevde du å bli tatt imot i bedriften(e) du har vært utplassert? Merk av på skala 1-6, hvor 1=dårligst og 6=best.

- 1 2 3 4 5 6

5) Begrunn kort svaret ditt om hvordan du ble tatt imot:

6) Har du byttet bedrift i utplasseringsperioden?

- Ja
 Nei

25 % completed

© Copyright www.QuestBack.com. All Rights Reserved.

FORHÅNDSVISNING

Utskriftsvennlig versjon >>

Utplassering i bedrift - elever VG2 Kjøretøy

Denne informasjonen vises kun i forhåndsvisningen.
Følgende kriterier må være oppfylt for at spørsmålet skal vises for respondenten:
Har du byttet bedrift i utplasseringsperioden? - Ja

7) Hva var grunnen til at du byttet bedrift

8) Hvilket faglig utbytte mener du at du har fått av utplasseringen?
Merk av på skala 1-6, hvor 1=dårligst og 6=best

- 1 2 3 4 5 6

9) Begrunn kort svaret om faglig utbytte:

10) I hvilken grad trivdes du i bedriften? Merk av på skala 1 - 6, hvor 1=dårligst og 6=best

1 2 3 4 5 6

11) Har du andre synspunkter eller kommentarer om bedriften?

12) Liker du å være utplassert? Merk av på skala 1 - 6, hvor 1=liker svært dårlig og 6=liker svært godt.

1 2 3 4 5 6

13) Har du kommentarer til hvordan du liker utplassering?

14) Var det noen i bedriften som hadde faglig oppfølging av deg?

Ja
 Nei

15) Har du kommentarer til faglig oppfølging?

16) Har du fått en tilbakemelding / vurdering fra bedriften om utplasseringsperioden?

Ja
 Nei

17) Har du kommentarer til tilbakemelding/vurdering fra bedriften?

18) Var det noe du savnet i utplasseringsperioden?

- Ja
- Nei

50 % completed

© Copyright www.QuestBack.com. All Rights Reserved.

FORHÅNDSVISNING

Utplassering i bedrift - elever VG2 Kjøretøy

Denne informasjonen vises kun i forhåndsvisningen.
Følgende kriterier må være oppfylt for at spørsmålet skal vises for respondenten:
Var det noe du savnet i utplasseringsperioden? - Ja

19) Hva savnet du?

20) Kunne du tenke deg å søke lærlingeplass / jobb i den bedriften du har vært utplassert?

- Ja
- Kanskje
- Nei
- Vet ikke

21) Begrunn kort svaret ditt om læreplass/jobb:

22) Synes du at utplasseringen har hjulpet deg til å se sammenhengen mellom teorifagene og arbeidsteknikken?

- Ja. i stor grad
- I middels grad
- I liten grad
- Ingen mening

23) Begrunn kort svaret ditt om sammenheng teorifag og arbeidsteknikk:

24) Har du noen synspunkter på det å føre arbeidslogg når du er utplassert?

- Bra
- Middels
- Dårlig
- Ingen hensikt

25) Begrunn kort svaret ditt om arbeidslogg:

75 % completed

FORHÅNDSVISNING

Utplassering i bedrift - elever VG2 Kjøretøy

26) Har utplasseringen gitt deg mer lyst til å gjennomføre utdannelsen i bilfaget? Merk av på skala 1 - 6, hvor 1=dårligst og 6=best

- 1 2 3 4 5 6

27) Begrunn kort svaret ditt om å gjennomføre utdannelsen:

28) Hvordan vurderer du dine sjanser til å få lærlingeplass?

- Meget gode
 Middels gode
 Vanskelige
 Ingen mening

29) Begrunn kort svaret ditt om muligheten for lærlingeplass:

**30) Hva tror du bedriften vektlegger når de skal ansette lærlinger?
Nummerer for viktighet hvor 1=viktigst, 2=nest viktigst osv.**

Faglig dyktighet	<input type="text" value="- Velg alternativ -"/>
Sosial (hvordan jobber jeg sammen med andre)	<input type="text" value="- Velg alternativ -"/>
Fravær det siste skoleåret	<input type="text" value="- Velg alternativ -"/>
Ordenssans	<input type="text" value="- Velg alternativ -"/>
Møter presis	<input type="text" value="- Velg alternativ -"/>
Høflig, språkbruk	<input type="text" value="- Velg alternativ -"/>
Utseende	<input type="text" value="- Velg alternativ -"/>
Kulturell bakgrunn	<input type="text" value="- Velg alternativ -"/>
Beherske stress	<input type="text" value="- Velg alternativ -"/>
Bestått alle fag	<input type="text" value="- Velg alternativ -"/>

100 % completed

© Copyright www.QuestBack.com. All Rights Reserved.

FORHÅNDSVISNING

Asker, 7. april 2008

Vedlegg 2

Utplassering av elever i bedrift - kjøretøy Vg2

Spørreundersøkelse - bedrifter

1) Hvilke typer av kjøretøy reparerer din bedrift?

- Lette kjøretøy
- Tunge kjøretøy
- Begge deler

2) Kommentar til spørsmål 1

3) Hvor mange ansatte er det på verkstedet i bedriften?

- 1-3 ansatte
- 4-7 ansatte
- 8-12 ansatte
- 13-20 ansatte
- Over 20 ansatte

4) Kommentar til spørsmål 3

5) Hvor mange lærlinger har din bedrift pr. 1. juni 2008?

- 1 lærling
- 2 lærlinger
- 3 lærlinger
- 4-8 lærlinger
- Ingen lærlinger

6) Kommentar til spørsmål 5

Neste >>

FORHÅNDSVISNING**Utplassering av elever i bedrift - kjøretøy Vg2**

7) Hvordan rekrutterer dere lærlinger? Merk av alle aktuelle metoder.

- Gjennom Opplæringskontorene
- De oppsøker oss og ber om lærlingplass
- Noen får jobb etter utplasseringsperiode hos oss
- Plass via familie eller kjente
- Vi annonserer etter lærlinger
- Vi oppsøker skolene for å finne dem
- Gjennom partnerskapsavtaler

8) Kommentar til spørsmål 7

9) Planlegger dere å ta inn nye lærlinger i løpet av 2008?

- Ja
- Nei
- Vet ikke

10) Kommentar til spørsmål 9

33 % completed

© Copyright www.questback.com. All Rights Reserved.

FORHÅNDSVISNING**Utplassering av elever i bedrift - kjøretøy Vg2**

Denne informasjonen vises kun i forhåndsvisningen.
Følgende kriterier må være oppfylt for at spørsmålet skal vises for respondenten:
Planlegger dere å ta inn nye lærlinger i løpet av 2008? - Ja

11) Tror du at din bedrift vil ta inn

- Flere lærlinger enn i 2007
 Færre lærlinger enn i 2007
 Samme antall lærlinger som i 2007

Denne informasjonen vises kun i forhåndsvisningen.
Følgende kriterier må være oppfylt for at spørsmålet skal vises for respondenten:
Planlegger dere å ta inn nye lærlinger i løpet av 2008? - Ja

12) Kommentar til spørsmål 11

13) I løpet av de siste 5 år, hvor stor prosent av dine lærlinger har fortsatt fast jobb hos dere etter endt lærlingetid og fagbrev?

- Alle
 Over 50%
 Under 50%
 Ingen eller svært få

14) Kommentar til spørsmål 13

15) Hva vektlegger bedriften når det skal ansettes lærlinger? Nummerer for viktighet hvor 1=viktigst, 2=nest viktigst osv.

Faglig dyktighet	- Velg alternativ - <input type="text"/>
Sosial (hvordan jobber vedkommende sammen med andre)	- Velg alternativ - <input type="text"/>
Fravær det siste skoleåret	- Velg alternativ - <input type="text"/>
Ordenssans	- Velg alternativ - <input type="text"/>
Møter presis	- Velg alternativ - <input type="text"/>
Høflig, språkbruk	- Velg alternativ - <input type="text"/>
Utseende	- Velg alternativ - <input type="text"/>
Kulturell bakgrunn	- Velg alternativ - <input type="text"/>
Beherske stress	- Velg alternativ - <input type="text"/>

Bestått alle fag

- Velg alternativ -

Gode karakterer

- Velg alternativ -

Hvordan eleven har jobbet i utplassering i bedriften

- Velg alternativ -

Neste >>

50 % completed

© Copyright www.questback.com. All Rights Reserved.

FORHÅNDSVISNING**Utplassering av elever i bedrift - kjøretøy Vg2**

16) Gjennomfører bedriften egen faglig kunnskapstest på lærlingene før ansettelse?

- Ja, alltid
 Planer om å innføre test
 Ikke aktuelt

17) Kommentar til spørsmål 16

18) Er dere villig til å ta inn lærlinger som har ett eller to stryk i allmenne fag fra videregående skole som de må ta opp igjen?

- Ja
 Nei
 Vet ikke

19) Kommentar til spørsmål 18

20) Samarbeid mellom skole og bedrift kan gi en positiv gevinst for begge parter. Har din bedrift (merk av alle aktuelle):

- Samarbeidsavtale / Partnerskapsavtale med skole
 Elever som er utplassert i arbeidsuke
 Skoleklasser på besøk
 Deltar på arrangementer på skolene

21) Kommentar til spørsmål 20

22) Hvilken tidligere erfaring har din bedrift om samarbeid mellom bedrift og skole? Merk av på skala 1-6, hvor 1=svært dårlig erfaring og 6=svært god erfaring.

- 1 2 3 4 5 6

23) Kommentar til spørsmål 22

Neste >>

67 % completed

© Copyright www.questback.com. All Rights Reserved.

FORHÅNDSVISNING**Utplassering av elever i bedrift - kjøretøy Vg2**

24) Hvordan ser din bedrift på å ha elever i utplassering? Merk av på skala 1-6, hvor 1=svært negativ og 6=svært positiv.

- 1 2 3 4 5 6

25) Kommentar til spørsmål 24

26) Har bedriften egen opplæringsansvarlig som tar seg av lærling / elever som er utplassert i bedriften?

- Ja
 Nei
 Vet ikke

27) Kommentar til spørsmål 26

28) Har bedriften egne "faddere" (mekaniker) som følger opp elev/lærling i det daglige arbeidet?

- Ja
 Ingen fast
 Vet ikke

29) Kommentar til spørsmål 28

30) Gir bedriften tilbakemelding til eleven / skolen med evaluering av elevens innsats i utplasseringsperioden? Flere alternativer kan merkes av.

- Ja, via samtale med eleven
 Ja, via evalueringsskjema til skolen
 Ikke vanlig praksis

31) Kommentar til spørsmål 30

FORHÅNDSVISNING**Utplassering av elever i bedrift - kjøretøy Vg2**

32) Hva mener bedriften om å ha en elev fra Vg2 kjøretøy i en kort utplassering (1 uke) rett etter skolestart i tillegg til 3 uker på slutten av skoleåret? Merk av på skala 1-6, hvor 1=svært negativ og 6=svært positiv.

- 1 2 3 4 5 6

33) Kommentar til spørsmål 32

34) Er bedriften kjent med de nye opplæringsplanene for Vg2 kjøretøy etter at Kunnskapsløftet ble innført fra høsten 2007?

- Ja Nei

35) Kommentar til spørsmål 34

36) I fremtiden kan det se ut til å bli vanskelig når det gjelder å få lærlingeplasser i bilfag. Er din bedrift villig til å ta inn ekstra lærlinger for å bidra til å løse denne krisen?

- Ja, i 2009
 Ja, i 2009 og i årene fremover
 Nei
 Vet ikke

37) Kommentar til spørsmål 36

38) Er deres bedrift tilknyttet en fagopplæringsring, eller har dere eget opplæringskontor?

- Bedriftens eget opplæringskontor
 Opplæringskontor for bilfag

39) Kommentar til spørsmål 38

BEDRIFTSUNDERSØKELSE

UTPLASSERING AV ELEVER I BEDRIFT – KJØRETØY VG2

Asker, 13. mai 2008

FORESPØRSEL TIL BEDRIFT:

SPØRREUNDERSØKELSE - UTPLASSERING AV ELEVER – LETTE KJØRETØY Vg2 VED BLEIKER VIDEREGÅENDE SKOLE

I forbindelse med mitt Masterstudie ved Høgskolen i Akershus, avdeling for Yrkesfagutdanning, Master i Yrkespedagogikk, går en forespørsel til bilbedrifter om å besvare noen spørsmål vedrørende det å ha elever i utplassering. Hensikten med undersøkelsen er å få synspunkter på hvilke erfaringer bedriftene vektlegger når elever er i utplassering. I tillegg ønsker jeg å få noen synspunkter på hvilke kriterier som legges til grunn ved ansettelse av lærlinger.

Forespørselen går til den i bedriften som er ansvarlig for opplæringen av lærlinger og som har erfaringer med ansettelser av lærlinger. Undersøkelsen vil bli foretatt elektronisk og innlagt med en link som dere kan klikke inn på.

Resultatene fra undersøkelsen vil inngå som en del i min master oppgave som skal slutføres og innleveres til Høgskolen i Akershus våren 2009.

Alle personer og bedriftens navn blir anonymisert i undersøkelsen. Resultatet av undersøkelsen kan om ønskelig bli presentert for bedriften når data er analysert.

Oppgavens problemstilling:

"Hvordan kan bilfagopplæringen utvikles gjennom et samarbeide mellom skole og bedrift?"

Mål :

- *Utplassering av elever i bedrift*
- *Samarbeid mellom skole / bedrift*
- *Utvikle en skriftlig "Veileder" med anbefalinger og tiltak til forbedring ved utplassering av elever i bedrifter*

Aktuelle temaområder kan være :

- *Hvilke erfaringer bedriften har ved å ha elever i utplasseringer?*
 - *Stiller bedriften seg positiv til å ha elever fra videregående skole i utplassering?*
 - *Vil bedriften stille seg positiv til et formelt samarbeid (partnerskap) med skoler (utover det å ha elever i utplassering)?*
 - *Hva vektlegger bedriften når dere skal ansette lærlinger?*
 - *Hvordan foretar bedriften ansettelse av lærlinger? Intervju / kompetansetester? Søknader? Etter utplassering i bedriften?*
 - *Har bedriften behov for arbeidskraft med spisskompetanse? Hvilket fagfelt?*
 - *Har bedriften en fast fagperson som har oppfølging av lærlinger / elever?*
 - *Gir bedriften en faglig tilbakemelding og karaktersetting av ferdigheter til eleven etter endt utplassering.?*
- osv....*

Takk for hjelpen!!

Med hilsen

Tom Skogsberg

Faglærer / Kjøretøy Vg2

Bleiker videregående skole

ARBEIDSLOGG

Elevens navn :Klasse.....

Loggføring av hva jeg utførte av oppgaver fordag
og dato...../ 2008

Din faglærer :

Lag et kort notat av hva du utførte av oppgaver, hva ble gjennomgått av teori, hendelser og opplevelser, som du hadde denne dagen. Hensikten er du skal reflektere og oppsummere for deg selv hva du husker fra denne dagen. Loggene skal arkiveres i din perm.

Noter under hva du gjorde :

Attestert : Elev :

Gjennomførte arbeidsoppgaver

**Oppgavene er utført ihenhold til kompetansemål fra læreplan for
Vg2**

Læreplan mål	Forberedende arbeid Gjennomført arbeid	Evaluering

Kommentar:

Vedlegg 7

VERKSTEDVURDERING- BEDRIFTVURDERING

	1 = Svært lav kompetanse	2 = Lav kompetanse	3 = Nokså god kompetanse	4 = God kompetanse	5 = Meget god kompetanse	6 = Fremragende kompetanse
Punktlighet:						
Orden:						
Kreativ/løsningsorientert:						
Interesse:						
Samarbeidsevne:						

Utfyllende kommentarer (om ønskelig):

EGENVURDERING

Utbytte av utplassering. Positive og negative opplevelser osv.

.....
for bedrift

.....
elev

.....
Faglærer

Vedlegg 8

Partnerskapsavtale

KOPI

Avtalen er inngått mellom **Bleiker videregående skole** og **Bertel O. Steen Asker og Bærum A/S**

Avtalen gjelder for 2 år fra avtalen underskrives, og avtalens innhold underlegges årlig revisjon.

Avtalen innebærer at begge parter har lagt opp et fast samarbeid, i den hensikt å gi elevene/studentene større innsikt i arbeids- og næringsliv. Samarbeidet skal konkretisere arbeids- og næringslivstema i skolens lærerplaner og virksomhetsplaner. Målsettingen er å gi elevene/studentene en forståelse av næringslivets rolle i samfunnet og et bedre grunnlag for å gjøre realistiske yrkes- og utdanningsvalg.

Partene innarbeider avtalen i sine planer og har jevnlig dialog for å evaluere, forbedre og videreutvikle samarbeidet.

For at avtalen til enhver tid skal være det verktøy begge parter ønsker, skal det avholdes evalueringsmøter hvert halvår mellom skolens- og bedriftens representanter.

Partnerskap innebærer:

- Opplegg for bedriftsbesøk for skolens elever
- Utplaseringsordning for elever på GK mekanisk fag og VK1 kjøretøy
- Utplaseringsordning for lærere i bedrift
- Gjensidig kompetanseutveksling (bedriftslære, bilfag og pedagogikk)
- Prosjektarbeid for elever
- Felles orientering / rådgivning til elevene i grunnskolen og på GK mekanisk fag
- Stipendordning for skolens elever
- Elevene får fritt arbeidstøy / kjeledresser

Konkretisering av innhold i avtalen:

- Planlagte bedriftsbesøk med for- og etterarbeid for elever på skolen
- Tilrettelegging av utplaseringsperioder i god tid med hensyn til elevenes nivå
- Lærerdeltagelse på bedriftens kursopplegg
- Utveksling av kunnskap mellom bedriftens og faglærere ved skolen, samt forelesning fra lærer i bedrift.
- Tilrettelegging fra bedriftens side ved ønske om innspill / hjelp i forbindelse med elevenes prosjektarbeide
- Ordningen gjelder pr. skoleår for elever ved VK1 kjøretøy. Stipend på kr. 1.000,- til en elev i hver klasse etter Bertel O. Steen A/S og Rud videregående skole sine retningslinjer.
- Bedrift er så langt det lar seg gjøre innenfor bedriftens regelverk være behjelpelig med fremskaffes av modeller og utstyr
- Tilrettelegging / teknisk stand på "Yrkesutdanningens- dag"(høst)

Kontaktpersoner:

Bleiker videregående skole :
Bertel O. Steen Asker og Bærum A/S: Tore Knutsen
Opplæringsringen: Kjell Lundeby

Rud den 15.6.2006

Bedriftsleder:

Rektor :

Bransjen bidrar med utstyr

- Dere er "gavemilde guder", sa rektor Anlaug Mejlbo på Bleiker videregående skole i Asker til representantene for Møller Bil, Toyota og Bertel O. Steen da hun takket for at skolen fikk levert tre nye biler.

NYE BILER. Tre nye biler har bransjen nå bidratt med til Bleiker vgs.

Tekst og foto: Anne Evensen

- Dette gir skolen muligheten til å vise elevene det nyeste av teknologi, og er et bevis på et godt samarbeid mellom skole og bedrift, noe som også er intensjonen i Kunnskapsløftet, sa rektor Mejlbo på Bleiker vgs.

Tre nye biler

Det var tre splitter nye biler - en Golf 5, en Toyota Aygo og en Peugeot 207 - med diagnoseutstyr og spesialverktøy som rullet inn på gårdsplassen på Bleiker vgs. torsdag 30. august, til stor jubel fra elever og lærere. Og høyest av alle jublet de 12 elevene på VG2 kjøretøy som skal skru på bilene.

Alexander Concepcion, som er en av de heldige som får ny bil å skru på, sier det slik; Det er moro med nye biler - alt er nytt og fint og man slipper å bli så møkkete.

De 30 elevene som i år går første året på TIP (Teknikk og Industriell Produksjon) lar seg nå kanskje friste til å velge bilfag til neste år...

Partnerskapsavtaler

Bilene, som er avgiftsfrie og kun skal brukes til opplæringsøyemed, kom fra skolens samarbeidspartnere Møller Bil Asker og Bærum, Toyota Asker og Bærum avd. Asker og Bertel O. Steen (BOS) Asker og Bærum, som de har partnerskapsavtaler med. En partnerskapsavtale er en avtale som innebærer at begge parter har lagt

opp til et fast samarbeid i den hensikt å gi elevene større innsikt i arbeidsliv og næringsliv.

For Golfen og Toyotaen betaler skolen et lite bidrag. For Peugeotten er det inngått en spesialavtale om lånerett, noe som gjør at skolen får ny bil hver tredje måned. Etter endt periode på tre måneder blir elevene med til BOS hvor en mekaniker går gjennom arbeidet for å kvalitetssikre det elevene har gjort.

- Denne strålende avtalen er det servicesjef Arne Lid hos BOS som har stått bak, forteller Per Arne Andersen - fagleder for TIP.

Bilfaglærer Tom Skogsberg fremhever at det er viktig for elevene at de har utstyr som de vil treffe igjen ute i verkstedene, og at dette er et godt

teknisk løft for skolen.

- Hvis vi skal klare å følge med på teknologien er vi helt avhengig av at importørene og forhandlere hjelper til med biler, slik at vi slipper å hente biler fra høgger'n slik vi tidligere har gjort, sier den engasjerte faglæreren.

Hvorfor bidrar bilbransjen?

- Dette gjør vi fordi det materiellet de har på skolen i dag er utrangert, og det er ikke det materiellet som elevene vil møte ute i verkstedene, sier avd. dir. Kjetil Thorbjørnsen hos Toyota Asker og Bærum avd. Asker. Nå får de møte hverdagen med tidsriktige produkter. Vi er opptatt av lærlinger og har for tiden to lærlinger hos oss, og vi syns det er hyggelig å bidra i nærmiljøet.

- Det er tre grunner til at vi gjør dette, sier Svein Kåre Haaland hos Møller Bil Asker og Bærum, som nå har 12 lærlinger i bedriften. For det første vil dette være med å heve renoméet til bilfag. Elevene fortjener noe bedre enn å skru på 20 år gamle vrak. For det andre håper vi at dette bedrer rekrutteringen til bransjen og for det tredje så bidrar dette positivt til lokalmiljøet og skaffer positiv omtale.

- Og når sant skal sies så er dette hjelp til selvhjelp, avslutter Svein Kåre Haaland. Vi skaffer utstyr og skolen gir oss gode lærlinger.

FORNØYDE. Bare glade fjes å se da bilene ble levert. Fra venstre ses Per Arne Andersen - fagleder for TIP, rektor Anlaug Mejlbo, Tom Skogsberg - bilfaglærer, Rolf Berg - bilfaglærer, Kjetil Torbjørnsen - avd.dir. hos Toyota Asker og Bærum avd. Asker og Hans Konrad Østern - daglig leder hos Bauda-konsernets opplæringskontor for bilfag.

BILMEKKING: Faglærer Tom Skogsberg (lengst til høyre) ved Bleiker videregående informerte bilbransjen om skolens undervisning i bilmekaniske fag. Elevene Joakim Hafsmo (til venstre) fra Bleiker og Ruben Carho Hansen fra Bondi er blant dem som håper et tettere samarbeid med skole og bedrifter vil gi bedre lærlingplasser.

FOTO: DAG TUFT

Partnerskap i bilbransjen

Dag Tufte

Bedre bilmekanikere. Bleiker videregående tegnet fredag partnerskapsavtale med flere store aktører i bilbransjen for at skole og næringsliv skal bli til gjensidig nytte.

Fredag ble deler av bilbransjen i Asker og Bærum innlemmet i «Kunnskapsløftet». Det var faglærer Tom Skogsberg ved Bleiker videregående skole i Asker som hadde invitert fire bilforhandlere/verksteder til å tegne partnerskapsavtale med skolen.

– Av de fire vi inviterte kom fire, så det tegner godt, mener Skogsberg.

– Nå er jo dette bedrifter vi har et godt forhold til fra før, men nå inngår vi en mer forpliktende avtale, legger han til.

Partnerskapsavtaler er et av virkemidlet i

kunnskapsløftet for skolene Kristin Clemet utarbeidet. Målet er et tettere samarbeid mellom skolene og samfunnet.

Økt rekruttering

Budstikka skrev torsdag om et stadig synkende elevtall i de yrkesfaglige studieretningene i distriktet. Tom Skogsberg tror partnerskapsavtalene kan være med på å snu utviklingen.

– Hvis bedriftene kommer på banen og markedsfører hvilke muligheter det ligger innenfor de ulike utdanningene, vil alternativene bli mer konkret for de unge som må gjøre sine valg, sier Skogsberg.

Avtalen innebærer at bedriftene følger de unge tett opp, og at bedrifter og skole deler sin kunnskap med hverandre med kurs og lignende. I dag er det 11 fremtidige bilmekanikere som studerer på Bleiker. Men ikke engang partnerskapsavtalene som ble inngått fredag garanterer elevene lærlingplasser.

– Når vi leser om mangelen på lærlingplasser, kan ikke det være med på å forhindre at ungdom søker yrkesfagene?

– Jo, det er absolutt et problem. Men elever som er motivert pleier å finne plasser. Men det er en konkurranse om plassene. Bedriftene gidder ikke ha lærlinger med stort fravær. Det kommer ikke avtalene til å endre på, medgir Skogsberg.

Gamle elever

Daglig leder Kjetil Thorbjørnsen og verkstester Jon Haugan fra Toyota Asker startet begge i bransjen med bilmekanikerutdanning og kjenner problemene med rekruttering fra den andre siden.

– Det er fortsatt tungt å få fagutdannede arbeidere her i distriktet. Foreldrene i Asker og Bærum, i større grad enn i andre deler av landet, har nok ambisjoner om akademiske karrierer for sine barn, mener Haugan og Thorbjørnsen.

– Derfor er et fagbrev et gullkantet papir, repliserer Skogsberg.

UTDANNINGSMULIGHETER

SKOLE 1 ÅR

SKOLE 1 ÅR

BEDRIFT 2 ÅR

VG1
TEKNIKK OG
INDUSTRIELL
PRODUKSJON

VG 2
KJØRETØY

BILFAGET
LETTE KJØRETØY

BILFAGET
TUNGE KJØRETØY

BILSKADE

RESERVEDELS
FAGET

HJULTRUSTNINGS
FAGET

MOTORMEKANIKER
FAGET

MOTORSYKKEL
FAGET

BILLAKKERER
FAGET

BILSKADE
FAGET

KAROSSERIMAKER
FAGET

VG 2
BILSKADE OG LAKK

www.bilfag.no

